

รายงานการวิจัย

แผนงานวิจัยย่อย 4 เรื่อง

เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน:

อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Zero Waste Community Network: Phra Nakhon Si Ayutthaya
District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธ

ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

Digital Platform for moving the Zero Waste Community
under Circular Economy Concept

โดย

ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม

ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์

ดร.กรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2565

ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766012

รายงานการวิจัย
แผนงานการวิจัย เรื่อง
เครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน:
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง
แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธ
ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

โดย

ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม

ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์

ดร.กรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2565

ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766012

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Research Program

Zero Waste Community Network: Phra Nakhon Si Ayutthaya District,

Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Under Research plan

Digital Platform for moving the Zero Waste Community
under Circular Economy Concept

BY

Asst.Prof. Dr.Kritsana Raksachom

Asst.Prof. Dr.Orachorn Kraichakr

Dr.Kunnikar Tangtulanont

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E.2022

Research Project Funded

by Science Research and innovation Promotion Fund

MCU RS 800766012

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย : เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน:
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้วิจัย : ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณม
ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์
ดร.กรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์

หน่วยงาน : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน 2) เพื่อเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน 3) เพื่อวิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน การวิจัยในครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชนต้นแบบ 9 ชุมชน และใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยลงพื้นที่ปฏิบัติการเพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุมชนต้นแบบปลอดขยะ 9 ชุมชน มีรูปแบบเครือข่ายที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกลุ่มคนและองค์กรที่มีเป้าหมายเดียวกัน ทำกิจกรรม ช่วยเหลือ และมีผลประโยชน์ร่วมกัน เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะให้ชุมชนอื่นหรือผู้สนใจได้เข้ามาศึกษาดูงาน หรือขอการสนับสนุนในกิจกรรมที่กำลังทำอยู่

2. การยึดหลัก “บวร” คือ ชุมชน วัด โรงเรียน เป็นฐานคิดในการเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธให้เข้มแข็งและยั่งยืน การเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธที่ว่านี้ ก่อให้เกิดเครือข่าย 2 ประเภท คือ 1) เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริม ได้แก่ วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล 2) เครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ หมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลบ้านป้อม ตำบลภูเขาทอง และตำบลลำเภาลุ่ม

3. กิจกรรมที่เป็นตัวนำในการละลายพฤติกรรม ทำให้ถูกใจผู้ปฏิบัติที่เป็นกลุ่มคนที่รักความสะอาด ทำให้ทุกคนจัดการขยะด้วยความเข้าใจ ด้วยความเข้าถึง และมีความสุข โดยวางแนวทางปฏิบัติเป็น 4 ฐาน 5 กิจกรรม เพื่อมุ่งหวังให้กลุ่มตัวอย่างต้นแบบมีความสามัคคี ร่วมใจกันพัฒนาหมู่บ้านให้สะอาด ปลอดขยะ สวยงาม และการขยายแนวปฏิบัติไปยังชุมชนอื่น ทำให้ต้นแบบชุมชนสามารถดำเนินการต่อไปอย่างยั่งยืน

RESEARCH REPORT : Zero Waste Community Network: Phra Nakhon Si
Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province
Under Research plan

Researcher : Asst.Prof. Dr.Kritsana Raksachom
Asst.Prof. Dr.Orachorn Kraichakr
Dr.Kunnikar Tangtulanont

Department : Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

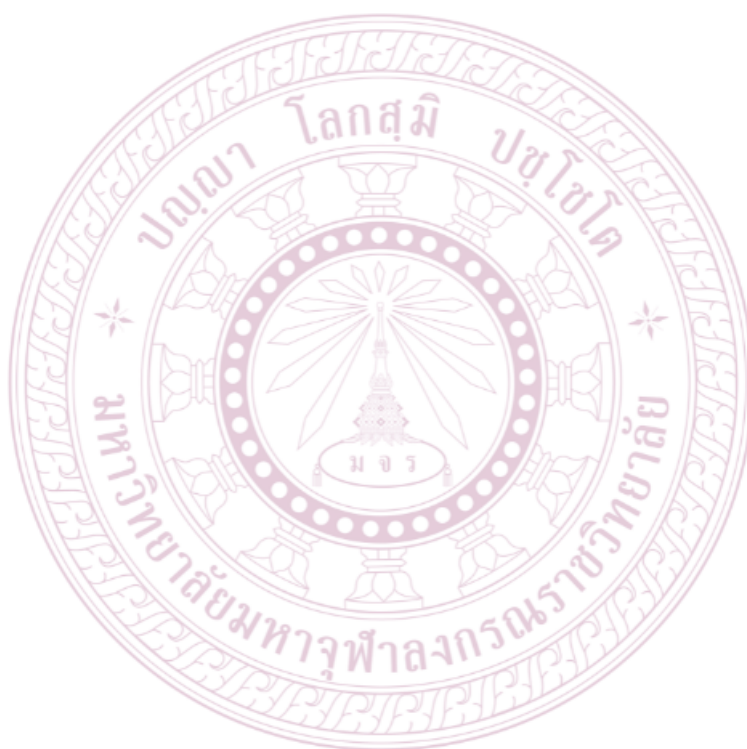
Abstract

In this research, an attempt was purposely made: 1) to study the Buddhist-oriented zero waste community network under the circular economy concept, 2) to strengthen the Buddhist-oriented zero waste community under the circular economy concept, 3) to analyze the waste management of Buddhist-oriented zero waste community under the circular economy concept. The study employs qualitative method to explore in-depth interviews of nine model community leaders and also set up action research to conduct fieldwork to build up the Buddhist-oriented zero waste community network under the circular economy concept. The results are as follows.

1. Nine zero waste model communities employ networking system to coordinate between participant group and organizations who have shared objectives. Joining activities, helping each other and gaining mutual benefits develop learning process which helps communities to improve their quality of life. The communities also become the learning centers for other communities and interested people to learn about waste management or request for supportive help.

2. The “Boworn” principle, the cooperation among houses, temples and schools, is used as a concept idea to strengthen and sustain the Buddhist-oriented zero waste community. The way to strengthen communities leads to the development of two networks. 1) Supportive network: temples, schools and charity sectors 2) Learning exchange network: other villages in Bannpom subdistrict, Phukaothong subdistrict and Sumpaolom subdistrict.

3. The ice breaking activities with 4 Bases 5 Activities satisfy the participants so they can manage waste with more understanding and happiness. The set-up activities mean to establish unity for working together to reduce waste and make their communities beautiful and clean. The expansion of waste management concept to other communities will help the model communities to move forward with sustainability.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “เครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผ่านทางสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณะผู้วิจัยขอขอบคุณกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) มา ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณพระธรรมวชิรบัณฑิต, ศ.ดร.อธิการบดี มจร. พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร. พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มจร.

ขอกราบขอบคุณพระราชทานินทราจารย์ เจ้าอาวาสวัดกษัตราธิราชวรวิหาร พระพิพัฒนศาสนกิจวิธาน เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง พระมหาอาทร จิตตสุโก เจ้าอาวาสวัดพระงาม พระครูโสภณธรรมวิบูล เจ้าอาวาสวัดขนอน พระอธิการประสาท เขมปญโญ เจ้าอาวาสวัดธรรมาราม ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเครือข่าย

ขอขอบคุณนายอาทร หาสียา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) นางสาวสรลพัศ คงมณี ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรบริหารการบำรุง) นายศักดิ์ชัย คงรอด ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 นายสุเทพ สุทธิลักษณ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 นายนาวัน คงดี นายกสมาคมอยุธยารวมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยา นายอิสระพงษ์ พิงสุข กำนันตำบลภูเขาทอง นายศราวุธ อินทโร กำนันตำบลสำเภาล่ม นายภัทรพงษ์ เก่าเงิน ผู้อำนวยการสำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเครือข่าย

ขอขอบคุณนายศักดิ์ดา แห่ลงอุโมงค์ ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านไร่ จังหวัดลำพูน ปลัดอำเภอวิฑูรย์ ณ นคร ชุมชนบ้านป่าตึงงาม จังหวัดลำพูน ผู้ใหญ่บ้านสมคิด ขอบสะอาด ผู้ใหญ่บ้านดอนกลอย จังหวัดนครราชสีมา คุณวิเชียร โสภา ประธานชุมชนบ้านรางพลับ จังหวัดราชบุรี ผู้ใหญ่บ้านไพโรจน์ กำธร ชุมชนบ้านโนนกล้วยหอม จังหวัดขอนแก่น ผู้ใหญ่บ้านกฤตภาส ประเสริฐปัญญา ผู้ใหญ่บ้านหัวถนน จังหวัดขอนแก่น คุณธีรวัฒน์ ตะวิกา ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านทุ่งศรี จังหวัดแพร่ คุณพรพิมล ผลอานวย ประธานชุมชนตลาดหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร กำนันมานพ ชัยบัวคำ ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านโป่งศรีนคร จังหวัดเชียงราย ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชุมชนต้นแบบปลอดภัย

ขอขอบคุณนายอภิชาติ สุขสมบูรณ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม นางกมลทิพย์ มีพจนา รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม นางสาวจิตภัสสร ปานเฟื่อง ปลัดสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม นางภัทรลลัน คงดี กำนันตำบลบ้านป้อม ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม และขอขอบคุณเจ้าของผลงานวิจัยและหนังสือทุกเล่มที่ได้ใช้อ้างอิงในการทำวิจัยนี้

ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม
หัวหน้าโครงการวิจัย
15 กันยายน 2565

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	8
1.3 ปัญหาการวิจัย	8
1.4 ขอบเขตการวิจัย	8
1.5 นิยามศัพท์ในการวิจัย	9
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	9
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 แนวคิดเรื่องขยะ	11
2.1.1 ความหมายของขยะ	11
2.1.2 ประเภทของขยะและแหล่งกำเนิดของขยะ	12
2.1.3 ปัญหาการจัดการขยะชนิดต่าง ๆ	13
2.1.4 โทษของขยะ	15
2.1.5 หลักการจัดการขยะและของเสียอันตราย	16
2.2 แนวคิดเรื่องเครือข่าย	17
2.2.1 ความหมายของเครือข่าย (Network)	17
2.2.2 องค์ประกอบของเครือข่าย	18
2.2.3 ประเภทและรูปแบบของเครือข่าย	19
2.2.4 การแบ่งระดับของเครือข่าย	21
2.2.5 โครงสร้างของเครือข่าย	22
2.2.6 การสร้างเครือข่าย (Networking)	23
2.2.7 บทบาทของเครือข่ายในการทำงานและการจัดการ	23
2.3 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน	26
2.3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน	26

2.3.2 กระบวนการและระดับของการมีส่วนร่วม	28
2.3.3 วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน	29
2.3.4 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม	29
2.4 แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียน	29
2.4.1 ความหมายของเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)	30
2.4.2 คุณสมบัติของเศรษฐกิจความหมุนเวียน	31
2.4.3 ประเภทของวัสดุเพื่อเศรษฐกิจหมุนเวียน	32
2.5 ทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์	32
2.5.1 ประเภทของพฤติกรรมมนุษย์	33
2.5.2 องค์ประกอบของพฤติกรรมมนุษย์	34
2.5.3 วิธีการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์	35
2.6 ความเป็นมาของอำเภอพระนครศรีอยุธยา	36
2.6.1 อำเภอพระนครศรีอยุธยา	36
2.6.2 ตำบลบ้านป้อม	38
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	46
3.1 รูปแบบการวิจัย	46
3.1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)	46
3.1.2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)	47
3.2 พื้นที่และองค์กรในการศึกษาวิจัย	47
3.2.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ของชุมชนต้นแบบที่ให้ข้อมูลในการสร้างเครือข่าย	47
3.2.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ของชุมชนในการสร้างเครือข่าย	48
3.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	49
3.3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของชุมชนต้นแบบ	49
3.3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นเครือข่าย	50
3.3.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในฐานะพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม	51
3.4 เครื่องมือการวิจัย	51
3.4.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก	51
3.4.2 การประชุมเสวนาวิชาการ	51
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัย	51
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	52
3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	52
3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติการ	52
3.7 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย	53
3.8 การขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	53

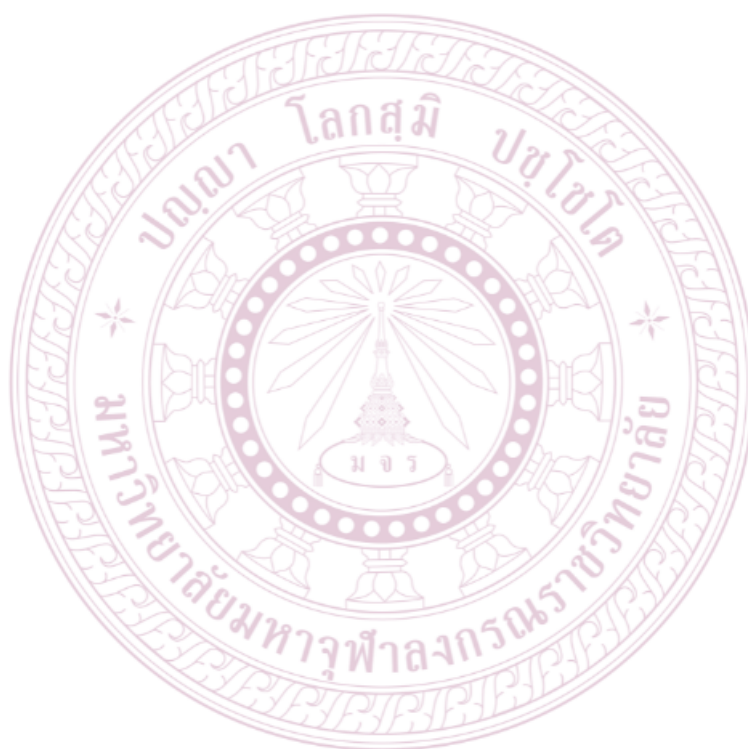
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
4.1 ผลการศึกษาเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน	55
4.1.1 เครือข่ายของชุมชนบ้านไร่	55
4.1.2 เครือข่ายของชุมชนบ้านป่าตึงงาม	56
4.1.3 เครือข่ายของชุมชนบ้านดอนกลอย	57
4.1.4 เครือข่ายของชุมชนบ้านรางพลับ	57
4.1.5 เครือข่ายของชุมชนบ้านโนนก๊วยหอม	58
4.1.6 เครือข่ายของชุมชนบ้านหัวถนน	59
4.1.7 เครือข่ายของชุมชนบ้านทุ่งศรี	60
4.1.8 เครือข่ายชุมชนตลาดหนองแขม	61
4.1.9 เครือข่ายของชุมชนบ้านโป่งศรีนคร	61
4.1.10 รูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ	
หมุนเวียน	63
4.2 ผลการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน	64
4.2.1 เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริม	65
4.2.2 เครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	77
4.2.3 เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมและให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	81
4.3 ผลการวิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิด	
เศรษฐกิจหมุนเวียน	88
4.3.1 วิเคราะห์ต้นแบบชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน	88
4.3.2 วิเคราะห์การจัดระบบเครือข่ายและบทบาทหน้าที่	91
4.4 องค์ความรู้จากการวิจัย	93
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	95
5.1 สรุปผลการวิจัย	95
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	97
5.3 ข้อเสนอแนะ	98
5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	98
5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	98
5.3.3 ข้อเสนอแนะทั่วไป	98
บรรณานุกรม	99
ภาคผนวก	104
ภาคผนวก ก เอกสารลงนามการเป็นเครือข่าย	105
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรมการลงนามเป็นเครือข่าย	122
ภาคผนวก ค หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์	130

ภาคผนวก ง หนังสือตอบรับบทความลงตีพิมพ์

131

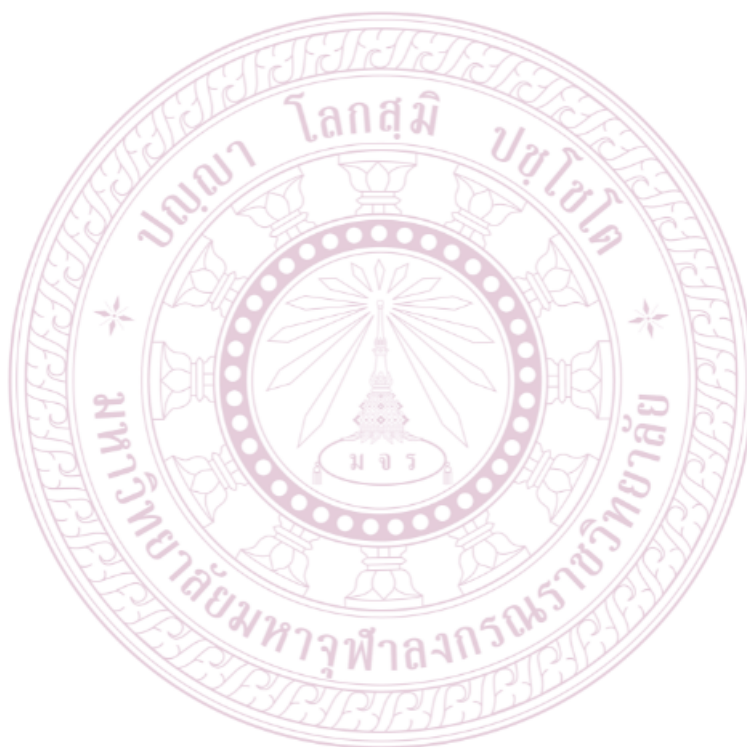
ประวัติคณะผู้วิจัย

145

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงปริมาณขยะมูลฝอยของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2560-2564	6
ตารางที่ 2 สัเคราะห์เครือข่ายของชุมชนต้นแบบปลอดขยะ	62
ตารางที่ 3 สัเคราะห์เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริม	76
ตารางที่ 4 สัเคราะห์เครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	80

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 1 แผนภาพแผนที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	5
ภาพที่ 2 กราฟแสดงปริมาณขยะมูลฝอยของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2560-2564	7
ภาพที่ 3 เปรียบเทียบระหว่างเศรษฐกิจเส้นตรงและเศรษฐกิจหมุนเวียน	31
ภาพที่ 4 แผนที่อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา	37
ภาพที่ 5 แผนภาพกระบวนการสร้างเครือข่าย	63
ภาพที่ 6 ป้ายรณรงค์ให้ชาวบ้านดำเนินกิจกรรมจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง ณ วัดขนอน	66
ภาพที่ 7 ป้ายรณรงค์ให้ชาวบ้านดำเนินกิจกรรมจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง ณ วัดพระงาม	68
ภาพที่ 8 กรอบการจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ หมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	93
ภาพที่ 9 องค์ความรู้ได้จากการพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ หมุนเวียน “UAH” Model	94

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในแต่ละปี ทั่วโลกได้สร้างขยะชุมชนและขยะจากบริษัท อาคาร บ้าน สถานที่สาธารณะ และธุรกิจขนาดเล็ก จำนวน 2,000 ล้านตัน จากฐานข้อมูลของธนาคารโลกระบุว่า ปริมาณขยะในชุมชนที่แต่ละประเทศผลิตต่อปีนั้น จีนผลิตขยะชุมชนมากที่สุดในโลกคือ 395 ล้านตันต่อปี สหรัฐอเมริกามีขยะชุมชนเป็นที่สองคือ 265 ล้านตันต่อปี ปริมาณขยะที่มนุษย์สร้างขึ้น เพิ่มตามจำนวนประชากรโลกที่เพิ่มขึ้น ในระหว่างปี พ.ศ. 2559-2593 คาดว่าขยะจะเพิ่มมากถึงร้อยละ 70 หรือ 3,400 ล้านตันที่เกิดจากหลายปัจจัย เช่น การเติบโตของประชากร การขยายตัวของเมือง การเติบโตทางเศรษฐกิจ และพฤติกรรมในการจับจ่ายซื้อสินค้าของผู้บริโภค ขยะจำนวนมากที่เกิดขึ้นทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการขยะต้องจัดสรรการบำบัดและการกำจัดของเสียอย่างมีประสิทธิภาพ ขยะรีไซเคิลไม่ถึงร้อยละ 20 และขยะอื่นจำนวนมากจะถูกส่งไปแหล่งฝังกลบหรือจุดทิ้งขยะแบบเปิดโล่งที่เป็นอันตรายหากเกิดดินถล่มหรือน้ำท่วมขัง ทำให้เกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่ยากรับมือได้ ส่วนภูมิภาคที่ก่อให้เกิดขยะชุมชนมากที่สุดคือเอเชียตะวันออกและภูมิภาคแปซิฟิกโดยที่ประเทศไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ได้ถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่ผลิตขยะต่อหัว 200-499 กิโลกรัมต่อปี ส่วนสหรัฐอเมริกาผลิตขยะต่อหัวประมาณ 800 กิโลกรัมต่อปี ซึ่งมากกว่าญี่ปุ่น 2 เท่าและเดนมาร์กผลิตขยะได้ใกล้เคียงกับสหรัฐอเมริกา¹

ประเทศไทยมีความเจริญในด้านวัตถุและเทคโนโลยี ทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนเมือง การเปลี่ยนวิถีชีวิตเป็นสังคมเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากร การเพิ่มขึ้นของการบริโภค การขยายตัวทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม จนเป็นเหตุให้ขยะหรือของเสียอื่น ๆ ก่อตัวเป็นปัญหาของสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย ในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีปริมาณขยะ 28.7 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 จากปี 2561 ที่มีปริมาณขยะ 27.93 ล้านตัน ทำให้ปริมาณขยะในระบบ ไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง 6.38 ล้านตัน ลดลงจากปี 2561 ที่มีปริมาณขยะในระบบไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง 7.32 ล้านตัน ถือว่ามีการเปลี่ยนแปลงลดลงเพียงเล็กน้อย²

---

¹ อรรถสิทธิ์ เหมือนมาตย์, โลกที่ถูกถาโถมด้วย “ขยะ” ปัญหาใหญ่และหมักหมมจนยากจะเยียวยา? [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.salika.co/2022/03/28/world-of-waste-big-problem/> [15 เมษายน 2565].

² แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2021/01/19_NS_18.pdf, [15 เมษายน 2565], หน้า 6.

เมื่อมองผ่านแผนยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะของประเทศไทย (พ.ศ. 2559-2564) พบว่ารัฐบาลได้สั่งการให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะ โดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ เห็นชอบกับแผนที่นำทาง (Roadmap) การจัดการขยะและของเสียอันตรายตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอโดยบูรณาการแผนบริหารจัดการขยะของทุกจังหวัดและจัดทำเป็นแผนแม่บทบริหารจัดการขยะของประเทศไทย (พ.ศ. 2559-2564) เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยแนวคิดในการจัดการขยะและของเสียอันตราย ประกอบด้วยลดการเกิดขยะหรือของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด การนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำ และใช้ประโยชน์ใหม่ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งลดปริมาณการเกิดขยะเพื่อให้เกิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืนโดยขยะที่ได้จากการคัดแยกจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ใหม่ ส่วนที่เหลือจะนำไปกำจัดอย่างถูกวิธีเพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนที่นำไปผลิตพลังงานเป็นผลพลอยได้และส่งเสริมให้ภาคเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจมาลงทุนหรือร่วมลงทุน แผนแม่บทฉบับนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องมีแผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการจัดการขยะและของเสียอันตรายให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป³

ภาครัฐได้ดำเนินนโยบายส่งเสริมการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า มีฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับที่เกื้อกูลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและตอบสนองความต้องการของสังคม ชุมชนด้วยการนำแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม (BCG) เป็นแนวทางดำเนินงานมีเป้าหมายให้เศรษฐกิจเติบโตไปควบคู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ส่วนการดำเนินงานมีมิติเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-economy) ด้วยการนำความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาพัฒนาต่อยอดจากฐานทรัพยากรชีวภาพที่ประเทศไทยมีความเข้มแข็ง สร้างมูลค่าให้กับสินค้ามากขึ้น และให้มีมิติในด้านนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าสูงสุดเป็นเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ซึ่งให้ความสำคัญกับการลดปริมาณของเสียให้น้อยลงหรือเท่ากับศูนย์ (Zero Waste) ด้วยการปรับกระบวนการผลิตที่คำนึงถึงการนำวัสดุกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และลดผลกระทบต่อโลกอย่างยั่งยืน (Green Economy) โดยเฉพาะความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และมุ่งเน้นการเป็นมิตรด้วยการใช้ต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด⁴

³ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทย (พ.ศ. 2559-2564), (กรุงเทพมหานคร: บริษัท แอคทีฟพริ้นท์จำกัด, 2559), หน้า 3-4.

⁴ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2021/01/19_NS_18.pdf, [15 เมษายน 2565], หน้า 8-9.

เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) เป็นระบบเศรษฐกิจที่วางแผนให้ทรัพยากรในระบบการผลิตสามารถกลับคืนสู่สภาพเดิมและนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เป็นการรับมือกับปัญหาขาดแคลนทรัพยากรในอนาคตที่มีความต้องการทรัพยากรเพิ่มขึ้นเพื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ดังนั้นเศรษฐกิจหมุนเวียนจึงเน้นให้คุณค่าของผลิตภัณฑ์อยู่ได้นานที่สุด ส่งเสริมการใช้ซ้ำ การสร้างของเสียในปริมาณต่ำสุด และให้ความสำคัญกับการจัดการของเสียจากการผลิตและการบริโภค ด้วยการนำวัตถุดิบที่ผ่านการผลิตและการบริโภคแล้วเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่ ซึ่งต่างจากเศรษฐกิจแบบเดิมที่เน้นการใช้ทรัพยากร การผลิต และการสร้างของเสียในรูปแบบเศรษฐกิจที่เป็นเส้นตรง (Linear Economy)⁵

แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน มีคุณสมบัติสามารถฟื้นคืนสู่สภาพเดิมและมีทรัพยากรอยู่ในระบบที่มีคุณภาพและคุณค่าสูงสุด (Maximize Economic Value) เป็นการหมุนเวียนต่อเนื่องไม่มีของเสีย (Zero Waste to Landfill) เมื่อกระแสความยั่งยืนและวิกฤตด้านทรัพยากรกลายเป็นที่สนใจของคนทั้งโลก แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนจึงถูกกล่าวถึงมากในประเทศพัฒนาแล้ว เช่น กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ประเทศเยอรมนี สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ ญี่ปุ่น และจีน ซึ่งการพัฒนาประเทศตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศและระดับธุรกิจ การเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้รายได้เพิ่มขึ้นในกิจกรรมรูปแบบใหม่ และต้นทุนการผลิตลดลงจากการใช้งานวัสดุหรือปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ได้นานขึ้น นำไปสู่การเพิ่มค่าตอบแทนของแรงงานและส่งผลให้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) สูงขึ้น ในทางทฤษฎีพบว่าเศรษฐกิจหมุนเวียนมีศักยภาพนำไปสู่การประหยัดวัสดุได้มากกว่าร้อยละ 70 ของการใช้วัสดุในรูปแบบปกติ และการเติบโตของประชากรโลกในอนาคตจะส่งผลให้มีความต้องการใช้วัสดุเพิ่มขึ้นและการประยุกต์ใช้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ทำให้ความต้องการใช้วัสดุลดลง⁶

สถานการณ์ขยะของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2564 ขยะเกิดขึ้น 24.98 ล้านตัน ลดลงจากปี พ.ศ. 2563 ร้อยละ 1 โดยขยะมีการคัดแยกที่ต้นทางและนำกลับไปใช้ประโยชน์ 8.61 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2563 ร้อยละ 3 กำจัดถูกวิธีมี 9.68 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2563 ร้อยละ 6 และกำจัดไม่ถูกวิธีมี 6.69 ล้านตัน ลดลงจากปี พ.ศ. 2563 ร้อยละ 15 สาเหตุที่ปริมาณขยะลดลงเนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด 2019 จึงควบคุมการเดินทางของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในขณะเดียวกัน ได้มีมาตรการให้พนักงานบางส่วนปฏิบัติงานที่บ้าน ทำให้การสั่งอาหารออนไลน์มีปริมาณพลาสติกใช้ครั้งเดียวเพิ่มขึ้น เช่น กล่องโฟม กล่องพลาสติก ถ้วยพลาสติกหิ้ว ถัง

⁵ ประชาคมวิจัยด้านเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว, สมุดปกขาว BCG in Action การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศไทย เพื่อเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว Bio-Circular-Green Economy, 5 พฤศจิกายน 2561.

⁶ กระทรวงอุตสาหกรรม, แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy), (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ,2563), หน้า 3-4.

ร้อน ถุงเย็น ถุงเครื่องปรุง ข้อนส้อมมีดพลาสติก และแก้วพลาสติก⁷ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ปริมาณขยะลดลงเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น

ในขณะที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการจัดการขยะ ได้ประกาศให้การจัดการขยะเป็นวาระแห่งชาติ มีแผนปฏิบัติการประเทศไทยไร้ขยะภายใน 20 ปี (ปี พ.ศ. 2556-2575) ด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste Management) โดยนำขยะกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ทำให้ขยะเหลือน้อยที่สุดและกำจัดที่เหลือ (Residue) ด้วยเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ได้ตั้งเป้าหมายว่าจะลดขยะที่กำจัดได้ลงร้อยละ 20 และมีปริมาณขยะเฉลี่ยเป็น 9,963 ตันต่อวันภายในปี พ.ศ. 2675 จากรายงานการประเมินผลการดำเนินการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครช่วงปี พ.ศ. 2557-2560 ของคณะกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์พบว่า กรุงเทพมหานครยังไม่สามารถลดปริมาณขยะได้ตามเป้าหมาย แต่ปริมาณขยะมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งการคัดแยกวัสดุประเภทนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ยังคัดแยกตามความสมัครใจ ขยะรีไซเคิลถูกทิ้งรวมกับขยะทั่วไปร้อยละ 10-15 และประชาชนทิ้งขยะไม่ตรงวันเวลาและตรงจุดที่กำหนดไว้ ส่งผลให้กระบวนการคัดแยกขยะของกรุงเทพมหานครทำได้ไม่มีประสิทธิภาพเหมือนกับอีกหลายจังหวัด⁸

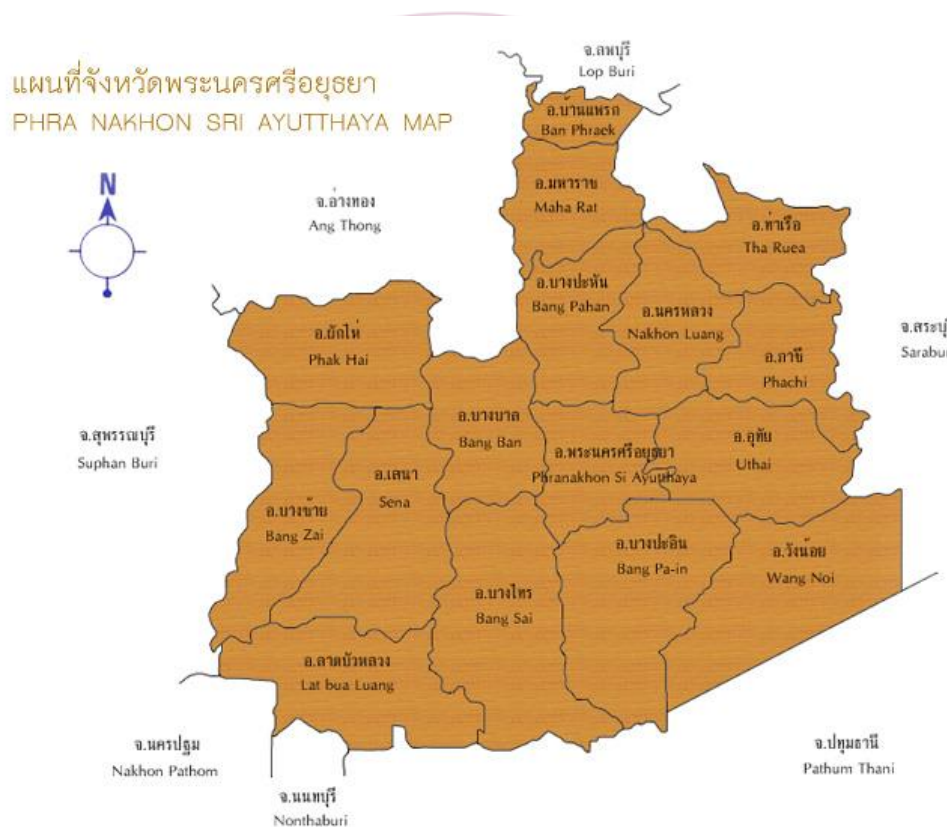
ส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เคยเป็นอดีตราชธานีของไทย จากหลักฐานได้พบร่องรอยที่ตั้งเมือง โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวในลักษณะตำนาน พงศาวดาร และศิลาจารึก โดยระบุว่าเมืองโยธยาหรือโยธยาศรีรามเทพนครหรือเมืองพระราม ตั้งอยู่บริเวณด้านตะวันออกของเกาะเมืองอยุธยา มีความเจริญในทางการเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม ได้ถูกยกให้เป็นเมืองจัตวาในสมัยธนบุรีและเป็นหัวเมืองจัตวาในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ต่อมาได้เป็นมณฑลกรุงเก่าในปี พ.ศ. 2438 เป็นมณฑลอยุธยาในปี พ.ศ. 2469 และเป็นจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2534 องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก มีมติให้ขึ้นทะเบียนนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นมรดกโลก⁹

ข้อมูลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีเนื้อที่ 2,556.65 ตารางกิโลเมตรหรือ 1,597,900 ไร่เป็นจังหวัดใหญ่อันดับที่ 63 ของประเทศและอันดับที่ 11 ของภาคกลาง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา มีแม่น้ำไหลผ่าน 4 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำน้อย รวมความยาว 200 กิโลเมตร เชื่อมต่อลำคลอง 1,254 คลอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงคือทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดอ่างทองและจังหวัดลพบุรี ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดนครปฐม

⁷ มติชนออนไลน์, กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) เผยปี 2564 ขยะมูลฝอยลดลง ขยะติดเชื้อ-ขยะอันตรายเพิ่มขึ้น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_3168455 [15 เมษายน 2565].

⁸ the network, กรุงเทพมหานครกับปัญหาขยะล้นเมือง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.ngobiz.org/home/2019/> [15 เมษายน 2565].

⁹ เสถียร โพธิ์นันทะ, พระพุทธศาสนาในราชอาณาจักรไทย, พิมพ์ครั้งที่ 2, (นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, 2543), หน้า 50, จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://ww2.ayutthaya.go.th/content/history_1 [12 สิงหาคม 2565].

แหล่งที่มา: แผนที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา <https://ww2.ayutthaya.go.th/content/map>

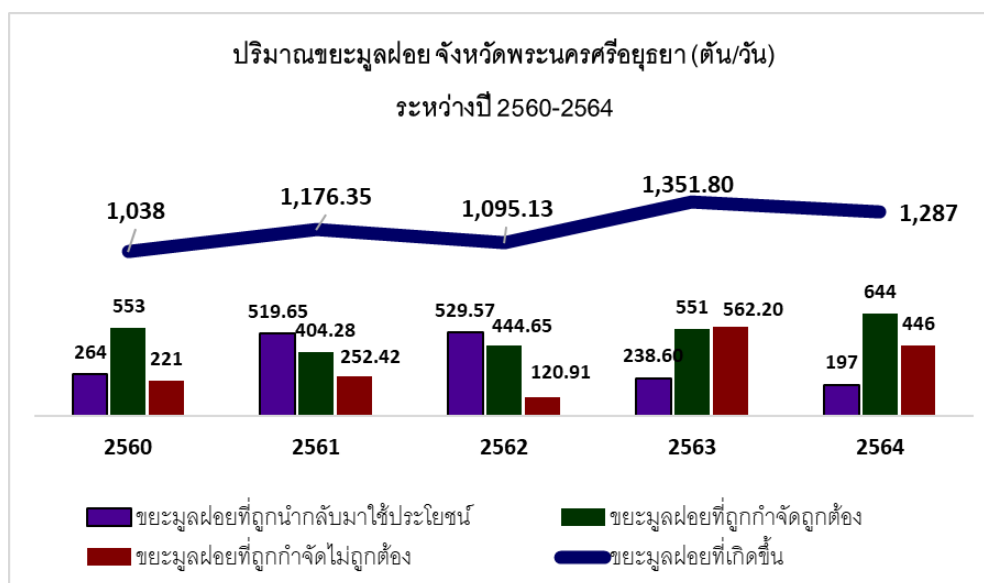
¹⁰ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.ect.go.th/ayutthaya/ewt_news.php?nid=43&filename=index [12 สิงหาคม 2565].

วิสัยทัศน์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ “อยุธยาเมืองมรดกโลก เป็นแหล่งเรียนรู้ น่าเที่ยว น่าอยู่ น่าลงทุน” และมีนโยบายขับเคลื่อนพัฒนาไปสู่เป้าหมายเรื่อง “เมืองสะอาด” โดยพยายามใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้คุ้มค่าและจำกัดปริมาณขยะให้มีปริมาณน้อยลงทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท เพื่อให้สัดส่วนของขยะชุมชนถูกใช้ประโยชน์มากกว่า จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2564 สัดส่วนขยะชุมชนมี 1,287 ตัน/วัน ถูกนำไปใช้ประโยชน์เท่ากับร้อยละ 15.31 ถูกนำไปกำจัดถูกต้องเท่ากับร้อยละ 50.04 ถูกนำไปกำจัดไม่ถูกต้องเท่ากับร้อยละ 34.65 และขยะตกค้างในสถานที่กำจัดขยะมี 398,683 ตัน นับเป็นจังหวัดที่ยังมีปัญหาวิกฤติทางด้านการจัดการขยะ¹¹ คณะผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ปริมาณขยะที่ต้องกำจัดมีมาก อาจก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและแมลงพาหะนำโรค ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนและทำลายสุขภาพของคนในชุมชน จึงทำการวิจัยในโครงการย่อย 3 เรื่องต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อสร้างต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธในบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 และทำการวิจัยในโครงการย่อย 4 เรื่องเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกตำบลบ้านป้อม

ตารางที่ 1 แสดงปริมาณขยะมูลฝอยของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2560-2564

ปี พ.ศ.	ขยะมูลฝอย ที่เกิดขึ้น (ตัน/วัน)	ขยะมูลฝอยที่ถูก นำกลับใช้ประโยชน์ (ตัน/วัน)	ขยะมูลฝอยที่ถูก กำจัดถูกต้อง (ตัน/วัน)	ขยะมูลฝอยที่ถูก กำจัดไม่ถูกต้อง (ตัน/วัน)	ขยะมูลฝอย ตกค้าง (ตัน)
2560	1,038.00	264.00 (25.43)	553.00 (53.28)	221.00 (21.29)	312,585.00
2561	1,176.35	519.65 (44.17)	404.28 (34.37)	252.42 (21.46)	297,815.00
2562	1,095.13	529.57 (48.36)	444.65 (40.60)	120.91 (11.04)	206,486.00
2563	1,351.80	238.60 (17.65)	551.00 (40.76)	562.20 (41.59)	519,195.00
2564	1,287.00	197.00 (15.31)	644.00 (50.04)	446.00 (34.65)	398,683.00

¹¹ สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.ayutthayalocal.go.th/frontpage> [15 เมษายน 2565], กรมควบคุมมลพิษ, ระบบสารสนเทศด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://thaimsw.pcd.go.th/search.php?Search=&is_waste_disposal_correct=true&address_province_id=5&year=2564 [12 สิงหาคม 2565].

ภาพที่ 2 กราฟแสดงปริมาณขยะมูลฝอยของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2560-2564

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ, ระบบสารสนเทศด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน https://thaimsw.pcd.go.th/search.php?Search=&is_waste_disposal_correct=true&address_province_id=5&year=2564

อำเภอพระนครศรีอยุธยา เป็น 1 ใน 16 อำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2440 ชื่อว่าอำเภอรอบกรุง ได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอรุงเก่าในสมัยรัชกาลที่ 6 และเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอพระนครศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2500 คำขวัญของอำเภอพระนครศรีอยุธยา คือ “เมืองหลวงเก่า ชนเผ่าโบราณ สืบสานงานท้องถิ่น แผ่นดินมรดกโลก” ระบบสถิติทางทะเบียนกระทรวงมหาดไทยในเดือนมกราคม พ.ศ. 2559 แสดงว่า ทางอำเภอมีประชากรชาย 67,522 คน ประชากรหญิง 73,488 คน รวมประชากร 141,010 คน อำเภอพระนครศรีอยุธยาตั้งอยู่กลางจังหวัดมีอาณาเขตติดต่อ คือ ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอบางปะหันและอำเภอนครหลวง ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอกุทัย ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอบางปะอิน ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอบางไทรและอำเภอบางบาล และมีเขตการปกครอง 21 ตำบล 120 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลประตู่ชัย ตำบลกะมัง ตำบลหอรदनไชย ตำบลหัวรอ ตำบลท่าवासกรี ตำบลไผ่ลิง ตำบลปากกราน ตำบลภูเขาทอง ตำบลสำเภาล่ม ตำบลสวนพริก ตำบลคลองตะเคียน ตำบลวัดตูม ตำบลหันตรา ตำบลลุมพลี ตำบลบ้านใหม่ ตำบลบ้านเกาะ ตำบลคลองสวนพลู ตำบลคลองสระบัว ตำบลเกาะเรียน ตำบลบ้านป้อม ตำบลบ้านรุน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง¹² สำหรับพื้นที่ทำวิจัย คือ บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 มีประชากร 95 ครัวเรือน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ฐานะทาง

¹² จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, อำเภอพระนครศรีอยุธยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.ayutthaya.go.th/amphur_content/cate/11 [15 เมษายน 2565].

ครอบครัวดี และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 มีประชากร 140 ครัวเรือน 340 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและแม่บ้าน ทั้งสองหมู่บ้านนี้ประกอบอาชีพพนักงานโรงงานและรับจ้างทั่วไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
2. เพื่อเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
3. เพื่อวิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

1.3 ปัญหาการวิจัย

1. เครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นอย่างไร
2. การเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นอย่างไร
3. การวิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นอย่างไร

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยจะนำเสนอเนื้อหาโดยมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ดังนี้

- 1) เครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
- 2) การเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
- 3) การวิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ในงานวิจัยนี้มีดังนี้

- 1) ขอบเขตด้านพื้นที่ชุมชนปลอดภัยต้นแบบที่ให้ข้อมูลในการสร้างเครือข่าย 9 ชุมชน
- 2) ขอบเขตด้านพื้นที่สร้างเครือข่าย 6 ชุมชน 6 วัด 2 โรงเรียน 2 ตำบล และ 1 หน่วยงานการกุศล

1.4.3 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของชุมชนปลอดภัยต้นแบบ 9 คน
- 2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นเครือข่าย 12 รูป/คน

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในฐานะพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม 2 คน

1.5 นิยามศัพท์ในการวิจัย

เครือข่าย หมายถึง การเชื่อมโยงกลุ่มคนหรือองค์กรด้วยความสมัครใจเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารหรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีเป้าหมาย กระบวนการ และจัดระเบียบโครงสร้างปฏิบัติเป็นแบบเดียวกัน

ชุมชนปลอดภัย หมายถึง ชุมชนที่ขับเคลื่อนจัดการขยะเหลือศูนย์ตามหลัก 3Rs คือ Reduce/การลดปริมาณขยะ Reuse/การใช้ซ้ำ Recycle/การนำกลับมาใช้ใหม่ โดยจัดการขยะต้นทางจากแหล่งกำเนิด กลางทางผ่านระบบการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลายทางกำจัดขยะให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

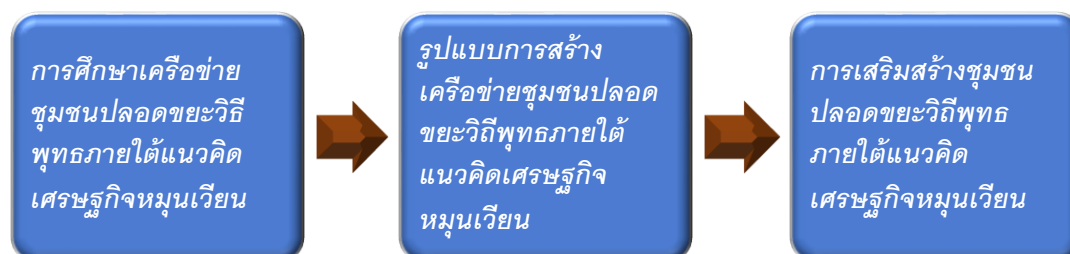
วิถีพุทธ หมายถึง แนวทางปฏิบัติตามที่ให้ถูกต้องตามหลักศีลธรรมและคุณธรรม

แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน หมายถึง แนวคิดการวางแผนให้ทรัพยากรในระบบการผลิตกลับคืนสู่สภาพเดิม โดยนำวัสดุที่เป็นองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์กลับมาสร้างคุณค่าใหม่ หมุนเวียนต่อเนื่องไม่มีของเสีย ควบคู่กับการสร้างระบบและออกแบบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดผลกระทบในเรื่องการขาดแคลนทรัพยากรในอนาคต

การศึกษาเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน หมายถึง การศึกษาวิธีการสร้างเครือข่ายจากชุมชนปลอดภัยต้นแบบ 9 ชุมชนเพื่อให้ได้รูปแบบการสร้างเครือข่าย

การเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน หมายถึง การดำเนินการหรือประสานงานกับชุมชน โรงเรียน วัด และหน่วยงานการกุศล เพื่อเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เครือข่ายนี้มี 2 ลักษณะ คือ เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมและเครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ได้รูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
2. ทำให้ได้เสริมสร้างชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
3. ทำให้ได้องค์ความรู้ของการจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” คณะผู้วิจัยจะศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 7 หัวข้อ ได้แก่ แนวคิดเรื่องขยะ แนวคิดเรื่องเครือข่าย แนวคิดเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชน แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียน ทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์ ความเป็นมาของ อำเภอพระนครศรีอยุธยา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวคิดเรื่องขยะ

ขยะและของเสียอันตรายเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้นทุกปี เกิดจากการขาดความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ขาดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หลายแห่งไม่มีพื้นที่ใช้กำจัดขยะ ทำให้กำจัดด้วยการนำไปเทกองกลางแจ้ง (Open Dump) หรือเผากลางแจ้ง (Open Burning) ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่ถูกหลักวิชาการ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยของประชาชน เกิดกลิ่นเหม็น น้ำชะขยะปนเปื้อนบนผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดินเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค เกิดมลพิษทางอากาศ ก่อให้เกิดปัญหาไฟเผาขยะ เมื่อประชาชนขาดความรู้ ขาดจิตสำนึกเกี่ยวกับปัญหา ขาดการจัดการขยะและของเสียอันตราย จึงไม่ให้ความสำคัญต่อการลดและคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ปริมาณขยะจึงเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้ภาครัฐกำหนดนโยบายปรับทัศนคติของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อชี้ให้เห็นประโยชน์ของขยะที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน¹

2.1.1 ความหมายของขยะ

ขยะ (Waste) หมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัสดุ อุปกรณ์พลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เศษมูลสัตว์ ซากสัตว์หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด สถานที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น รวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนหรือครัวเรือน²

¹ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564), (กรุงเทพมหานคร: บริษัท แอคทีฟพริ้นท์ จำกัด, 2559), หน้า 3.

² กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, คู่มือแนวทางและข้อกำหนดเบื้องต้นการลดและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท อีซี จำกัด, 2552), หน้า 8.

2.1.2 ประเภทของขยะและแหล่งกำเนิดของขยะ

ประเภทของขยะ สามารถแบ่งตามลักษณะได้ดังนี้

1) ขยะสดหรือขยะเปียก หมายถึง ขยะที่ประกอบด้วยสารอินทรีย์ มีความชื้นสูง ย่อยสลายได้ เป็นตัวการสำคัญก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นเน่า เป็นแหล่งอาหารของสัตว์นำโรค และเป็นแหล่งแพร่กระจายของเชื้อโรค หากจัดการไม่เหมาะสม ตัวอย่างขยะสด ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก เศษเนื้อ เศษผลไม้ อาหารเหลือทิ้ง เป็นต้น

2) ขยะแห้ง หมายถึง เศษวัสดุต่าง ๆ ที่เหลือใช้แล้วทั้ง อาจประกอบด้วยสารอินทรีย์ สารอินทรีย์ที่มีความชื้นต่ำ จึงไม่ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็น เช่น เศษไม้ เศษผ้า เศษยาง กระดาษ แก้ว พลาสติก เศษโลหะ กระเบื้อง เป็นต้น

3) ขยะอุตสาหกรรม หมายถึง วัสดุใด ๆ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่เหลือทิ้งจากการผลิต เช่น เศษหนัง โฟม พลาสติก เป็นต้น

4) ขยะอันตราย หมายถึง ขยะที่ก่อให้เกิดอันตรายเมื่อไม่มีการนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง เช่น กระจกใสสี น้ำมัน สารระเหยที่เป็นทินเนอร์ หลอดไฟ ไบเม็ต ของมีคม ภาชนะใส่สารฆ่าแมลง เป็นต้น

5) ขยะติดเชื้อ หมายถึง ขยะที่เกิดจากกระบวนการรักษาพยาบาลผู้ป่วย เช่น สำลีเช็ดเลือด เช็ดหน้าหนองจากแผลผู้ป่วย อาหารเลี้ยงเพาะเชื้อต่าง ๆ³

ส่วนแหล่งกำเนิดของขยะ ประกอบด้วย

1) ขยะตกค้าง เป็นขยะที่ถูกนำไปทิ้งในสถานที่กำจัดขยะและไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

2) ขยะชุมชน เป็นขยะที่เกิดจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น บ้านพักอาศัย สถานประกอบการค้า แหล่งธุรกิจ ร้านค้า สถานบริการ ตลาดสด สถาบันต่าง ๆ ได้แก่ ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล และขยะทั่วไป

3) ขยะอันตรายชุมชน เป็นของเสียที่เป็นพิษหรืออันตรายที่ได้จากครัวเรือนและแหล่งธุรกิจต่าง ๆ เช่น โรงแรม สนามบิน ปั๊มน้ำมัน ร้านถ่ายรูป และร้านซักแห้ง ของเสียจำพวกนี้ ได้แก่ ถ่านไฟฉาย หลอดไฟฟ้า ภาชนะบรรจุสารเคมี และซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

4) ขยะติดเชื้อ เป็นขยะที่มีเชื้อโรคปะปนอยู่ในปริมาณหรือมีความเข้มข้นเมื่อได้สัมผัสใกล้ชิดกับขยะนั้น ทำให้เกิดโรค รวมถึงขยะที่เกิดขึ้นหรือใช้ในการตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์และการ

³ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, คู่มือการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรณีการจัดการขยะมูลฝอยสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ, 2553), หน้า 2.

รักษาพยาบาล การให้ภูมิคุ้มกันโรคและการทดลองเกี่ยวกับโรค การชันสูตรศพหรือซากสัตว์ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

5) กากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย เป็นของเสียอันตรายที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานประกอบการในกำกับของกระทรวงอุตสาหกรรม ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535⁴

2.1.3 ปัญหาการจัดการขยะชนิดต่าง ๆ

การจัดการขยะชุมชน ของเสียอันตรายชุมชน ขยะติดเชื้อ และกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย มักมีปัญหาหรืออุปสรรคเกิดขึ้น ดังนี้

1) ปัญหาการจัดการขยะชุมชน อาทิ (1) มีขยะตกค้างเป็นจำนวนมากในพื้นที่กำจัดขยะที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการเผากลางแจ้ง กองทิ้งในบ่อดินเก่าหรือพื้นที่รกร้าง (2) พื้นที่กำจัดขยะถูกต้องตามหลักวิชาการมีไม่เพียงพอ การจัดหาพื้นที่ก่อสร้างทำได้ยากเนื่องจากราคาที่ดิน เป็นป่าเสื่อมโทรม หรือพื้นที่ส่วนราชการที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้งาน (3) ประชาชนคัดค้านไม่ให้ใช้พื้นที่นั้น ทำให้ไม่สามารถเปิดดำเนินการ (4) นโยบายผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญหรือขาดความต่อเนื่องในการจัดการขยะ (5) มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ อุปกรณ์ เครื่องมือในการเก็บขนและกำจัด ไม่มีระบบเก็บและขนส่งขยะแบบแยกประเภท เพื่อรองรับการคัดแยกขยะที่ต้นทาง (6) ไม่มีระบบรองรับการให้บริการจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง เพราะไม่ได้เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการจัดการขยะควบคู่ไปกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (7) ขาดความร่วมมือและความตระหนักจากประชาชน นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการในการลดและคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง รวมถึงการใช้บรรจุภัณฑ์ย่อยยาก (8) ขาดกฎระเบียบบังคับเกี่ยวกับการจัดการขยะ เช่น เทศบัญญัติการเก็บขนขยะแบบแยกประเภท เทศบัญญัติการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเก็บขนและกำจัดขยะ รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพ (9) ขาดประสิทธิภาพของการจัดเก็บค่าธรรมเนียมให้ครอบคลุมกับต้นทุนการจัดการขยะทั้งระบบ (10) ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนโยบาย กฎหมาย แผนงาน และงบประมาณ (11) ขาดการจัดการขยะแบบรวมศูนย์ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งที่มีขนาดเล็กและปริมาณขยะน้อย เพราะขาดการยอมรับจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการคัดค้านจากประชาชน⁵

2) ปัญหาการจัดการของเสียอันตรายชุมชน อาทิ (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีระบบคัดแยก เก็บรวบรวม และขนส่งของเสียอันตรายชุมชน จึงส่งผลให้ของเสียอันตรายชุมชนถูกทิ้งปนกับขยะทั่วไป (2) ขาดกฎระเบียบในการคัดแยกของเสียอันตรายชุมชนออกจากขยะทั่วไป (3) หลายพื้นที่ไม่มีสถานที่รวบรวมของเสียอันตรายชุมชนเพื่อรอส่งไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

⁴ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564), หน้า 7.

⁵ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ, หน้า 12-13.

(4) ซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์บางประเภท ถูกนำไปรีไซเคิลด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (5) อุตสาหกรรมที่รับกำจัดของเสียอันตรายมีไม่ครอบคลุมทุกภูมิภาค ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลาง ทำให้ค่าขนส่งและค่ากำจัดของเสียอันตรายชุมชนมีราคาสูง (6) ประชาชนขาดจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการแยกของเสียอันตรายชุมชน⁶

3) ปัญหาการจัดการขยะติดเชื้อ อาทิ (1) สถานที่กำจัดขยะติดเชื้อหลายแห่งดำเนินการไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เต็มเปี่ยม ไม่มีระบบควบคุมมลพิษ (2) สถานที่กำจัดขยะติดเชื้อมีจำนวนไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศ ทำให้สถานพยาบาลที่อยู่ห่างไกลมีข้อจำกัดในการขนส่งไปกำจัด (3) ไม่มีระบบเก็บขนขยะติดเชื้อจากสถานบริการสาธารณสุขขนาดเล็ก เช่น คลินิก ห้องปฏิบัติการ และสถานพยาบาลสัตว์ ทำให้มีการทิ้งขยะติดเชื้อปะปนไปกับขยะชุมชน (4) ขาดมาตรฐานการควบคุมผู้ให้บริการขนส่งและกำจัดขยะติดเชื้อ ทำให้มีการลักลอบทิ้งขยะติดเชื้อของผู้ให้บริการเก็บขนจากโรงพยาบาลเพื่อไปกำจัด (5) ไม่มีกฎระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมการจัดการขยะติดเชื้อ เช่น กฎระเบียบการติดตามตรวจสอบ การเก็บขน และกำจัดขยะติดเชื้อ การตรวจสอบระบบเอกสารกำกับการณ์ขนส่ง (Manifest System) มีเพียงคำสั่งกระทรวงสาธารณสุข เรื่องกำหนดให้สถานบริการสาธารณสุขและห้องปฏิบัติการเชื้ออันตรายในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีการแจ้งเอกชนดำเนินการขนส่งขยะติดเชื้อใช้เอกสารกำกับการขนส่งขยะติดเชื้อ (Infectious Waste Manifest System) ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน 2556⁷

4) ปัญหาการจัดการกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย อาทิ (1) กากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมเข้าสู่ระบบการจัดการกากอุตสาหกรรม ไม่เป็นไปตามเป้าหมายของกรมโรงงานอุตสาหกรรม (2) สถานที่บำบัดหรือกำจัดกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายมีไม่เพียงพอมีเฉพาะภาคกลางและภาคตะวันออก ทำให้เกิดปัญหาการลักลอบทิ้ง (3) สถานที่รับบริการบำบัด กำจัดรีไซเคิลกากอุตสาหกรรม ดำเนินการไม่ถูกต้องตามกฎระเบียบ (4) ขาดประสิทธิภาพในการติดตามตรวจสอบ และกำกับดูแลตั้งแต่การเก็บรวบรวม การขนส่ง การบำบัดหรือกำจัด ทำให้มีการลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตรายอย่างต่อเนื่องตามพื้นที่รกร้างหรือบ่อดินเก่าในจังหวัดระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา⁸

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13.

⁷ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ, หน้า 16.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

2.1.4 โทษของขยะ

ขยะก่อให้เกิดโทษและผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์⁹ ดังนี้

1) ขยะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงและพาหะของโรค ปริมาณขยะ เศษวัสดุ ของเสียที่เพิ่มมากขึ้นทุกวันจากเชื้อจุลินทรีย์ที่ปนเปื้อนมากับขยะมีโอกาสนำพาเชื้อเพิ่มขึ้น เพราะความชื้นและสารอินทรีย์ที่จุลินทรีย์ใช้เป็นอาหาร ถ้าขยะอินทรีย์ถูกทิ้งไว้จะเกิดการเน่าเปื่อยเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงวันและขยะที่ถูกทิ้งไว้นาน ๆ จะเป็นที่อยู่อาศัยของหนู ดังนั้นขยะที่ขาดการเก็บรวบรวมและกำจัดจึงเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรค แมลงวัน หนู แมลงสาบ เป็นพาหะนำโรคมานุษย์

2) ขยะเป็นบ่อเกิดของโรค การเก็บรวบรวมและกำจัดขยะไม่ดีหรือถูกชะเลย ทำให้มีขยะเหลือทิ้งค้างไว้ในชุมชน เป็นบ่อเกิดของเชื้อโรคต่าง ๆ เช่น ตับอักเสบบี เชื้อไทฟอยด์ เชื้อโรคเอดส์ และเป็นแหล่งกำเนิดหรือเป็นอาหารของสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรคมานุษย์ เช่น แมลงวัน แมลงสาบ หนู

3) ขยะก่อให้เกิดความรำคาญ การเก็บรวบรวมขยะไม่หมด ทำให้เกิดกลิ่นรบกวนในชุมชน ฝุ่นละอองที่เกิดจากการเก็บรวบรวม การขนถ่าย และการกำจัด เป็นเหตุรำคาญจนเกิดการร้องเรียน

4) ขยะก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เป็นสาเหตุสำคัญทำให้เกิดมลพิษของน้ำ มลพิษของดิน มลพิษของอากาศ ถ้าขยะมีซากถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ และหลอดฟลูออเรสเซนต์ จะส่งผลกระทบต่อปริมาณโลหะหนักจำพวกปรอท แคดเมียม ตะกั่วในดินมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในดินเมื่อฝนตกลงมา น้ำเสียจากกองขยะจะไหลปนเปื้อนดินบริเวณรอบ ๆ ทำให้เกิดมลพิษของดินได้ เมื่อมีการเผาขยะกลางแจ้ง เกิดควันพิษ ทำให้คุณภาพของอากาศเสีย ส่วนมลพิษทางอากาศ อาจเกิดขึ้นได้ทั้งจากมลสารที่มีอยู่ในขยะและพวกแก๊สหรือไอระเหย เช่น กลิ่นเหม็นจากการเน่าเปื่อยและการสลายตัวของอินทรีย์สาร

5) ขยะทำให้เกิดการเสี่ยงต่อสุขภาพ การทิ้งของเสียอันตรายอย่างไม่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพได้ง่าย เช่น โรคทางเดินอาหารที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่มีแมลงวันเป็นพาหะหรือได้รับสารพิษที่มากับของเสียอันตราย

การจัดการขยะที่ไม่ถูกวิธียังเป็นปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ อาจกระทบต่อระบบนิเวศเมื่อทิ้งขยะลงทะเล เป็นการสะสมพิษในสิ่งแวดล้อม ซึ่งถ้าสัตว์กินเข้าไป อาจเคลื่อนไหวไม่ได้หรือตายในที่สุด ส่วนผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ถ้าจัดการขยะไม่ถูกสุขลักษณะ อาจได้รับผลกระทบทั้งทางกายภาพและชีวภาพ โดยสารเคมีอันตราย ปริมาณฝุ่นละออง เชื้อโรคต่าง ๆ เช่น ไวรัส แบคทีเรีย ที่ปนเปื้อนในขยะหรือขั้นตอนในการจัดการขยะ ทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพคือ (1) โรคระบบทางเดินหายใจ เช่น โรคภูมิแพ้ โรคปอดอักเสบเรื้อรัง หลอดลมอักเสบ (2) โรคระบบทางเดินอาหาร เช่น อุจจาระร่วง (3) โรคผิวหนัง เช่น โรคติดเชื้อทางผิวหนัง ภูมิแพ้ทางผิวหนัง

⁹ พีพีทีวี ออนไลน์, “ขยะ” อันตรายกว่าคิด กระบะสิ่งแวดล้อมและสุขภาพมนุษย์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/63263> [30 พฤษภาคม 2565].

อาการคันต่าง ๆ (4) โรคติดเชื้อแบคทีเรีย ไวรัส เชื้อรา เช่น ไวรัสตับอักเสบ โรคเอดส์ บาดทะยัก นอกจากนี้การจัดการขยะที่ไม่ถูกวิธียังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ มลพิษทางน้ำ ทำให้เกิดน้ำเน่าเสียหรือน้ำปนเปื้อนเชื้อโรคที่เป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตจำพวกพืชและสัตว์น้ำ การกระทบต่อระบบนิเวศทางน้ำ รวมถึงประชาชนที่อยู่บริเวณโดยรอบแหล่งกำเนิดมลพิษ การหมักหมมและเน่าสลายของขยะก่อให้เกิดก๊าซพิษและกลิ่นเหม็น การเทกองขยะไว้นาน ๆ จะมีก๊าซเกิดจากการหมักขึ้นเป็นก๊าซมีเทนที่ติดไฟเกิดระเบิดขึ้นได้¹⁰

2.1.5 หลักการจัดการขยะและของเสียอันตราย

การจัดการขยะและของเสียอันตราย มีแนวคิดมาจากการลดขยะที่ต้นทาง คือ การใช้ซ้ำ การใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ตามหลักการของ 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) เป็นการกำจัดขยะและของเสียอันตรายแบบศูนย์รวม โดยการนำมาใช้ประโยชน์ด้วยการแปรรูป ผลิตพลังงาน และทำปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งการจัดการขยะต้องดำเนินการอย่างครบวงจรตามหลักความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการจัดการขยะและของเสียอันตรายได้กำหนดมาตรการไว้ในการจัดการ 3 มาตรการ คือ (1) มาตรการลดการเกิดขยะและของเสียอันตรายที่แหล่งกำเนิด (2) มาตรการเพิ่มศักยภาพการจัดการขยะและของเสียอันตราย (3) มาตรการส่งเสริมการบริหารจัดการขยะและของเสียอันตรายให้สอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)¹¹

การกำจัดขยะมีหลายวิธี ทั้งวิธีที่ถูกสุขลักษณะและไม่ถูกสุขลักษณะ อาทิ การทิ้งในที่ดินว่างเปล่า นำไปถมที่ ทิ้งในแม่น้ำลำคลอง ฝังกลบ การเผาไหม้ ทำปุ๋ยหมัก โดยภาพรวมของประเทศไทยมีปริมาณขยะตลอดทั้งปีประมาณ 13-15 ล้านตัน เป็นขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ประมาณ 3.86 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 26 ซึ่งแบ่งการกำจัดเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่นำไปกำจัดโดยวิธีฝังกลบ ใช้เตาเผา เทกองกลางแจ้ง และส่วนที่นำกลับมาใช้ใหม่โดยการคัดแยกวัสดุรีไซเคิลนำไปขายชาเล้งหรือร้านรับซื้อของเก่าร้อยละ 81 ส่วนการทำปุ๋ยหมักชีวภาพหรือปุ๋ยอินทรีย์เพื่อผลิตก๊าซชีวภาพร้อยละ 16 ผลิตพลังงานไฟฟ้าและเชื้อเพลิงทดแทนร้อยละ 3 การกำจัดขยะด้วยการนำกลับมาใช้ใหม่ตามหลักการ 3Rs¹² มีรายละเอียดดังนี้

¹⁰ กรุงเทพมหานคร, กรมอนามัยเตือนอันตรายจากขยะมูลฝอย ผลกระทบต่อสุขภาพ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/social/969205> [30 พฤษภาคม 2565].

¹¹ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ, หน้า 21.

¹² กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, คู่มือประชาชน เพื่อการลด คัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด กชกร พับลิชชิ่ง สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ, 2550), หน้า 11-12.

1) Reduce คือ การใช้น้อยหรือลดการใช้ ใช้เท่าที่จำเป็น ใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติก ในการใส่สิ่งของ ใช้ถุงพลาสติกขนาดใหญ่ใบเดียวแทนการใช้ถุงพลาสติกขนาดเล็กหลายใบ ใช้แก้วน้ำ เชมรามิกแทนแก้วพลาสติกหรือแก้วกระดาษ พยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่ย่อยสลายยากหรือใช้ให้น้อยลง อย่างพลาสติกและโฟม ดังนั้นการลดปริมาณขยะควรเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เกิดขยะน้อยที่สุด

2) Reuse คือ การใช้ซ้ำ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า โดยนำผลิตภัณฑ์ ที่ใช้แล้ว แต่ยังใช้งานได้ หรือนำกลับมาใช้อีก เช่น ใช้ถ่านไฟฉายแบบชาร์จใหม่ได้ ใช้กระดาษซ้ำ 2 หน้า ใช้กล่องใส่สินค้าชนิดแห้ง ใช้กระดาษซ้ำเพื่อพิมพ์เป็นอักษรเบรลล์สำหรับผู้พิการทางสายตา ดัดแปลง เครื่องใช้สิ่งของจากวัสดุที่ใช้แล้ว เช่น การนำยางรถยนต์มาทำกระถางต้นไม้ โต๊ะเก้าอี้ และนำขวดน้ำ พลาสติกที่ใช้แล้วดัดแปลงเป็นภาชนะใส่สิ่งของเครื่องเขียน

3) Recycle คือ การแปรรูปวัสดุเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ บรรจุภัณฑ์บางประเภทไม่สามารถ นำมาใช้ซ้ำได้ แต่ขายร้านรับซื้อของเก่าให้นำไปขายต่อโรงงานเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น เช่น การ นำขวดพลาสติก PET มาหลอมเป็นเม็ดพลาสติกแล้วตีเป็นเส้นใยสำหรับทอเป็นผ้าแทนฝ้าย นำเศษ กระดาษมาแปรรูปเป็นเยื่อกระดาษแล้วผลิตกระดาษใหม่ในรูปแบบกระดาษสาไร้ไซเคิลเพื่อเป็น กระดาษห่อของขวัญ นำเศษแก้วมาหลอมขึ้นรูปขวดแก้วใหม่ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีวิธีการกำจัดขยะเพิ่มอีก 2Rs ได้แก่ Reject คือการปฏิเสธการใช้ผลิตภัณฑ์ ที่ยากต่อการกำจัด และ Response คือผู้ทิ้งขยะที่ตอบรับการมีส่วนร่วมคัดแยกขยะเพื่อลดปริมาณ ขยะต่าง ๆ ซึ่งรวมเป็น 5Rs ได้แก่ Reduce คือการใช้อย่างประหยัด Recycle คือนำไปแปรรูปเพื่อนำ กลับมาใช้ใหม่ Repair คือการซ่อมแซมวัสดุที่ชำรุด Reject คือการหลีกเลี่ยงวัตถุที่มีพิษ Reuse คือ การนำกลับมาใช้ซ้ำ¹³ และได้เพิ่มอีก 2Rs ได้แก่ Refill คือการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดเติมเพื่อให้บรรจุ ภัณฑ์น้อยชิ้นกว่าเพื่อช่วยลดขยะ Return คือการใช้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถส่งคืนบรรจุภัณฑ์กลับสู่ผู้ผลิต ได้รวมเป็น 7Rs ดังนั้นการบริหารหรือกำจัดขยะจึงประกอบด้วย วิธีการ 3Rs วิธีการ 5Rs วิธีการ 7Rs ซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยในการตัดสินใจเลือกวิธีการจัดการขยะให้เหมาะสมกับประเภทขยะที่มีอยู่

2.2 แนวคิดเรื่องเครือข่าย

2.2.1 ความหมายของเครือข่าย (Network)

เครือข่าย (Network) หมายถึง รูปแบบการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรที่มี ทรัพยากร เป้าหมาย วิธีการทำงาน และระยะเวลาตามกำหนด แม้ไม่มีกิจกรรมร่วมกันตั้งแต่แรกก็ อาจจากรากฐานไว้ก่อน เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องการความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหา บางอย่าง ก็สามารถติดต่อเข้าร่วมเป็นองค์กรเครือข่ายได้ องค์กรเหล่านี้มีอิสระในการเข้าร่วมเพราะ

¹³ สรุปรจากสุนีย์ มัลลิกะมาลย์และนันทพล กาญจนวัฒน์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ ขยะชุมชน, รายงานวิจัย, สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, กรุงเทพมหานคร, 2543, หน้า 8 และ ภาณี คูสุวรรณ, การ จัดการสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอมพันธ์, 2546), หน้า 130-131.

ผลประโยชน์หรือเหตุผลบางประการ¹⁴ นอกจากนี้เครือข่ายยังเป็นการรวมกลุ่มของบุคคลในชุมชนระหว่างชุมชน ชุมชนกับชุมชน โดยมีหลักยึดตามพื้นที่ ประเด็นกิจกรรม และกระบวนการเรียนรู้อย่างเดียวกัน กระบวนการนี้ช่วยให้ชุมชนสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน การปฏิบัติตามแบบของผู้รู้ การอบรมในบริบททางสังคม การติดต่อสื่อสาร และการดำเนินงานร่วมกัน¹⁵

สรุปว่า เครือข่าย หมายถึง ความเชื่อมโยงเข้ากันระหว่างกลุ่มคนหรือชุมชนด้วยสมัครใจ เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารหรือทำกิจกรรมร่วมกัน มีกระบวนการและการจัดระเบียบโครงสร้างของสมาชิกในเครือข่ายเป็นอิสระหรือเท่าเทียม ภายใต้พื้นฐานความเคารพ เชื่อถือ ให้ความร่วมมือกัน

2.2.2 องค์ประกอบของเครือข่าย

องค์ประกอบของเครือข่าย ประกอบด้วย¹⁶

1) การรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน (Common perception) สมาชิกของเครือข่ายต้องมีความรู้สึกนึกคิดและรับรู้ร่วมกันถึงสาเหตุการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย เป็นการรับรู้ปัญหาและจิตสำนึกที่ต้องการแก้ไขปัญหาด้วยกัน เคยประสบปัญหาแบบเดียวกัน หรือต้องการความช่วยเหลือในลักษณะคล้ายกัน ส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการทำกิจกรรมหรือเรียนรู้ร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาหรือลดความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น

2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common vision) วิสัยทัศน์ หมายถึง การมองเห็นจุดหมายในอนาคตเป็นภาพเดียวกัน มีการรับรู้และเข้าใจในทิศทางเดียวกัน มีเป้าหมายที่จะเดินทางไปด้วยกัน วิสัยทัศน์ร่วมกันนี้ ทำให้กระบวนการขับเคลื่อนเกิดพลัง มีเอกภาพ และช่วยผ่อนคลายความขัดแย้งที่เกิดจากความคิดเห็นที่ต่างกัน เมื่อวิสัยทัศน์ของสมาชิกบางกลุ่มขัดแย้งกับเครือข่าย พฤติกรรมของสมาชิกจะเริ่มแตกจากแนวปฏิบัติที่ตกลงร่วมกัน ดังนั้นความพยายามในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันให้เกิดขึ้นจึงเป็นความจำเป็นที่ต้องทำก่อน เพื่อไม่ให้เกิดวิสัยทัศน์ส่วนตัวเป็นอุปสรรคในการทำงานกลุ่ม

3) ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual interests/benefits) ผลประโยชน์ หมายถึง ตัวเงินหรือสิ่งอื่นที่มนุษย์ต้องการ เกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับ โอกาสก้าวหน้า สุขภาพและความพึงพอใจ การเข้าร่วมเครือข่ายสามารถตอบสนองความต้องการหรือผลประโยชน์ร่วมได้ด้วยแรงจูงใจ จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ อาจเป็นผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นสมาชิกต้องรับทราบรายละเอียดก่อนร่วมปฏิบัติการกิจเพื่อไม่ให้เกิดการถอนตัวในภายหลัง

¹⁴ กาญจนา แก้วเทพ, เครื่องมือการทำงานแนววัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: สภาคทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, 2538), หน้า 35.

¹⁵ ประหยัด จตุพรพิทักษ์กุล, “เครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538, หน้า 19.

¹⁶ อาทิตยา พงษ์พรหม, สรุปแนวคิดเครือข่ายเพื่อการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเกษตรกร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.alro.go.th/tech_trans/ewt_dl_link.php?nid=732 [22 ตุลาคม 2564].

4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่าย (Stakeholders participation) กระบวนการในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายคือเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือทำอย่างตั้งใจ และมีความเท่าเทียมในฐานะหุ้นส่วนของเครือข่าย เป็นความสัมพันธ์ในแนวนอน (Horizontal relationship) เป็นแบบเพื่อน ส่วนความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (Vertical relationship) เป็นแบบเจ้านายกับลูกน้อง การเปลี่ยนความคิดของสมาชิกโดยใช้บริบทแวดล้อมอื่นทำได้ยาก ถ้าทำสำเร็จจะได้เครือข่ายที่เข้มแข็งขึ้น

5) การเสริมสร้างกันและกัน (Complementary relationship) องค์ประกอบที่ทำให้เครือข่ายทำงานได้อย่างต่อเนื่องคือสมาชิกของเครือข่ายช่วยกันสร้างความเข้มแข็งโดยนำจุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปแก้จุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้เกิดผลลัพธ์เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ

6) การเกื้อหนุนพึ่งพากัน (Interdependence) เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เครือข่ายทำงานได้อย่างต่อเนื่อง เพราะสมาชิกของเครือข่ายอยู่ในสภาวะจำกัดทั้งทรัพยากร ความรู้ เงินทุน กำลังคน ทำให้ทำงานไม่สำเร็จ จำต้องพึ่งพากันและกัน ยึดโยงกันเหนียวแน่น และเกื้อหนุนพึ่งพากัน ส่งผลให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กัน

7) ปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) สมาชิกในเครือข่ายได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ ได้พบปะพูดคุย ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้มีกิจกรรมเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่าย การปฏิสัมพันธ์ควรเป็นการแลกเปลี่ยน (Reciprocal exchange) มากกว่าเป็นผู้ให้หรือผู้รับ (Unilateral exchange) เมื่อการปฏิสัมพันธ์มีมากขึ้น ความผูกพันก็เพิ่มขึ้น ความเชื่อมโยงก็แน่นแฟ้นขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้และสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย

สรุปว่า องค์ประกอบสำคัญของเครือข่าย เป็นการรวมตัวกันเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน โดยมีเป้าหมายและความต้องการเหมือนกัน ดังนั้นการรวมตัวเป็นเครือข่ายจึงต้องอาศัย การรับรู้ที่เหมือนกัน มีเป้าหมายแบบเดียวกัน มีการเสริมสร้างเกื้อหนุนเพื่อให้ทีมงานแข็งแกร่งยิ่งขึ้น สามารถพึ่งพาอาศัยกัน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องเป็นเครือข่ายที่ยั่งยืน

2.2.3 ประเภทและรูปแบบของเครือข่าย

เครือข่ายสามารถแบ่งประเภทและรูปแบบตามลักษณะความสัมพันธ์ที่ช่วยสร้างความเข้าใจและเห็นภาพความเคลื่อนไหวของเครือข่ายได้ชัดเจน ความเป็นเครือข่ายเกิดได้จากกระบวนการของเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมถึงแนวคิดและกิจกรรมกลุ่มที่เครือข่ายกำหนดขึ้น ประกอบด้วย¹⁷

¹⁷ พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร, เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) 2547), หน้า 84-97.

1) เครือข่ายเชิงพื้นที่ เป็นการรวมตัวของกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ที่อาศัยพื้นที่ดำเนินการเป็นหลักในการทำงานร่วมกัน เป็นกระบวนการพัฒนาที่อาศัยกิจกรรมในพื้นที่เป็นเป้าหมายและเป็นการบูรณาการที่ไม่แยกส่วนกัน โดยยึดพื้นที่เป็นที่ตั้งของความสำเร็จในการทำงานร่วมกัน ลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายเชิงพื้นที่ได้จัดในรูปความสัมพันธ์ มีหลายระดับตามพื้นที่และกิจกรรม คือ (1) แบ่งเครือข่ายตามเขตการปกครอง เช่น การปกครองส่วนภูมิภาค การปกครองส่วนท้องถิ่น (2) แบ่งพื้นที่ตามความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น เครือข่ายลุ่มแม่น้ำปิง เครือข่ายลุ่มน้ำแม่ละอู

กิจกรรมและความสัมพันธ์ของเครือข่ายเชิงพื้นที่ ต้องอาศัยพื้นที่ทางกายภาพเป็นฐานกำหนดกิจกรรมและประเด็นปัญหา มีองค์กรและเครือข่ายย่อยในพื้นที่ร่วมปรึกษาหาแนวทางแก้ไข ปัญหา และใช้กระบวนการรูปแบบของคณะกรรมการ มีการบูรณาการจัดการเชิงพื้นที่ มีกิจกรรมร่วมในด้านความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และการใช้ทรัพยากร ซึ่งโครงสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่ายเชิงพื้นที่มีลักษณะงานเป็นทั้งแนวดิ่งและแนวราบ โดยรวมศูนย์กิจกรรมสู่ส่วนกลางในระดับพื้นที่ขนาดใหญ่และศูนย์ประสานย่อยในพื้นที่ขนาดเล็กเพื่อให้เกิดกิจกรรม การสื่อสาร การเคลื่อนไหวที่มีแกนนำประสานงาน และคณะทำงานช่วยผลักดันกลุ่ม องค์กร เครือข่ายย่อยให้ทำงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ส่วนความสัมพันธ์ในแนวราบมีการประสานเครือข่ายตามประเด็นในพื้นที่เพื่อกำหนดกิจกรรมร่วมกัน

2) เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม เป็นเครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรมเป็นหลักในการรวมกลุ่ม เน้นการจัดการประเด็นกิจกรรมและการพัฒนาความร่วมมือกับภาคีที่เกี่ยวข้อง ลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายแบ่งตามประเด็นกิจกรรมและความสนใจ ไม่ยึดติดกับพื้นที่ดำเนินการ โดยใช้ประเด็นกิจกรรมเป็นตัวกำหนดเครือข่ายและพัฒนาเป็นกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างโอกาส แก้ไขปัญหา และสานสัมพันธ์แบบพหุภาคี ส่วนเครือข่ายทำงานในแนวราบ เกิดจากประเด็นปัญหาเหมือนกันของกลุ่ม องค์กร เครือข่ายที่ได้รับผลกระทบจากปัญหา ส่วนโครงสร้างความสัมพันธ์ในแนวดิ่งและแนวราบ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายเล็กไปสู่เครือข่ายใหญ่ในระดับจังหวัดและประเทศ โดยทุกฝ่ายได้ร่วมทำงานในเวลา สถานการณ์ และตามวัตถุประสงค์โดยไม่สูญเสียเอกลักษณ์และความเป็นเครือข่ายของตนเอง

3) เครือข่ายเชิงโครงสร้างหน้าที่ เป็นเครือข่ายที่เกิดจากภารกิจ กิจกรรม การก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ การแบ่งเครือข่ายมุ่งเน้นการดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลักของโครงสร้างกลุ่มผลประโยชน์ เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งหรือเสริมสร้างเครือข่ายให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่สอดคล้องกับภารกิจ กิจกรรม และเป้าหมายหลักในแต่ละภาคส่วน รวมทั้งการเป็นเครือข่ายเชิงพื้นที่และเชิงประเด็นกิจกรรมที่ทุกฝ่ายเห็นถึงความสำคัญในการรวมพลังเพื่อแก้ไขปัญหา โดยกิจกรรมแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่และทุกฝ่ายต้องสร้างจุดยืน สร้างพื้นที่ทางสังคม และการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ดังนั้นกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นจึงต้องสอดคล้องกับเป้าหมายและความหลากหลายของภารกิจ เช่น เครือข่ายภาครัฐมีโครงสร้างสัมพันธ์กับเครือข่ายอื่นในแนวดิ่ง มีกระบวนการส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่ายภาคประชาชนหรือภาคอื่น มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจในเรื่องทุน ทรัพยากร บริหารจัดการ และเครือข่ายภาคประชาชน ส่วนความสัมพันธ์ใน

แนวราบมีความเชื่อมโยงตามความเชื่อและวัฒนธรรมชุมชนจนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและพึ่งพากันสำหรับเครือข่ายภาคเอกชนมีการทำงานในลักษณะผลประโยชน์ต่างตอบแทน

ความสัมพันธ์ของเครือข่าย เมื่อแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่และการกระจายเชิงพื้นที่หรือเชิงประเด็นกิจกรรม โดยแต่ละภาคส่วนทำหน้าที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายด้วยกระบวนการติดต่อสื่อสารและมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นตัวสานต่อความสัมพันธ์ การจัดการตามหน้าที่ของกลุ่มผลประโยชน์พบว่าทุกเครือข่ายมีเป้าหมายเพื่อยกระดับการเรียนรู้และแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ระดับความสัมพันธ์เป็นแบบยืดหยุ่นและไม่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ ซึ่งเห็นได้จากเครือข่ายภาครัฐมีการประสานงานกับภาคเอกชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกัน จึงสรุปว่า ประเภทและรูปแบบของเครือข่ายขึ้นอยู่กับกิจกรรมและโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายของแต่ละองค์กร ซึ่งมีเป้าหมายและผลประโยชน์ร่วมกัน และการนำไปใช้อย่างเหมาะสมเพื่อความสำเร็จขององค์กรนั้น ๆ

2.2.4 การแบ่งระดับของเครือข่าย

การแบ่งระดับของเครือข่าย แบ่งได้ 2 มิติ คือ มิติด้านโครงสร้างและมิติด้านความสัมพันธ์ ดังนี้

1) มิติด้านโครงสร้าง เป็นการเข้าร่วมเครือข่ายใน 4 ระดับ คือ (1) ระดับความร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ (informal cooperation) เป็นการทำงานร่วมโดยไม่มีสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร (2) ระดับความร่วมมืออย่างเป็นทางการ (formal agreement) เป็นการทำงานร่วมภายใต้พันธสัญญาที่มีขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบ (3) ระดับความร่วมมือที่ร่วมลงทุนในองค์กรใหม่หรือโครงการใหม่ (minority investment) เป็นการลงทุนที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรใหม่ (4) ระดับความร่วมมือแบบกิจการร่วมค้า (joint venture) เป็นการตกลงของสองธุรกิจขึ้นไปเพื่อทำสัญญาร่วมลงทุนในการค้าหรือการหากำไรภายใต้สัญญาร่วมค้ามีวัตถุประสงค์ชัดเจน¹⁸

2) มิติด้านความสัมพันธ์ เป็นการเข้าร่วมเครือข่ายในระดับขององค์กร คือ (1) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือผู้ปฏิบัติการในระดับล่าง ได้แก่ การทำความรู้จักกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นให้เกิดความคุ้นเคยกับโครงการ มีการติดต่อสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลของงาน และเป็นกรรมกรร่วมระหว่างองค์กร (2) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือผู้ปฏิบัติการในระดับกลาง ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข่าวสารอย่างเป็นทางการ แลกเปลี่ยนบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และโครงการร่วม (3) ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานระดับสูงหรือฝ่ายจัดการระดับนโยบาย

¹⁸ เอกพงศ์ ไทรพุ่มทอง, “การพัฒนาเครือข่ายการทำงานสายปฏิบัติการระหว่างองค์กรของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน”, วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2549, หน้า 17-18.

ได้แก่ การลงทุนหรือพิจารณางบประมาณร่วม จัดตั้งคณะกรรมการร่วม และจัดทำข้อตกลงร่วมอย่างเป็นทางการ¹⁹

สรุปว่า การแบ่งระดับของเครือข่าย ประกอบด้วย มิติด้านโครงสร้าง เป็นการเข้าร่วมเครือข่ายที่มีหลายระดับ ทั้งที่เป็นทางการ ไม่เป็นทางการ การร่วมลงทุนในองค์กรใหม่ และการร่วมมือแบบกิจการร่วมค้าที่กำหนดเป้าหมายชัดเจน และมีมิติด้านความสัมพันธ์ เป็นการเข้าร่วมเครือข่ายที่มีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับล่าง ระดับกลาง ระดับสูง เพื่อให้คุ้นเคยกับโครงการต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งบริหารจัดการให้กิจการร่วมสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์

2.2.5 โครงสร้างของเครือข่าย

โครงสร้างของเครือข่าย มีทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เกิดขึ้นตามเป้าหมายที่มีอยู่ของทรัพยากรและตามมติของสมาชิก เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลหรือทำกิจกรรมบางอย่าง²⁰ ส่วนลักษณะของโครงสร้างของเครือข่าย ประกอบด้วย (1) ขนาดของเครือข่าย ขึ้นกับจำนวนสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กันในปัจจุบันและในอนาคต (2) ความหนาแน่นในเครือข่าย ขึ้นกับระดับสมาชิกที่มีความสัมพันธ์และเกิดการแลกเปลี่ยนเชิงติดต่อสื่อสารด้านพื้นที่และชนิดข้อมูล (3) ความเกี่ยวพันในเครือข่าย วัดได้จากความหนาแน่นหรือสายสัมพันธ์ของสมาชิกที่เกิดขึ้นและการเข้าถึงจำนวนสมาชิกในเครือข่ายที่เชื่อมโยงในระยะใกล้เคียงที่สุด (4) ตำแหน่งและสถานภาพของสมาชิกในเครือข่าย ทำให้เห็นถึงระดับและโอกาสของการเป็นศูนย์กลาง (5) กลุ่มความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายที่มีความใกล้ชิดสูง ทำให้สัดส่วนความสัมพันธ์ภายในกลุ่มสูงกว่าภายนอกกลุ่ม²¹ สำหรับโครงสร้างแบบเครือข่ายนี้เป็นรูปแบบที่ไม่มีชั้นบังคับบัญชา มีความยืดหยุ่น ไม่มีการควบคุมผ่านกระบวนการทางบริหาร จึงเป็นพื้นฐานการใช้ความสามารถหลักขององค์กรและได้รับทรัพยากรจากเครือข่ายภายนอก โดยการจ้างเหมาสมาชิกให้ทำงาน มีรูปแบบปฏิสัมพันธ์ที่ไม่หยุดนิ่งในเวลานั้น อาจเกิดขึ้นช้าหรือเร็วและติดต่อกันเป็นแบบตัวต่อตัว บุคคล หรือกลุ่มที่ต้องการทำงาน²²

สรุปว่า โครงสร้างของเครือข่ายมีทั้งแบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการ โดยลักษณะโครงสร้างของเครือข่าย ประกอบด้วย ขนาด ความหนาแน่น ความเกี่ยวพัน ตำแหน่งและสถานภาพของสมาชิก และกลุ่มความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่าย โครงสร้างแบบเครือข่ายนี้มีลักษณะเป็น

¹⁹ ภรณ์ กิริติบุตร, การประสานงานระหว่างองค์กร, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2522), หน้า 42.

²⁰ เสรี พงศ์พิศ, เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาชนเข้มข้น ชุมชนเข้มแข็ง, (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทยาการพิมพ์ 2548), หน้า 204.

²¹ ต่วนเปาชี กูจิ, “การบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย: กรณีศึกษาสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการภาคใต้”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554, หน้า 25.

²² ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ดี.เค.ปริ้นติ้งเวิลด์ จำกัด, 2553), หน้า 80-86.

การแลกเปลี่ยนหรือความร่วมมือกัน แบ่งปันความรู้ กำจัดปัญหาอุปสรรค และมีโอกาสดำเนินงานจนประสบความสำเร็จ โครงสร้างแบบเครือข่ายต้องมีความยืดหยุ่นและตอบสนองความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมได้เร็ว

2.2.6 การสร้างเครือข่าย (Networking)

การสร้างเครือข่าย เป็นการติดต่อสื่อสาร สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล และความร่วมมือด้วยความสมัครใจ เพื่ออำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน การสร้างเครือข่ายจำเป็นต้องพิจารณาตั้งแต่จุดเริ่มต้น²³ ดังนี้

1) ความจำเป็นต้องมีเครือข่าย การพัฒนางานหรือแก้ปัญหาในกรอบความคิดที่อาศัยข่าวสารข้อมูลให้ไหลเวียนอยู่ภายใน ใช้ทรัพยากรที่อยู่ใกล้มือ หรือการออกแบบใหม่ที่ต้องใช้เวลามักเป็นอุปสรรคในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางที่ซับซ้อน ดังนั้นการสร้างเครือข่ายสามารถช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้ได้และเปิดโอกาสให้บุคคลหรือองค์กรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีประสบการณ์ร่วมกับหน่วยงานภายนอก ซึ่งช่วยลดความซ้ำซ้อน มีความร่วมมือ และมีการทำงานที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน

2) การก่อตั้งเครือข่าย จุดเริ่มต้นหรือวิธีการก่อตั้งเกิดโดยธรรมชาติและการจัดตั้งขึ้นคือ (1) เครือข่ายเกิดโดยธรรมชาติ เกิดจากกลุ่มคนมีใจตรงกัน ทำงานคล้ายกัน ประสบปัญหาแบบเดียวกัน ได้รวมตัวเพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ และแสวงหาทางออกที่ดีกว่า การรวมกลุ่มสมาชิกในเครือข่ายเกิดจากแรงกระตุ้นภายใน เกิดในพื้นที่ชุมชนที่มีภูมิสำเนาเดียวกัน มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน โดยจัดตั้งเป็นชมรมเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน เมื่อมีสมาชิกเพิ่มขึ้น การขยายพื้นที่หรือเพิ่มวัตถุประสงค์จึงจำเป็นเพื่อสร้างความเข้มแข็งและทำให้เกิดความยั่งยืนต่อไป (2) เครือข่ายจัดตั้งเกิดจากนโยบายหรือการดำเนินงานของภาครัฐที่สนับสนุนและผลักดันนโยบายต่าง ๆ ให้เกิดเป็นรูปธรรม โดยสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายส่วนมากไม่มีพื้นฐาน ไม่มีความเข้าใจ ไม่มีความต้องการ ไม่มีมุมมองในการจัดตั้งเครือข่าย แต่จะทำงานเฉพาะกิจที่ไม่ต่อเนื่องและหายไปในที่สุด เครือข่ายจัดตั้งนี้มีเวลาทำงานสั้น มีเหตุปัจจัยให้เกิดขึ้น ขยายตัว ใช้ประโยชน์อย่างถดถอยและหายไปในที่สุด²⁴

2.2.7 บทบาทของเครือข่ายในการทำงานและการจัดการ

บทบาทของเครือข่ายในการทำงาน มักเน้นการทำงานในระดับกิจกรรม การประสานงาน การเคลื่อนไหว การสนับสนุนด้านทุน ทรัพยากร และให้คำปรึกษาแก่เครือข่ายย่อย ซึ่งบทบาทของเครือข่ายในการทำงาน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม²⁵ ดังนี้

²³ อาทิตยา พงษ์พรหม, สรุปแนวคิดเครือข่ายเพื่อการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเกษตรกร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.alro.go.th/tech_trans/ewt_dl_link.php?nid=732 [22 ตุลาคม 2564].

²⁴ พระมหาสุทิตย์ อาภากร, เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) 2547), หน้า 18.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 104-105.

1) ระดับกิจกรรม เป็นเครือข่ายที่เน้นกระบวนการทำงานในระดับพื้นที่หรือประเด็นปัญหา มีโครงสร้างไม่ซับซ้อน มีแบบแผนการปฏิบัติงานเป็นงานประจำ มีกระบวนการจัดการที่ต้องพึ่งพาคนและทรัพยากรในพื้นที่ เช่น เครือข่ายกลุ่มสะสมทรัพย์ เครือข่ายกลุ่มสตรี เครือข่ายกลุ่มเกษตรกร ซึ่งเป็นการรวมตัวเพื่อทำกิจกรรม

2) ระดับการสนับสนุนและประสานงาน เป็นเครือข่ายที่ทำหน้าที่ศูนย์ประสานงานระหว่างเครือข่ายและภาคีอื่น มีบทบาทส่งเสริมการทำกิจกรรมของเครือข่ายย่อยในพื้นที่ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวทางในการทำงาน เครือข่ายระดับนี้ เป็นเครือข่ายเชิงพื้นที่ที่ทำงานครอบคลุมระดับจังหวัดหรือภูมิภาค ส่วนเครือข่ายเชิงประเด็นจะทำงานเฉพาะด้าน เป็นการรวมตัวของเครือข่ายเฉพาะกลุ่มในจังหวัด

3) ระดับส่งเสริมและให้คำปรึกษา เป็นเครือข่ายขององค์กร สถาบัน หน่วยงานหลักที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดกระบวนการพัฒนาเป็นเครือข่าย ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) และสถาบันพระปกเกล้า เป็นต้น เป็นการให้คำปรึกษาและให้แนวทางปฏิบัติแก่เครือข่ายอื่น เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาประเทศและให้เกิดผลสำเร็จมากกว่าการมีส่วนร่วมหรือการทำงานในเชิงลึก

ส่วนการจัดการของเครือข่าย ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญ คือ (1) สภาพเครือข่ายในช่วงวงจรชีวิตเมื่อได้แนวทางแล้วให้พิจารณาถึงความสอดคล้องกับระดับการพัฒนาของเครือข่าย (2) หน่วยงานหรือบุคลากรที่บริหารเครือข่าย กรณีที่ภาครัฐเป็นผู้ริเริ่ม มีเงื่อนไขข้อจำกัดต่าง ๆ²⁶ การก่อรูปของเครือข่ายเกิดได้ 2 แนวทาง คือ (ก) เครือข่ายที่รัฐเป็นผู้ริเริ่ม (state initiative) โดยกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตระหนักในปัญหา สร้างความตื่นตัวให้เกิดขึ้น เพื่อผลักดันไปสู่การสร้างหน่วยเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง (ข) เครือข่ายที่ประชาชนเป็นแกนนำจัดตั้ง (citizen initiative) โดยการตระหนักและตื่นตัวในปัญหา การดำเนินงานควบคู่ทั้งสองทาง ต้องคำนึงถึงการรวมตัวของประชาชนเป็นหลัก หากประชาชนรวมตัวเป็นเครือข่ายได้เอง ภาครัฐจะไม่เข้าแทรกแซง หากกลุ่มใดจัดตั้งกลุ่มไม่ได้ ภาครัฐจะช่วยเหลือในฐานะผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวก ทำให้เครือข่ายจัดตั้งได้เร็วและง่ายขึ้น

ตามแนวคิดดังกล่าว ภาครัฐควรเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้สนับสนุนให้เครือข่ายมีอิสระในการรวมตัวเพื่อร่วมรับผิดชอบและสร้างสรรค์งานที่ก่อรูปตามองค์ประกอบ ดังนี้

1) การสร้างความตระหนักในปัญหาและการรวมตัว เป็นความจำเป็นที่ต้องเข้าถึงระดับรากหญ้าด้วยการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ถึงวิสัยทัศน์และกระตุ้นให้อยากเข้าร่วม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย กิจกรรม และการดำเนินงานที่ทำอยู่ ช่วยดึงดูดให้อยากเป็นเครือข่าย ดังนั้นการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะโน้มน้าวให้เกิดการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย

²⁶ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส มีเดีย, 2543), หน้า 60-83.

2) การสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์ให้ชัดเจน เป็นการสร้างพลังให้เกิดการมีส่วนร่วมโดยมองหาประเด็นที่เป็นศูนย์กลางของการรวมตัว เพื่อส่งผลให้ภาคีอื่นอยากเข้าร่วมกับเครือข่าย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาความต้องการเฉพาะกลุ่มที่สนใจในปัญหาด้านเดียวกัน และยกขึ้นเป็นตัวจุดกระแสเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องประโยชน์ร่วมเมื่อเป็นเครือข่าย ซึ่งสิ่งสำคัญคือวัตถุประสงค์ต้องชัดเจน สามารถสื่อสาร และประชาสัมพันธ์ถึงกลุ่มเป้าหมายให้สนใจอยากเข้าร่วมเครือข่าย

3) การแสวงหาแกนนำที่ดี เป็นเรื่องที่ต้องใช้งบประมาณและบุคลากรจำนวนมากเพื่อให้เกิดแนวร่วม ในทางปฏิบัติมีข้อจำกัดและยากต่อการเข้าถึงคนทุกกลุ่มในเริ่มต้น ซึ่งแนวทางที่เป็นไปได้คือการหาแกนนำเป็นผู้ขยายเครือข่ายต่อไป แกนนำนี้ก็คือผู้เล่นหลัก (key actors) ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีอิทธิพลในการผลักดันการทำงานในด้านนโยบาย การสร้างกระแส และข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผู้นำหลัก (key leaders) เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือที่สามารถโน้มน้าวทิศทางของกลุ่มและผลักดันให้เกิดการสนับสนุนเครือข่ายจนประสบความสำเร็จ ในทางปฏิบัติจึงต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมาย (target group) ให้เจาะจง

4) การสร้างแนวร่วมของเครือข่าย เป็นการสร้างแนวร่วมให้กว้างขวางและดึงบุคคล กลุ่มองค์กรที่เหมาะสมเข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่าย โดยขยายแนวร่วมผ่านระบบความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวเรียกว่าดาวกระจาย เป็นการขยายตัวของเครือข่ายในระดับชุมชนที่ประสบความสำเร็จ โดยใช้คนมีความคิดหรือประสบปัญหาแบบเดียวกันมาเข้าร่วมเครือข่าย จากนั้นให้ขยายความคิดเพื่อหาสมาชิกร่วมเครือข่ายต่อไป เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสหกรณ์ สมาคมผู้ประกอบการและครู

การจัดระบบบริหารเครือข่าย มีขั้นตอนช่วยให้เครือข่ายดำเนินงานไปได้ราบรื่น เนื่องจากการบริหารงานเครือข่ายที่ประกอบไปด้วยคนหลายกลุ่ม หลายประเภท หลายความคิด ต้องอาศัยความสามารถในการประสานงานระหว่างสมาชิกในเครือข่าย มีองค์ประกอบดังนี้

1) การจัดตั้งกลุ่มเครือข่าย ต้องมีหน่วยงานรับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลเครือข่าย ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยเอาข้อมูลของเครือข่ายมาทำแผนผังเครือข่าย (network map) ในภาพรวม จัดตั้งตามความสนใจและวัตถุประสงค์ของเครือข่ายเพื่อทราบเป้าหมายการทำงานและการกระจายตัวของเครือข่าย นอกจากนี้ยังมีภาพรวมที่ขาดหายของเครือข่ายที่จะช่วยจัดการ สนับสนุน อุดช่องว่างให้ ซึ่งแผนผังเครือข่ายช่วยให้การขยายเครือข่ายหรือการประสานงานเครือข่ายทำได้ชัดเจนขึ้น

2) การจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย เป็นการป้องกันการสับสนและเกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิก เนื่องจากมีงานที่ซ้ำซ้อนกัน ดังนั้นองค์ประกอบสำคัญของการจัดระบบเครือข่ายก็คือการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกให้ชัดเจน รู้ถึงความรับผิดชอบ และรู้ถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

หลักการสำคัญของการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ คือ การรวมเป็นเครือข่ายต้องนำเอาความสนใจ ประสิทธิภาพ และความเชี่ยวชาญของสมาชิกแต่ละคนที่ต่างกันมาเสริมกัน ซึ่งการทำเช่นนั้นได้ต้องมีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แต่ละคนตามความสนใจของเขา แต่ประเด็นสำคัญคือสมาชิกเครือข่ายมักมีงานประจำที่ต้องรับผิดชอบ มีเพียงส่วนน้อยที่ทำงานให้เครือข่ายแบบเต็มเวลา

จึงทำให้ทุกคนทำงานให้เครือข่ายไม่เต็มที่ไม่เต็มเวลา ดังนั้นการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบควรเป็นลักษณะเอื้อให้สมาชิกเข้าร่วมได้แม้มีเวลาจำกัด เมื่อเครือข่ายขยายตัวในระดับมีสมาชิกจำนวนมากและมีกิจกรรมหรือโครงการร่วมอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นความจำเป็นที่ต้องจัดตั้งหน่วยธุรการขึ้นมาทำงานประจำของเครือข่าย ส่วนผู้นำเครือข่าย เป็นบุคคลที่จะกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของเครือข่าย ดังนั้นการเลือกผู้นำเครือข่ายจึงต้องพิจารณาถึงภาวะผู้นำ ความเข้มแข็ง บารมีที่สมาชิกเชื่อถือ รวมถึงความรู้ ประสบการณ์ ความเข้าใจในปัญหา และความต้องการของกลุ่ม ผู้นำกลุ่มอาจเป็นคณะผู้นำ (collective) ที่ประกอบด้วยกลุ่มคนในท้องถิ่นที่เข้ามาช่วยกันทำงานเพื่อขับเคลื่อนให้งานประสบความสำเร็จ

3) การจัดระบบติดต่อสื่อสาร เป็นความจำเป็นในการทำงานเป็นเครือข่ายที่ต้องใช้กระบวนการสื่อสารเพื่อแพร่กระจายความรู้และยกระดับความตระหนักในปัญหาของสมาชิก โดยการจัดกระบวนการสนทนา (conversation process) สร้างความเข้าใจร่วม (common perception) ระหว่างสมาชิกในเครือข่ายให้เข้าหากัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกระจายความคิดที่มีผลต่อการรักษาและขยายตัวของเครือข่าย

4) การจัดระบบการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการพัฒนาศาสนิกของเครือข่ายผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (interactive action learning) ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้เฉพาะกลุ่มในบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกันในเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม ความเชื่อ สภาพทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ดังนั้นการจัดระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้ร่วมกันปฏิบัติจะช่วยสร้างและสะสมองค์ความรู้ที่นำมาปรับใช้และแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ได้

5) การจัดระบบสารสนเทศ ในการจัดการเครือข่ายจำเป็นต้องมีหน่วยงานแกนกลางที่ทำหน้าที่จัดระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมาย รูปแบบ วิธีการ ปัญหาอุปสรรค และข้อมูลอื่น รวมถึงผลการวิจัย ทฤษฎี แนวคิด ประสบการณ์ภาคสนาม เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลหลักในการทำงาน ระบบสารสนเทศควรเป็นข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่ายและเผยแพร่ได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ช่วยสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ ช่วยลดความสูญเสียสิ้นเปลืองทรัพยากรและการทำงานซ้ำซ้อน

สรุปว่า การจัดการเครือข่ายมีวิธีการและกระบวนการที่หลากหลาย เมื่อเลือกการจัดการเครือข่ายที่มีการเชื่อมโยงประสานงานเป็นกลุ่มเครือข่ายร่วมเป็นอย่างดี ย่อมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเครือข่ายมากขึ้น และทำให้การดำเนินงานลุล่วงไปด้วยดี

2.3 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน มีความหมายดังนี้

1) การให้คนในชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องโดยสมัครใจในการทำกิจกรรมทุกขั้นตอน โดยเริ่มจากเข้าร่วมประเมินปัญหา ตัดสินใจร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหา ลงมือแก้ไขปัญหา และประเมินผลที่ได้รับ กระบวนการทั้งหมดได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อ ทศนคติ และวัฒนธรรมของชุมชน²⁷

2) การให้คนในชุมชนเป็นกุญแจสำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ต้องลงมือปฏิบัติตามปรัชญาและกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ตั้งอยู่บนพื้นฐานขององค์ประกอบของความร่วมมือร่วมใจ (cooperation) การประสานงาน (coordination) ความรับผิดชอบร่วมกัน (responsibility) ความพยายามร่วมกัน (collective effort) ความสัมพันธ์ที่ราบรื่นและกลมกลืนกัน (harmonious relations) การมีจิตใญ่มั่นร่วมกันทำงาน (spirit of partnership) และการลงมือปฏิบัติดำเนินการร่วมกัน (action or implementation)²⁸

3) การให้คนในชุมชนทำงานอย่างมีส่วนร่วม คือ (1) การตัดสินใจ (2) การเสียสละ การพัฒนา และการลงมือปฏิบัติ (3) การแบ่งปันผลประโยชน์และประเมินผล²⁹

4) การให้คนในชุมชนร่วมมือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาที่เกิดจากความพอใจที่ได้ทำงานกับบุคคลในกลุ่ม โดยมีแนวทางการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน³⁰

5) การให้คนในชุมชนจัดการกับขยะโดยการลดปริมาณขยะจากการคัดแยกขยะก่อนทิ้งเพื่อให้ขยะบางประเภทได้นำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่ ส่งผลให้เหลือขยะที่ต้องทิ้งน้อยที่สุดและขึ้นอยู่กับความร่วมมือของชุมชนในฐานะผู้ผลิตและผู้ทิ้งขยะ ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ คือ (1) ร่วมรับรู้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รับรู้วิธีการจัดการแก้ไขปัญหาลดผลกระทบและป้องกันปัญหา โดยสื่อข้อมูลข่าวสาร เผยแพร่ หรือเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องควรคำนึงถึงเพราะการเข้าร่วมของชุมชนทำให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยวิธีใด (2) ร่วมแสดงความคิดเห็น รับรู้ข้อมูล รวมถึงร่วมหาวิธีการนำไปสู่การแก้ไขและปรับปรุง (3) ร่วมดำเนินการ เมื่อวิธีการนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงและป้องกันปัญหา เท่ากับการยอมรับปัญหาชุมชนและเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่วางไว้ (4) ร่วมติดตามตรวจสอบความเข้มแข็งและความต่อเนื่องของกิจกรรมเพื่อตรวจสอบปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น

²⁷ วิลาวลัย เสนารัตน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการติดเชื้อและดูแลผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ หมู่ 12 ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่, รายงานวิจัย, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541), หน้า 36.

²⁸ สมนึก ปัญญาสิงห์, การทำงานแบบมีส่วนร่วม, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ 16 (2), 2541, หน้า 23.

²⁹ ขวัญชัย วงศ์นิติกร, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้ที่อยู่อาศัยในเขตหมู่บ้านจัดสรรชานเมือง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542, หน้า 29.

³⁰ ชื่นใจ บุชาธรรม, “การมีส่วนร่วมอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวบริเวณชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542, หน้า 8.

นำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ทันกาล (5) ร่วมรับผิดชอบในความสำเร็จและความล้มเหลวของกิจกรรมที่สะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกระดับ (6) ร่วมขยายผล เมื่อชุมชนได้จัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนนั้นจะชักชวน แนะนำ และให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนอื่น เท่ากับการขยายผลไปสู่หลายชุมชน ทำให้การจัดการขยะทำได้ถูกวิธีมากขึ้น ส่งผลดีต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในภาพรวม³¹

สรุปว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดจากความเข้าใจและเต็มใจที่ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมตามกระบวนการจัดการหรือดำเนินกิจกรรมในทุกขั้นตอนหรือหลายขั้นตอน ตั้งแต่การรับรู้ การแสดงความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ การติดตามและตรวจสอบ การร่วมรับผิดชอบ การยอมรับผลลัพธ์ การทบทวนและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นใหม่ เพื่อให้สามารถดำรงชีพออยู่อย่างปกติสุข และต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ดีที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย และส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.3.2 กระบวนการและระดับของการมีส่วนร่วม

กระบวนการของการมีส่วนร่วม ประเด็นสำคัญและต้องศึกษาคือการตัดสินใจทำให้เกิดผลกระทบ บางครั้งเป็นผลดีต่อคนกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นผลเสียต่อคนอีกกลุ่มหนึ่ง ฉะนั้นการตัดสินใจจึงต้องคำนึงถึงความเกี่ยวข้องหรือความขัดแย้งที่เคยเกิดขึ้นก่อนหน้านี้ ส่วนความจำเป็นที่ต้องเป็นบุคคลร่วมเปิดประเด็นนั้น ควรมีคุณสมบัติ คือ มีอิสระ มีความสามารถ และรับรู้ถึงประเด็นสำคัญของกิจกรรมนั้น อาจมีผลกระทบกับวิถีชีวิตหรือความเป็นอยู่ของประชาชน แต่เมื่อให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมดูแลผลประโยชน์ เป็นฉันทามติแล้ว การทำงานแบบมีส่วนร่วมต้องโปร่งใส ตรวจสอบได้ หลีกเลี่ยงข้อขัดแย้ง น่าเชื่อถือ ชอบธรรม พัฒนาได้ และมีความเชี่ยวชาญในงานนั้น ๆ

ระดับของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ระดับ คือ (1) ระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) เป็นการมีส่วนร่วมในระดับต่ำสุดและรับรู้ทางเดียว คือ รับรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นและที่ไหนเป็นลักษณะการสื่อสารทางเดียวจากรัฐบาลสู่ประชาชน (2) ระดับการปรึกษาหารือ (Consult) มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึก ความคิดเห็นในการตัดสินใจ คือ ประชาชนมีบทบาทในการให้ข้อมูล แสดงประชามติ (3) ระดับการมีบทบาท (Involve) มีส่วนร่วมในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่างส่วนราชการกับประชาชน โดยมีจุดมุ่งหมายชัดเจน เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมระดมความคิดเห็น (4) ระดับสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ให้บทบาทประชาชนในระดับสูง โดยให้ประชาชนเข้ามาร่วมทำงานในกระบวนการของการตัดสินใจ เช่น เป็นคณะกรรมการร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน เป็นคณะที่ปรึกษาฝ่ายประชาชน (5) ระดับการให้อำนาจแก่ประชาชน (Empower) ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงสุด โดยให้เป็นผู้ตัดสินใจแล้วภาครัฐจะดำเนินการตามการตัดสินใจนั้น รัฐมีบทบาทในการหา

³¹ สุณีย์ มัลลิกะมาลย์และนันท์พล กาญจนวัฒน์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชน, หน้า 17-18.

ข้อมูล สร้างความเข้าใจ และเสนอทางเลือกให้ประชาชนตัดสินใจ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง

2.3.3 วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน มีวิธีการสร้างดังนี้

1) วิธีการรับและให้ข้อมูล ประกอบด้วย (1) การรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งจากประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชน ผู้นำชุมชนหรือผู้นำทางความคิดในชุมชน โดยผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจไปเป็นผู้รับฟังข้อมูลข่าวสารหรือปัญหาที่เกิดขึ้นหรือส่งตัวแทนไปรับฟัง (2) การให้ข้อมูลข่าวสารโดยใช้สื่อมวลชนและสื่อที่เป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ (3) การให้ข้อมูลข่าวสารโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์และการเผยแพร่ด้วยใบปลิว แผ่นพับ ป้ายประกาศ (4) การไปทัศนศึกษาดูงานในโครงการอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกันเพื่อรับทราบความคิดเห็นและให้ข้อมูลกับประชาชน (5) การจัดนิทรรศการและการสาธิต (6) จัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ข้อมูลกับประชาชนและรับทราบความคิดเห็น

2) วิธีการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย (1) การประชุมสาธารณะและประชุมกลุ่มย่อย (2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (3) การทำกิจกรรมในเชิงปฏิบัติการ เช่น การไปทดลองให้ชุมชนได้เห็นจริง (4) การสำรวจทัศนคติและความคิดเห็นของชุมชน (5) การมีโทรศัพท์สายด่วนเพื่อรับฟังความคิดเห็น (6) การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประสานงานในชุมชน

2.3.4 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย (1) การลดความขัดแย้งในการดำเนินโครงการ ช่วยลดค่าใช้จ่ายและลดความสูญเสีย และหากจะตัดสินใจก็ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย (2) การเพิ่มความรอบคอบในการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดทางเลือกใหม่ ๆ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบยิ่งขึ้น (3) ผู้รับผิดชอบโครงการสามารถดำเนินโครงการได้สะดวกขึ้นเพราะไม่มีความขัดแย้ง (4) เมื่อมีฉันทามติ การขัดแย้งทางความคิด การเผชิญหน้าระหว่างกลุ่มก็ลดลง และเกิดความชอบธรรมมากขึ้น (5) คลายความหวงกังวล (6) เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและกระตือรือร้นในการช่วยงานโครงการให้ผ่านไปด้วยราบรื่น (7) ช่วยให้เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับชุมชนมากขึ้น

2.4 แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียน

ความผันผวนทางเศรษฐกิจและปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดแนวคิดใหม่ทางเศรษฐกิจที่เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นโดยนำไปสู่แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและให้ความสำคัญกับวิธีการจัดการขยะของเสียออกจากระบบการผลิตและการบริโภค โดยนำวัตถุดิบที่ผ่านการผลิตและการบริโภคแล้วกลับสู่กระบวนการผลิตใหม่ (re-material) สนับสนุนการใช้ซ้ำ (reuse) และการส่งเสริมการผลิตไฟฟ้าแบบบูรณาการ (energy resources integration) การส่งเสริมระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนในอุตสาหกรรมปัจจุบัน ทำให้การใช้วัตถุดิบลดลง หากต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยออกเป็นกฎหมาย ตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ. 2000 ประเทศญี่ปุ่นได้ใช้กฎหมาย “The Promotion of Effective Utilization of Resources Law” ส่งผลให้การจัดการของเสียประสบความสำเร็จโดยมี

ขยะจากการผลิตและการบริโภคที่ไม่ได้นำกลับไปใช้ใหม่ร้อยละ 5 ความสำเร็จนี้เกิดจากรัฐบาลได้สร้างรากฐานที่ครอบคลุม เริ่มการคัดแยกขยะแบบง่าย ๆ การเก็บค่าจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่ซื้อและบังคับให้เอกชนเป็นเจ้าของร่วมในโครงสร้างพื้นฐานจัดการของเสีย สำหรับประเทศจีนได้ประกาศใช้ “Circular Economy Law of the People’s Republic of China” เริ่มแรกไม่ประสบความสำเร็จเพราะเป้าหมายไม่ชัดเจน ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ ต่อมาในปี ค.ศ. 2013 ได้กำหนดนโยบาย “Circular Economy Development Strategy and the Recent Action Plan” โดยให้ความสำคัญเรื่อง clean production eco-industrial park and eco-cities ภายใต้การสนับสนุนจากรัฐบาลกลางเป็นผู้ลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้สร้างความตระหนักรู้และความร่วมมือจากภาคเอกชนและประชาชน³²

ประเทศไทยได้นำเข้าสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) ทั้งหมดมี 17 ข้อ เพื่อมุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่โลกกำลังเผชิญอยู่คือ ความยากจน ความไม่เท่าเทียม สภาวะโลกร้อน และสันติสุข เพื่อเสริมแนวคิดที่ว่านี้ ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังและคาดว่าจะสำเร็จภายในปี ค.ศ. 2030 โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของประเทศในแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) กำหนดยุทธศาสตร์ในด้านสร้างการเติบโตด้วยคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อรับกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 12 ว่าด้วยเรื่องรับรองแผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน (Responsible Consumption and Production) ทำให้ SDGs กลายเป็นมาตรวัดความก้าวหน้าของภาคเอกชนและบริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งนำเอา SDGs มาใช้กำหนดทิศทางการดำเนินงานด้านความยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงการประเมินความสำเร็จของโครงการต่าง ๆ³³

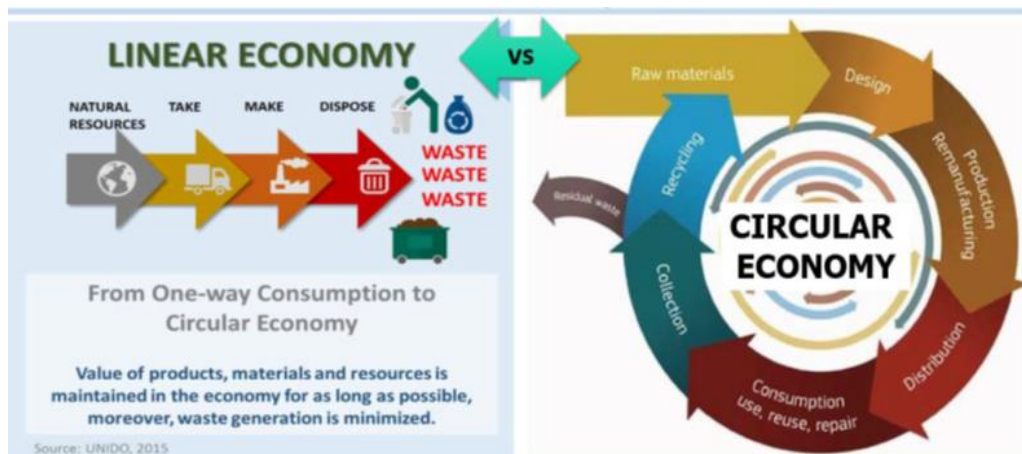
2.4.1 ความหมายของเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)

เศรษฐกิจหมุนเวียน หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่วางแผนให้ทรัพยากรในระบบการผลิตทั้งหมดสามารถกลับคืนสู่สภาพเดิมและนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เพื่อเป็นการรับมือกับปัญหาขาดแคลนทรัพยากรในอนาคตที่ต้องการใช้ทรัพยากรมาป้อนการผลิตเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและประชากร ทำให้ความต้องการสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นเศรษฐกิจหมุนเวียนจึงมุ่งเน้นให้คุณค่าของผลิตภัณฑ์อยู่ได้นานที่สุด ส่งเสริมการใช้ซ้ำ สร้างของเสียในปริมาณต่ำสุด และให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการของเสียจากการผลิตและการบริโภค ด้วยการนำวัตถุดิบที่ผ่านการผลิตและการบริโภคแล้วเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่ ซึ่งต่างจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมที่เน้นการใช้ทรัพยากร การผลิต และการสร้างของเสียในรูปแบบเศรษฐกิจเส้นตรง (Linear Economy) คือการดึง

³² ประภัสสร วงศ์เย็น, ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://web.tcdc.or.th/th/Articles/Detail/> [20 ตุลาคม 2564].

³³ เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ Sustainable Development Goals (SDGs) ฉบับเต็ม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://e-plan.dla.go.th/activityImage/422.pdf> [20 ตุลาคม 2564], SDGs คืออะไร ?, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.it24hrs.com/2018/sdgs-sustainable-development-goals-un/> [20 มิถุนายน 2565].

เอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้จำนวนมหาศาล โดยผ่านกระบวนการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์แล้วขายให้ลูกค้านำไปใช้งานและทิ้งเมื่อหมดประโยชน์³⁴

ภาพที่ 3 เปรียบเทียบระหว่างเศรษฐกิจเส้นตรงและเศรษฐกิจหมุนเวียน
แหล่งที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม³⁵

2.4.2 คุณสมบัติของเศรษฐกิจความหมุนเวียน

เศรษฐกิจความหมุนเวียนมีคุณสมบัติ คือ การฟื้นฟูสภาพเดิมและคงเป็นทรัพยากรภายในระบบคุณภาพและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงสุด (Maximize Economic Value) หมุนเวียนเป็นวงจรต่อเนื่องไม่มีของเสียให้ฝังกลบ (Zero Waste to Landfill) ปัจจุบันนี้กระแสความยั่งยืนและวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรเป็นที่สนใจของคนทั้งโลก เพื่อมุ่งเน้นสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals: SDGs) ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้วได้นำแนวคิดนี้ไปกำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องมาหลายปีแล้ว โดยเศรษฐกิจหมุนเวียนในระดับธุรกิจก่อให้เกิดประโยชน์และโอกาสใหม่ มูลนิธิเอลเลน แมคอาเธอร์ (Ellen MacArthur Foundation) ได้กล่าวถึงโอกาสที่ได้จากการประยุกต์ใช้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นโอกาสในการทำกำไร โอกาสด้านความมั่นคงและความยืดหยุ่นด้านอุปทานที่เพิ่มขึ้น โอกาสที่มีต่อโมเดลธุรกิจบริการในรูปแบบใหม่ และโอกาสในการขยายความสัมพันธ์กับกลุ่มลูกค้าใหม่ ซึ่งได้ปรับเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ส่งผลให้บริษัทสามารถลดต้นทุนวัสดุและพัฒนาตลาดใหม่ เพื่อให้เกิดผลกำไรเพิ่มขึ้นและองค์กรมีภาพลักษณ์ที่ดีในด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน³⁶

³⁴ ประชาคมวิจัยด้านเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว, สมุดปกขาว BCG in Action การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศไทย เพื่อเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว Bio-Circular-Green Economy, 5 พฤศจิกายน 2561.

³⁵ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน, 2563, หน้า 3.

³⁶ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน, 2563, หน้า 7.

2.4.3 ประเภทของวัสดุเพื่อเศรษฐกิจหมุนเวียน

เศรษฐกิจหมุนเวียน แบ่งวัสดุที่เป็นขยะออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ประเภทวัสดุชีวภาพ (biological materials) หรือวัสดุที่มาจากสารธรรมชาติที่ได้ผ่านกระบวนการแทบไม่ปนเปื้อนสารเคมี ทำให้ย่อยสลายคืนสู่สิ่งแวดล้อมต่อไปได้ การหมุนเวียนของวัสดุชีวภาพนี้มีกระบวนการง่าย คือ การเอาเศษอาหารเหลือทิ้งจากชีวิตประจำวันไปทำปุ๋ยเพื่อคืนเป็นสารอาหารสู่ดินหรือการนำไปผลิตไบโอแก๊ส การใช้บรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติที่ย่อยสลายได้ การนำวัสดุธรรมชาติมาผ่านกระบวนการเพื่อใช้ใหม่ในครั้งต่อไปได้ เช่น เส้นใยจากฝ้ายธรรมชาตินำไปผลิตเป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เมื่อไม่ใช้แล้วก็สามารถนำไปใช้ซ้ำเป็นเสื้อผ้ามือสอง หลังจากนั้นให้ส่งข้ามอุตสาหกรรมไปเป็นเส้นใยบูไนเฟอร์นิเจอร์ และใช้ซ้ำเป็นฉนวนในการก่อสร้าง ก่อนผ่านกระบวนการส่งฝ้ายคืนสู่สิ่งแวดล้อม

2) ประเภทวัสดุทางเทคนิค (technical materials) ได้ผ่านกระบวนการผลิตอาศัยเทคนิค เช่น ชิ้นส่วนจากโลหะและพลาสติกที่ส่งผลเสียหากปนเปื้อนในธรรมชาติ จึงได้ออกแบบให้หมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ในระบบ โดยไม่ส่งของเสียออกนอกระบบการผลิต การหมุนเวียนของวัสดุทางเทคนิคได้เปลี่ยนบทบาทของผู้บริโภคให้เป็นผู้ใช้ การส่งมอบคุณค่าระหว่างธุรกิจและลูกค้าโดยเน้นเรื่องการใช้ประโยชน์มากกว่าการเป็นเจ้าของ สิ่งที่กำลังกลายเป็นขยะในที่สุด อาจสร้างเป็นโมเดลธุรกิจให้เข้าในระยะสั้น ระยะยาว หรือแบ่งปันกัน ตัวอย่างเช่น บริษัทฟิลิปส์ เริ่มเปลี่ยนการขายหลอดไฟไปเป็นการให้บริการระบบแสงสว่าง โดยลูกค้าไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของหลอดไฟก็สามารถมีแสงสว่างใช้ได้เป็นการเปลี่ยนการซื้อเป็นการเช่าบริการ ทำให้ฟิลิปส์สามารถควบคุมวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ได้เมื่อหลอดไฟหมดอายุ ฟิลิปส์ก็นำกลับมาแยกวัสดุแล้วนำไปผ่านกระบวนการผลิตสินค้าในระบบปิดต่อไปเป็นการหมุนเวียนวัสดุอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างคุณค่าเพิ่ม³⁷

สรุปว่า แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนก่อให้เกิดประโยชน์ในมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับธุรกิจ และระดับประเทศ โดยระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนส่งผลให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้น รายได้ดีขึ้นจากรูปแบบใหม่ทางการตลาด และต้นทุนการผลิตลดลงจากการใช้วัสดุได้นานขึ้น ทำให้ได้ประโยชน์มากขึ้น ได้คำตอบแทนของแรงงานเพิ่มขึ้น เป็นการเพิ่มรายได้ภาคครัวเรือน ส่งผลให้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ของประเทศสูงขึ้น รวมถึงการประหยัดทรัพยากรและการประยุกต์ใช้ ทำให้ความต้องการลดลงและมีอายุการใช้งานโดยเฉลี่ยยาวนานขึ้น

2.5 ทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์

พฤติกรรมมนุษย์ คือ การกระทำที่แสดงออกทางกล้ำเนื้อ ความคิด และความรู้สึกเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากกระตุ้น³⁸ ทุกสิ่งที่มนุษย์กระทำโดยตรงหรืออยู่ในกระบวนการทางจิตใจ

³⁷ เศรษฐกิจหมุนเวียน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.scg.com/sustainability/circular-economy/interesting/circular-economy-is-new-chance/> [20 ตุลาคม 2564].

³⁸ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, หน้า 768.

ความคิด ความรู้สึก และแรงจูงใจ เป็นประสบการณ์ที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง³⁹ หรือการกระทำที่แสดงออกด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ โสตสัมผัส จักขุสัมผัส ชิวหาสัมผัส ฆานสัมผัส และผิพวง⁴⁰

2.5.1 ประเภทของพฤติกรรมมนุษย์

พฤติกรรมมนุษย์ (Human Behavior) แบ่งเป็น 2 ประเภท⁴¹ ดังนี้

1) พฤติกรรมภายนอกหรือพฤติกรรมเปิดเผย (Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ (1) พฤติกรรมโมลาร์ (Molar Behavior) เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้โดยไม่ต้องใช้เครื่องมือ เช่น การรับประทานอาหาร การพักผ่อน การจับสิ่งของ และสังเกตได้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า (2) พฤติกรรมโมเลกุลาร์ (Molecular Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ต้องใช้เครื่องมือหรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการวิเคราะห์ ไม่สามารถสังเกตหรือรับรู้ได้โดยประสาทสัมผัสธรรมดา เช่น การเต้นของหัวใจต้องใช้เครื่องช่วยฟัง (Stethoscope) หรือการเปลี่ยนแปลงสารเคมีในกระแสเลือดเมื่อมีอาการตื่นเต้น ต้องใช้เครื่องช่วยวัด (Microelectrodes) เป็นต้น

2) พฤติกรรมภายในหรือพฤติกรรมปกปิด (Covert Behavior) เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในโดยรู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัว และผู้อื่นไม่สามารถสังเกตได้ พฤติกรรมภายในนี้เป็นเรื่องของประสบการณ์ส่วนตัว ผู้อื่นล่วงรู้ไม่ได้ เช่น ความจำ ความคิด ความต้องการ พฤติกรรมภายในสังเกตได้ทางอ้อม โดยผู้สังเกตต้องใช้เทคนิค เช่น การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม เพื่อกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมภายในออกมาในรูปพฤติกรรมภายนอก จากนั้นผู้สังเกตจึงใช้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตประเมินพฤติกรรมภายในของบุคคลนั้น พฤติกรรมภายในแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ (1) พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นโดยรู้สึกตัว (Conscious Process) เป็นพฤติกรรมที่เจ้าของควบคุมความรู้สึก ไม่บอก ไม่แสดงอาการ หรือไม่ส่งสัญญาณออกมา เช่น การปวดหัว ถ้าผู้สังเกตไม่มีเกณฑ์การสังเกตที่ดีก็ตัดสินระดับการปวดไม่ได้ (2) พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้สึกตัว (Unconscious Process) เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในโดยเจ้าของพฤติกรรมไม่รู้สึกตัว แต่มีผลต่อพฤติกรรมภายนอกของเขา เช่น ความคาดหวัง ความวิตกกังวล เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีนักจิตวิทยาบางท่านได้แบ่งพฤติกรรมด้วยหลักเกณฑ์อื่น เช่น พฤติกรรมที่ติดตัวมาแต่กำเนิด (Unlearned Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลทำเองไม่ต้องอาศัยการเรียนรู้และพฤติกรรมที่เป็นผลของการเรียนรู้ (Learned Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลทำขึ้นหลังจากที่ได้เรียนรู้หรือเลียนแบบตัวอย่างในสังคม เรียกว่าพฤติกรรมทางสังคม⁴² จึงกล่าวสรุปได้ว่า พฤติกรรมเป็นกริยาที่แสดงออกเมื่อพบสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ต่าง ๆ อาจเป็นการเคลื่อนไหวที่สังเกตได้ เช่น

³⁹ Allen, R. and Santrock, J.W., **Psychology: The Contexts of Behavior**, United State of America: Wm. C., Brown Communication, 1993, p.8.

⁴⁰ กันยา สุวรรณแสง, **จิตวิทยาทั่วไป**, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร: อักษรพิทยา 2542), หน้า 92.

⁴¹ จิราภรณ์ ตั้งกิตติภากรณ์, **จิตวิทยาทั่วไป**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี. พรินท์ (1991) จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า 2-4.

⁴² ดุ้ย ชุมสาย, **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2508), หน้า 123.

การนั่ง การเดิน การยืน และสิ่งเร้าที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม อาจเป็นสิ่งเร้าภายนอกที่เกิดจากประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ ตา หู ลิ้น จมูก ผิวกาย ซึ่งมีอิทธิพลจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมภายนอกออกมาหรือสิ่งเร้าภายในที่เกิดจากความต้องการทางกายภาพ เช่น ความเบื่อ ความปวด กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมภายในออกมา เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นไม่อาจล่วงรู้ ส่วนการรับรู้ต้องใช้วิธีการสังเกต พูดคุยสัมภาษณ์ หรือใช้แบบสอบถาม นอกจากนี้พฤติกรรมภายในยังแยกเป็นพฤติกรรมรู้สึกตัวแต่ไม่แสดงออกและพฤติกรรมไม่รู้สึกรู้ตัวแต่มีผลต่อพฤติกรรมภายนอก

2.5.2 องค์ประกอบของพฤติกรรมมนุษย์

องค์ประกอบที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดพฤติกรรมของมนุษย์ คือ การรับรู้ การเรียนรู้ การคิด สติปัญญา เจตคติ อารมณ์ และความเชื่อ⁴³ มีรายละเอียดดังนี้

- 1) การรับรู้ เป็นการแปลความหมายจากการสัมผัส เริ่มจากการมีสิ่งเร้ามากระทบสัมผัสทั้งห้า แล้วส่งกระแสจิตไปยังสมองเพื่อการแปลความหมาย
- 2) การเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างถาวร มีผลจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน โดยเรียนรู้กระบวนการเชื่อมโยงของการรับรู้
- 3) การคิด เป็นกระบวนการในการสร้างสัญลักษณ์หรือภาพให้ปรากฏในสมองเพื่อเป็นตัวแทนสิ่งของ เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่คิดให้มีความสัมพันธ์ในระดับสติปัญญา แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) ความคิดรวบยอด เป็นลำดับขั้นที่เกิดจากการทำงานของสมอง โดยจัดกลุ่มหรือสรุปความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เรียงราว ประสบการณ์รับรู้ หรือส่งต่อความคิดให้เกิดความชัดเจน (2) จินตนาการ เป็นการสร้างภาพในสมองตามความนึกคิดผสมกับความต้องการ ความสนใจ อารมณ์และความรู้สึกของบุคคลที่แตกต่างกัน
- 4) สติปัญญา เป็นความสามารถส่วนตัวที่ทราบได้จากพฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งระดับสติปัญญาสังเกตได้จากการแสดงออก มีความรวดเร็ว ถูกต้อง คิดได้ แก้ปัญหา และปรับตัวได้โดยอาศัยแบบทดสอบในการวัดสติปัญญาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
- 5) เจตคติ เป็นความรู้สึกที่แสดงออกในเชิงบวกหรือลบ เช่น พอใจหรือไม่พอใจ ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อบุคคลหรือวัตถุ ซึ่งเป็นแรงที่กำหนดทิศทางพฤติกรรมของบุคคลต่อเหตุการณ์หรือต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- 6) อารมณ์ เป็นสภาวะทางจิตมีต่อสิ่งเร้าที่มีผลต่อร่างกายและพฤติกรรมของมนุษย์
- 7) ความเชื่อ เป็นการยอมรับในสิ่งหนึ่งที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่พิสูจน์หรือยอมรับได้โดยไม่ต้องใช้เหตุผลหรือการพิสูจน์

สรุปว่า องค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์ คือ การรับรู้ที่ได้จากการแปลความหมายของสิ่งเร้าที่กระทบประสาทสัมผัสทั้งห้า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเชื่อมโยงการรับรู้

⁴³ ประภาส ปานเจียง, จิตวิทยาทั่วไป, (สงขลา: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, 2556), หน้า 11-12.

และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สถิติปัญญาเป็นกระบวนการสร้างภาพให้เกิดขึ้นในสมองเพื่อเป็นตัวแทนที่สัมพันธ์ในระดับสติปัญญา มีความคิดรวบยอดและจินตนาการที่ลำดับขั้นการทำงานและสร้างภาพในสมองตามความคิดของบุคคล สถิติปัญญาได้จากพฤติกรรมแสดงออกด้วยความเร็ว ความถูกต้อง ความคิด การแก้ปัญหา ส่วนเจตคติเป็นความรู้สึกละแสดงออกในเชิงบวกหรือลบที่ช่วยกำหนดทิศทางของพฤติกรรม อารมณ์เป็นสภาวะทางจิตที่มีต่อสิ่งเร้า และความเชื่อเป็นการยอมรับในสิ่งหนึ่งตั้งอยู่บนฐานของความคิดที่พิสูจน์หรือยอมรับได้

2.5.3 วิธีการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์

การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ มีการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ช่วยในการรวบรวมข้อมูล มี 5 ขั้นตอน⁴⁴ ดังนี้

1) การสังเกตอย่างมีระบบ (Systematic Observation) เป็นการศึกษาพฤติกรรมภายนอกของผู้ถูกสังเกตโดยไม่ให้รู้ตัว ผู้ศึกษาจะสังเกตอยู่ภายนอกโดยไม่เข้าร่วมในกิจกรรมที่ทำอยู่ แล้วบันทึกพฤติกรรมที่สนใจอย่างระมัดระวัง โดยไม่ใช้ความคิดเห็นส่วนตัวหรือใส่อารมณ์ลงไป การสังเกตที่ให้ผลเที่ยงตรงและสมบูรณ์ควรใช้เครื่องมือช่วยบันทึก เช่น เครื่องบันทึกภาพหรือเสียง แบบฟอร์มกรอกรายการต่าง ๆ และให้ผู้สังเกตหลายคนช่วยในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐานต่าง ๆ ที่บันทึกไว้ ทำให้ผลนั้นมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ส่วนวิธีป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น ควรปิดบังผู้ถูกสังเกตไม่ให้รู้ตัวว่าถูกสังเกต โดยการเฝ้าสังเกตในห้องที่มองเห็นด้านเดียวหรือควรปิดบังทั้งผู้ถูกสังเกตและผู้สังเกตโดยใช้วิธีการทดลอง

2) การศึกษาภาคสนาม (Field Study Method) เป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ที่เกิดขึ้นในลักษณะเป็นจริงตามธรรมชาติ โดยไม่สร้างสถานการณ์หรือควบคุมสถานการณ์ วิธีการนี้มีเทคนิคย่อยที่เลือกใช้ตามความเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการศึกษา เทคนิคที่ใช้ทั่วไป คือ (1) การสังเกตโดยมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการเข้าร่วมในกิจกรรมหรือเข้าไปเรียนรู้พฤติกรรมโดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว (2) การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมในรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ศึกษาและผู้ถูกศึกษาภายใต้กฎเกณฑ์ มีวัตถุประสงค์แน่นอน การสนทนามีความยืดหยุ่น ผู้สัมภาษณ์อธิบายขยายความหรือซักถามคำถามเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจจุดประสงค์การสัมภาษณ์มี 2 ประเภท คือ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมีคำถามและข้อกำหนดตายตัว และสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ มักใช้ควบคู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม มีคำถามที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง

3) การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรมที่มีการลงทุนน้อย ศึกษาได้พร้อมกันเป็นกลุ่ม แบบสอบถามมีหลายประเภท เช่น แบบเลือกตอบ แบบปลายเปิด และแบบมาตราประมาณค่า เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาให้นำไปวิเคราะห์และแปลความหมายโดยใช้เครื่องมือที่มีมาตรฐาน มีคุณภาพ มีความเที่ยงตรง และวัดผลตามต้องการได้

⁴⁴ จิราภรณ์ ตั้งกิตติภากรณ์, จิตวิทยาทั่วไป, หน้า 9-11.

4) การศึกษาประวัติรายบุคคล (Life History) เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลประสบการณ์ของบุคคลหนึ่งอย่างละเอียด โดยติดตามดูพัฒนาการของพฤติกรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อความเข้าใจในพื้นฐานหรือสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงนำมาแปลความหมายทำให้เข้าใจพฤติกรรม

5) การทดลอง (Experimental Method) เป็นการศึกษาพฤติกรรมโดยสร้างสถานการณ์บางอย่างขึ้นหรือจัดสภาพแวดล้อมที่ผู้ทดลองต้องการศึกษาแล้วสังเกตพฤติกรรมที่เป็นผลของการจัดสภาพหรือศึกษาความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลระหว่างสถานการณ์ 2 ประการภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ สถานการณ์นี้เรียกว่าตัวแปร โดยศึกษาว่าเหตุใดก่อให้เกิดผลใด โดยสถานการณ์ที่เป็นเหตุหรือเงื่อนไขที่ผู้ทดลองสร้างขึ้นเรียกว่าตัวแปรอิสระ ส่วนผลที่แปรเปลี่ยนไปตามเหตุหรือปฏิกิริยาโต้ตอบที่ผู้ถูกทดลองมีต่อเงื่อนไขที่ทดลองสร้างขึ้นเรียกว่าตัวแปรตาม

สรุปว่า การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การสังเกตอย่างมีระบบ การศึกษาภาคสนาม การใช้แบบสอบถาม การศึกษาประวัติรายบุคคล และการทดลอง วิธีการดังกล่าวจะให้ผลลัพธ์ที่น่าพอใจแก่นักวิจัย เช่น การติดตามผู้ถูกสังเกตโดยไม่ให้รู้ตัว การให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความเห็นเพิ่มขึ้น การให้กลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ตามหลักสถิติ การศึกษาประวัติบุคคลโดยดูพัฒนาการจากอดีตถึงปัจจุบัน เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานของพฤติกรรมนั้น และการศึกษาความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลระหว่าง 2 สถานการณ์ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ ซึ่งวิธีการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ ทำให้ได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายของงานวิจัย

2.6 ความเป็นมาของอำเภอพระนครศรีอยุธยา

2.6.1 อำเภอพระนครศรีอยุธยา

อำเภอพระนครศรีอยุธยา เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นศูนย์กลางการบริหารธุรกิจของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เดิมชื่อว่าอำเภอรอบกรุง จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2440 ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอรอบเก่า และในปี พ.ศ. 2500 สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอพระนครศรีอยุธยา คำขวัญของอำเภอ คือ “เมืองหลวงเก่า ชนเผ่าโบราณ สืบสานงานท้องถิ่น แผ่นดินมรดกโลก” จากระบบสถิติทางการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2559 อำเภอพระนครศรีอยุธยา มีจำนวนประชากรชาย 67,522 คน ประชากรหญิง 73,488 คน รวม 141,010 คน ความหนาแน่นของประชากร 1,079.88 คน/ตร.กม. อำเภอพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่กลางจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อ คือ ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอบางปะหันและอำเภอนครหลวง ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอกุฏย ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอบางปะอิน ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอบางไทรและอำเภอบางบาล อำเภอพระนครศรีอยุธยามีเขตการปกครอง แบ่งเป็น 21 ตำบล 120 หมู่บ้าน ได้แก่ ประตูลี้ กะมัง หอรัตนไชย หัวรอ ท่าवासกรี ไร่ลิง ปากกราน ภูเขาทอง

สำเภาล่ม สวนพริก คลองตะเคียน วัดตูม หันตรา ลุมพลี บ้านใหม่ บ้านเกาะ คลองสวนพลู คลองสระบัว เกาะเรียน บ้านป้อม บ้านรุน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง⁴⁵

ภาพที่ 4 แผนที่อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา

แหล่งที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 15 แห่ง ได้แก่ (1) เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลประตูลี้ ตำบลกะมัง ตำบลหอรบไชย ตำบลห้วยรอ ตำบลท่าวาสุกรี ตำบลหันตรา ตำบลบ้านเกาะ ตำบลคลองสวนพลู ตำบลคลองสระบัว ตำบลเกาะเรียน (2) เทศบาลเมืองอยุธยา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลไผ่ลิง ตำบลหันตรา ตำบลคลองสวนพลู (3) องค์การบริหารส่วนตำบลปากกราน (4) องค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง (5) องค์การบริหารส่วนตำบลสำเภาล่ม (6) องค์การบริหารส่วนตำบลสวนพริก (7) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองตะเคียน (8) องค์การบริหารส่วนตำบลวัดตูม (9) องค์การบริหารส่วนตำบลหันตรา (10) องค์การบริหารส่วนตำบลลุมพลี (11) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ (12) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเกาะ (13) องค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ (14) องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเรียน ตำบลบ้านรุน (15) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม

⁴⁵ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://ww2.ayutthaya.go.th/amphur_content/cate/11 [22 ตุลาคม 2564].

การจัดการขยะมูลฝอยในตำบล มีเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมารวบรวมขยะมูลฝอยจากถังขยะในพื้นที่เพื่อนำไปทิ้งที่หลุมขยะ ซึ่งหลายพื้นที่ที่มีปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นจนหลุมขยะจะกลายเป็นภูเขาในไม่ช้า ส่วนใหญ่เป็นขยะเปียกที่เหลือจากการคัดแยกส่วนที่สามารถจำหน่ายได้ เช่น กล่องกระดาษ ขวดน้ำพลาสติก ขวดแก้ว กระป๋องโลหะ ซึ่งขยะเปียกและขยะแห้งมีจำนวนครั้งต่อครั้ง ขยะเปียกนี้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยรอบ ปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องศึกษาพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจัง เพื่อพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สามารถจัดการขยะได้ดีขึ้น และเป็นแนวทางในการลดปริมาณขยะเปียก และเตรียมขยะส่วนที่สามารถเป็นเชื้อเพลิงเพื่อป้อนให้โรงไฟฟ้าที่จะเปิดเร็ว ๆ นี้และนำไปสู่การเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดขยะภายใต้เศรษฐกิจหมุนเวียนในอนาคต มีตำบลนำร่องคือตำบลบ้านป้อม

2.6.2 ตำบลบ้านป้อม

1) ประวัติความเป็นมา ตำบลบ้านป้อม มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาตรงที่ป้อมจำปาพล สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิ เป็นป้อมนอกพระนครด้านตะวันตก อยู่เหนือวัดท่าการ้องขึ้นไปทางปากวัดภูเขาทอง และมีวัดตั้งอยู่บริเวณป้อม 2 วัด คือ วัดป้อมใหญ่ (ปัจจุบันมีการบูรณะแล้ว) และวัดป้อมน้อย (เป็นวัดร้างอยู่ในบริเวณวัดท่าการ้อง) เป็นสถานที่ตั้งค่ายของพม่าในปี พ.ศ. 2309 ตามคำบอกเล่าของคนกรุงเก่าว่า เมื่อมังมหานรธายกทัพมาถึงกรุงศรีอยุธยา ได้ตั้งค่ายล้อมกรุงรวมทั้งตำบลบ้านป้อม ต่อมาจึงเรียกสถานที่แห่งนี้ว่าบ้านป้อม

2) สภาพทั่วไป องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพื้นที่ความรับผิดชอบ 11 หมู่บ้าน เนื้อที่รวม 15.15 ตารางกิโลเมตรหรือ 9,466 ไร่ แบ่งเขตการปกครองเป็น หมู่ที่ 1 บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 3 บ้านป้อม (วัดพระงาม) หมู่ที่ 4 บ้านป้อม หมู่ที่ 5 บ้านป้อม หมู่ที่ 6 บ้านวัดธรรมาราม หมู่ที่ 7 บ้านวัดกษัตราธิราช หมู่ที่ 8 บ้านราชพลี หมู่ที่ 9 บ้านวัดลอดช่อง หมู่ที่ 10 บ้านวัดสนามไชย หมู่ที่ 11 บ้านโรงราช มีจำนวนหลังคาเรือน 2,461 หลัง จำนวนประชากร 7,090 คน ประกอบด้วย ชาย 3,363 คน หญิง 3,727 คน (ระบบสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2562)

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม มีอาณาเขตครอบคลุมตำบลบ้านใหม่ ซึ่งห่างจากที่ว่าการอำเภอพระนครศรีอยุธยา ประมาณ 5 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ คือ ทิศเหนือติดต่อกับตำบลบ้านใหม่ ทิศใต้ติดต่อกับตำบลปากกราน ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลประตู่ชัยและตำบลท่าวาสึกิ ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลบางไทร อำเภอบางไทร ตำบลพระขาว และอำเภอบางบาล

3) ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ และลักษณะของดิน

สภาพภูมิประเทศทั่วไป เป็นที่ราบลุ่ม เลียบริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาทางทิศตะวันออกของตำบล มีคลองธรรมชาติไหลผ่าน 6 สาย คือ คลองลาว คลองมะขามเทศ คลองแกลบ คลองวัดไชย คลองปากบาง และคลองวัดกุฎี ตำบลบ้านป้อมมีถนน 3 สายหลักตัดผ่าน คือ ถนนสาย 347 ถนนสาย 3412 และถนนสาย 3263 เอื้อให้ชุมชนเชื่อมโยงกับท้องที่อื่นได้สะดวก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่

เกษตรกรรม บางส่วนเป็นพื้นที่พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัย ในช่วงฤดูน้ำหลากมีความเสี่ยงที่จะเกิดอุทกภัยและน้ำท่วมซึ่งในช่วงฤดูน้ำหลาก ส่วนภูมิอากาศเป็นแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อนที่ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้และตะวันออกเฉียงเหนือ มี 3 ฤดู คือ ฤดูฝน (เมษายน-พฤศจิกายน) ฤดูหนาว (พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์) ฤดูร้อน (กุมภาพันธ์-เมษายน) และมีดินเหนียวตลอดชั้น มีความลึกดินมาก ระบายน้ำช้า อินทรีย์วัตถุสูง เหมาะกับการปลูกข้าว

4) เขตการปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม แบ่งเป็น 11 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 3 บ้านวัดป้อม (วัดพระงาม) หมู่ที่ 4 บ้านป้อม หมู่ที่ 5 บ้านป้อม หมู่ที่ 6 บ้านวัดธรรมาราม หมู่ที่ 7 บ้านวัดกษัตราธิราช หมู่ที่ 8 บ้านราชพลี หมู่ที่ 9 บ้านวัดลอดช่อง หมู่ที่ 10 บ้านวัดสนามไชย หมู่ที่ 11 บ้านโรงราช ส่วนผู้บริหารท้องถิ่นหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คนต่อหมู่บ้าน

5) สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสานหวายและผักตบชวา แผลญวน หัวเปเปอร์มาเซ่ จุกกะเบนสำเร็จรูป ขาใบหม่อน เสื้อกรีนคำโดน เนื้อตากหมอก กาแฟสำเร็จรูป ถั่วกลอย ขวัญจัญญะปลาตะเพียนต้มเค็ม ส่วนการดำเนินงานของตำบล ประกอบด้วย กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านละล้า (กลุ่มสัจจะ) กลุ่มสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านป้อม (วันละ 1 บาท)⁴⁶

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไพบูลย์ โพธิ์สุวรรณ ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “มิติใหม่ชุมชนไทยไร้ถัง” พบว่าหน่วยงานรัฐได้ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ประชาชนทิ้งขยะให้น้อยลง แต่กลับพบว่าขยะที่เคยอยู่ในถังถูกนำไปรวบรวมเพื่อทำลายโดยการเผา เป็นการสร้างมลพิษให้กับคนรุ่นหลังในอนาคต ดังนั้น หน่วยงานรัฐจึงต้องคิดใหม่คือการนำถังขยะออกจากบ้าน เป็นมิตินวัตกรรมใหม่เพื่อสร้างชุมชนที่มีภูมิทัศน์สวยงามน่ามอง โดยขั้นแรกต้องลดปริมาณขยะในครัวเรือนและไม่เคลื่อนย้ายขยะออกสู่สาธารณะและธรรมชาติ หมายความว่าสิ่งที่ไม่ใช่ขยะก็ไม่ควรทิ้ง เพราะขยะเหล่านั้นสามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้ด้วยวิธีที่เรียกว่ารีไซเคิล ชุมชนไทยไร้ถังเป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะที่สามารถทำให้ชุมชนบริหารจัดการขยะได้ยั่งยืน โดยมี 4 ขั้นตอนสำคัญ คือ (1) สร้างความยอมรับการเปลี่ยนแปลง (2) ระดมการสนับสนุนจากชุมชน (3) ดำเนินการเปลี่ยนแปลง (4) สร้างขีดความสามารถในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการถอดถอนถังออกจากชุมชน มิใช่ถังเป็นรูปธรรม แต่ถังที่ต้องถอดถอนออกไปคือถังที่เป็นนามธรรม หมายถึง สภาพจิตใจที่เจริญของคนในชุมชน ไม่สร้างสิ่งแปลกปลอมในธรรมชาติ และควบคุมสิ่งแปลกปลอมที่จำเป็นไม่ให้ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติ ดังนั้นการถอดถอนถังขยะออกไปจากชุมชนมิใช่ไม่มีถังขยะทั้งหมด แต่ขยะที่จะทิ้งจริง ๆ ต้องเป็นขยะจริง และทุกครั้งที่จะทิ้งขยะใหม่ควรคำนึงก่อนว่าสินค้านั้นมีประโยชน์ในการใช้สอย และบรรจุภัณฑ์ควรเลือกเป็นกล่องกระดาษหรือ

⁴⁶ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://banpom.go.th/public/list/data/index/menu/1144> [22 ตุลาคม 2564].

กระป๋องที่นำไปรีไซเคิลได้ และควรลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกโดยให้ใช้ถุงผ้าแทน เลี่ยงผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วทิ้งเพื่อลดปริมาณขยะ ส่วนการอนุรักษ์ทรัพยากรของโลกอีกทางหนึ่งคือลดปริมาณการจับจ่ายของใช้และหันมาซื้อสินค้ามือสองเพื่อเป็นการหมุนเวียนให้เกิดประโยชน์กับการนำกลับมาใช้ใหม่⁴⁷

สฤณา คงจันทร์และคณะ ได้เสนอบทความวิชาการเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนอย่างครบวงจร” พบว่าการบริหารจัดการขยะมี 4 ขั้นตอน คือ (1) ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำให้ชุมชนของตนเป็นชุมชนที่ปลอดขยะ (2) สร้างจิตสำนึกสาธารณะและความรู้สึกเป็นเจ้าของให้เกิดกับสมาชิกในชุมชน เพื่อให้โครงการหรือกิจกรรมในชุมชนทำได้สำเร็จ (3) สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อความเป็นหนึ่งเดียวกับสมาชิกในชุมชน ทำให้ทุกคนมีบทบาทร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชนอย่างครบวงจร (4) ใช้หลักการบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจร เน้นดำเนินการด้านการลดปริมาณขยะตามแนวทาง 3Rs คือ ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ และแนวทาง 7Rs รวมถึงการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ทุกฝ่ายมีความสำคัญในการร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันวางแผน ร่วมกันลงมือปฏิบัติ ร่วมกันรับประโยชน์และประเมินผล การมุ่งเน้นใช้ทรัพยากรในแต่ละชุมชนเป็นต้นทุนทางกิจกรรมจัดการขยะมูลฝอย เช่น การแปรรูปขยะเป็นพลังงานทดแทน (น้ำมัน ถ่าน) การตั้งกลุ่มคัดแยกประเภทขยะ ธนาคารขยะ การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ โดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนส่งเสริมและขยายผลให้ครอบคลุมทุกพื้นที่เพื่อพัฒนาเป็นชุมชนปลอดขยะ สะอาด น่าอยู่⁴⁸

สันชัย พรหมสิทธิ์ ได้เสนอบทความเรื่อง “การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ กลาง เล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” พบว่าการจัดการขยะที่ประสบผลสำเร็จของพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มจากผู้บริหารขององค์กรมีนโยบายชัดเจน มีการประสานงานที่เข้มแข็งทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคม โดยภาครัฐต้องมีแผนงานและงบประมาณในการจัดกิจกรรมลดปริมาณขยะ มีการมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการคัดเลือกพื้นที่ต้นแบบ มีการดำเนินงานและสนับสนุนให้เรียนรู้จากพื้นที่ประสบผลสำเร็จ ส่วนภาคประชาสังคมต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ในพื้นที่เพื่อสร้างความสามัคคี ความมีวินัย และปลูกจิตสำนึกสาธารณะ รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมลดปริมาณขยะและกิจกรรมสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกขยะตามหลัก “บวร” เช่น กิจกรรมผ้าป่าขยะ ตะแกรงบุญ ถูพลาสติกแลกไข่ ขยะพิษแลกแต้ม ประกวอดหน้าบ้านนำมอง กิจกรรมกองทุนประกันชีวิต ฅาปนกิจจากขยะ กองทุนถุงพลาสติก กองทุนออม และธนาคารขยะ นอกจากนี้การบริหารจัดการขยะรีไซเคิล ในอดีตสมาชิกในชุมชนหารายได้เข้าครัวเรือนจากการขายขยะรีไซเคิล ผลการวิจัยในปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้นำขยะมาบริหารจัดการผ่าน

⁴⁷ ไพบูลย์ โพธิ์สุวรรณ, **มิติใหม่ชุมชนไทยไร้ถัง**, (กรุงเทพมหานคร: ส.เจริญการพิมพ์, 2552), หน้า 30.

⁴⁸ สฤณา คงจันทร์ และคณะ, “รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนอย่างครบวงจร”, **วารสารปัญญา**, ปีที่ 8 ฉบับที่ 2, (พฤษภาคม-สิงหาคม 2564): หน้า 138.

ตัวแทนอย่างเป็นระบบ รายได้ที่ได้รับนำมาทำประกันอุบัติเหตุให้สมาชิกในชุมชน และนำรายได้มาซื้อของขวัญในงานปีใหม่และสงกรานต์ เพื่อสร้างสุขสร้างสามัคคีให้กับชุมชน⁴⁹

ชัยณรงค์ ขาวเงิน ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “การจัดการปัญหาขยะโดยคนในชุมชนตามแนวพุทธจิตวิทยา” พบว่าปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่เกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะโดยคนในชุมชน ตำบลสระกระโจม อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี นำเสนอหลักการบริโภคด้วยการมีสติ หลักการดำเนินชีวิตด้วยการมีสัมมาสติ และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 3 หลักการนี้นำมาใช้เป็นกรอบในการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นให้ผู้ผลิตหรือผู้บริโภคพยายามผลิตหรือบริโภคด้วยสติ คำนึงถึงข้อจำกัดของรายได้เป็นอันดับแรก ขณะที่สัมมาสติช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไป หลักการทั้ง 3 เป็นตัวส่งเสริมให้คนลดความต้องการในสิ่งที่ไม่จำเป็น ลดการสร้างขยะ และเพิ่มความสามารถในการควบคุมการผลิต นอกจากนี้เป็นแนวทางจัดการปัญหาขยะของสมาชิกในชุมชนตามแนวพุทธจิตวิทยา เป็นการบริโภคที่มีสติกำกับ มีการดำเนินชีวิตด้วยสัมมาสติ และมีการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งสามองค์ประกอบจะเป็นปัจจัยเชิงพุทธจิตวิทยาที่นำไปสู่การจัดการขยะตามแนวเศรษฐกิจหมุนเวียนและการปรับรูปแบบการจัดการขยะของสมาชิกในชุมชน กรอบแนวคิดนี้ช่วยให้ชุมชนบริหารจัดการกับปัญหาขยะได้สำเร็จ⁵⁰

จันทร์เพ็ญ มินคร ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางนางลี่ในการจัดการขยะมูลฝอย โดยใช้กิจกรรมเป็นเครื่องกระตุ้นให้เกิดการทำงานร่วมกันในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนได้ผลในระดับปานกลาง ประชาชนมีการนำถุงผ้าหรือภาชนะอื่นไปตลาดเพื่อใส่ของแทนการใส่ถุงพลาสติก มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งการจัดการบางอย่างของชุมชนมีความชัดเจนและปฏิบัติร่วมได้ง่าย เช่น การนำขยะมูลฝอยไปขายในจุดกำหนดของชุมชน การคัดแยกขยะเปียกขยะแห้งโดยนำไปทำเป็นปุ๋ยหมักปุ๋ยน้ำ และฟื้นฟูประโยชน์จากขยะมูลฝอยโดยนำไปทำเป็นก๊าซชีวภาพที่มีต้นทุนต่ำ ใช้แทนแก๊สหุงต้ม ซึ่งส่งผลให้ชุมชนเกิดการความรู้ เกิดความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย เกิดความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมกันปฏิบัติการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ทำให้ชุมชนเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย⁵¹

⁴⁹ สันชัย พรหมสิทธิ์, “การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดใหญ่ กลาง เล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2562): หน้า 67.

⁵⁰ ชัยณรงค์ ขาวเงิน, “การจัดการปัญหาขยะโดยคนในชุมชนตามแนวพุทธจิตวิทยา”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม 2564): หน้า 1240.

⁵¹ จันทร์เพ็ญ มินคร, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” งานวิจัยปี 2554, หน้า 44.

ชนิตา เพชรทองคำ และคณะ ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษา อบต. ไร่ส้ม จ. เพชรบุรี” พบว่าสมาชิกในชุมชนมีพฤติกรรมและส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยไม่ทิ้งขยะลงบนพื้นถนน แหล่งน้ำและที่สาธารณะ มีการแยกขวดน้ำพลาสติก มีการนำซากสัตว์เลี้ยงที่ตายไปฝังกลบเพื่อไม่ให้ส่งกลิ่นเหม็น ไม่เทน้ำมันใช้แล้วลงในถังขยะหรือบนดิน และมีการแยกกระดาษเพื่อนำไปขายให้รถซาเล้งแต่ไม่นิยมนำถุงผ้าหรือตะกร้าไปใช้แทนถุงพลาสติกเมื่อไปตลาด ทุกคนมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยโดยนำขยะบางอย่างกลับมาใช้ใหม่ ใช้ซ้ำ เป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพถ้าทุกคนช่วยลดปริมาณขยะ นับว่าเป็นประโยชน์ต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ลดปริมาณของขยะมูลฝอยที่เป็นปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชน การที่ชุมชนสะอาดและน่าอยู่ องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่กำจัดขยะมูลฝอยโดยตรง ส่วนการแยกประเภทขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่ของคนในชุมชนต้องคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นวิธีการช่วยให้องค์การบริหารส่วนตำบลกำจัดขยะมูลฝอยได้ง่ายและสะดวกขึ้น เมื่อทุกคนทำตามหน้าที่ ผลที่ตามมา ทุกคนจะมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความรู้สึกดีใจ และภาคภูมิใจที่ได้ทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาสังคมในการรักษาความสะอาดของชุมชน⁵²

ณัชพล นิลนพคุณ ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองไร่ขิง จังหวัดนครปฐม” พบว่าแนวทางการจัดตั้งสถานที่ทิ้งขยะแยกประเภทในชุมชน โดยทิ้งขยะแยกประเภท ซึ่งได้จัดเตรียมไว้สำหรับประชาชนที่ไม่สะดวกและไม่ต้องการขายขยะ แต่พฤติกรรมที่ดีและมีความตระหนักถึงผลของการแยกขยะและทิ้งลงในภาชนะที่เหมาะสมเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากกิจกรรมรณรงค์และให้ความรู้แก่ประชาชนในการคัดแยกขยะและทำความสะอาดขยะเบื้องต้น ซึ่งเทศบาลเมืองไร่ขิงเป็นผู้ดำเนินการ แนวทางการจัดตั้งสถานที่ทิ้งขยะแยกประเภทในชุมชนเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่ควรดำเนินการ เพราะเข้าถึงชุมชนได้ง่าย โดยสถานที่ทิ้งขยะแยกประเภทควรจัดไว้ในบริเวณที่ประชาชนนำมาทิ้งได้สะดวก กิจกรรมรูปแบบนี้เหมาะสมสำหรับใช้เป็นแนวทางการเรียกคืนขยะบรรจุภัณฑ์และวัสดุเหลือใช้จากผู้บริโภค นอกจากนี้ยังมีขั้นตอนการดำเนินการ คือ (1) จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการและประชุมคณะกรรมการเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานและติดตามผล (2) กำหนดสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดตั้งภาชนะรองรับขยะแต่ละประเภท โดยพื้นที่เหมาะสมเป็นพื้นที่ไม่มีน้ำท่วมขัง ไม่อับชื้น แสงแดดส่องถึง รถขยะเข้าถึงได้ (3) กำหนดประเภทและขนาดของภาชนะสำหรับใส่ขยะ โดยกำหนดสีและเขียนคำบรรยายให้ถูกต้อง (4) นำถังรองรับขยะไปจัดวางตามแหล่งกำเนิดขยะ เช่น ตลาดสด โรงเรียน สถานที่ราชการ ที่พักอาศัย (5) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบรูปแบบของกิจกรรม โดยมีเอกสารแจกในสถานที่ทิ้งขยะแยกประเภทและต้องบอกวิธีทำความสะอาดขยะขั้นต้น การลดขนาดขยะ สีของถังขยะ และประเภทขยะ วันและเวลาที่มาจัดเก็บ (6) ติดตามและประเมินผลโดยคณะกรรมการฝ่ายติดตามและ

⁵² ชนิตา เพชรทองคำ และคณะ, “การบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษา อบต.ไร่ส้ม จ.เพชรบุรี” งานวิจัยปี 2559, หน้า 66-67.

ประเมินผลที่ได้แต่งตั้ง ทำการบันทึกปริมาณและประเภทขยะที่ถูกนำมาทิ้งเพื่อประเมินความสำเร็จในการทำงาน⁵³

กัตตินาฏ สกุลสวัสดิพันธ์ ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการขยะ ณ แหล่งกำเนิดของสถานที่ท่องเที่ยวทางทะเลกรณีศึกษาบ่อหินฟาร์มสเตย์ อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง” พบว่าการกำหนดมาตรการลดปริมาณขยะ 5 มาตรการ เป็นแนวทางที่เหมาะสมของการลดปริมาณขยะในพื้นที่บ่อหินฟาร์มสเตย์ ได้แก่ (1) สนับสนุนการคัดแยกขยะให้ถูกต้อง สร้างความพอใจในระดับมากที่สุด (2) ใช้ประโยชน์จากขยะแต่ละประเภท โดยนำขยะย่อยสลายมาทำน้ำหมักชีวภาพ ขยะทั่วไปและขยะอันตรายนำไปกำจัดให้ถูกวิธี ผู้ให้บริการมีความพึงพอใจในระดับมาก (3) ลดขวดพลาสติกได้ร้อยละ 96.47 มีการควบคุมการใช้ขวดพลาสติกสำหรับผู้รับบริการที่มีอายุน้อยกว่ายี่สิบปี มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด (4) ลดกล่องโฟมบรรจุอาหาร มีปริมาณกล่องโฟมบรรจุอาหารลดลงอย่างเห็นได้ชัดคิดเป็นร้อยละ 99.38 ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อมาตรการระดับมากที่สุด (5) ลดถุงพลาสติก ทำให้ถุงพลาสติกลดลงร้อยละ 98.78 ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อมาตรการระดับมากที่สุด⁵⁴

ระพีพัฒน์ วงษ์ภักดี และคณะ ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านส่วสดี ตำบลกลันตา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” พบว่าชุมชนเคยประสบปัญหาขยะมูลฝอยเคลื่อนทุกที่และคนในชุมชนนิยมเผาขยะหน้าบ้าน หลังสวน หรือในไร่นา ส่งผลให้เกิดมลพิษทางอากาศ เนื่องจากชุมชนไม่มีบ่อขยะ ทำให้ทุกคนต้องกำจัดขยะเอง ปัจจุบันชุมชนประสบความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยตามโครงการ “ชุมชนปลอดขยะ Zero Waste” โดยใช้การจัดการขยะตามหลัก 4M's เป็นแนวทางจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะทั่วไป ขยะอันตราย โดยปฏิบัติตามหลัก 3Rs เพื่อลดปริมาณขยะด้วยการจัดระบบรีไซเคิลหรือรวบรวมนำไปแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ได้แก่ Reduce (คิดก่อนใช้) Reuse (การใช้ซ้ำ) Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) วันนี้นชุมชนบ้านส่วสดีเป็นชุมชนปลอดขยะอย่างสมบูรณ์เพราะทุกคนตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ช่วยกันลดปริมาณขยะ และสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นหลังรู้จักการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน⁵⁵

ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เทศบาลนครนครศรีธรรมราช” พบว่าแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน แบ่งเป็น 2 แนวทาง คือ นโยบายการมีส่วนร่วมเพื่อจัดการขยะมูลฝอย

⁵³ ณัฏพล นิลนพคุณ และคณะ, “แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองไผ่ซาง จังหวัดนครปฐม”, บทความวิชาการปี 2562, หน้า 412.

⁵⁴ กัตตินาฏ สกุลสวัสดิพันธ์ และคณะ, “แนวทางการจัดการขยะ ณ แหล่งกำเนิดของสถานที่ท่องเที่ยวทางทะเลกรณีศึกษาบ่อหินฟาร์มสเตย์ อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง”, รายงานวิจัย, (คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2561), บทความย่อ

⁵⁵ ระพีพัฒน์ วงษ์ภักดี และคณะ, “การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านส่วสดี ตำบลกลันตา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์”, วารสารปัญญา, ปีที่ 27 ฉบับที่ 1, (มกราคม-มิถุนายน 2563): หน้า 59.

ชุมชนให้สัมฤทธิ์ผล และแนวทางปฏิบัติการมีส่วนร่วมเพื่อลดปริมาณ เพิ่มคุณค่า และจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นทางตามแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน (Community Based Solid Waste Management: CBM) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอย เน้นการเสริมสร้างและมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อลดปริมาณขยะ เริ่มจากการวางแผน ปฏิบัติการ ประเมินและติดตามผล โดยคัดเลือกชุมชนเพื่อให้ความรู้ ให้อุปกรณ์ สร้างความเชื่อมั่น ใช้เครื่องมือทางการเงินและบังคับใช้กฎระเบียบ เพื่อให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน⁵⁶

พระดาเวเนอ บุตรสีทา ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายและการจัดการเครือข่ายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของชุมชนบ้านพชรธรรมนำสุข อำเภอกู่เหล็ก จังหวัดสุโขทัย” พบว่ารูปแบบเครือข่ายของชุมชนบ้านพชรธรรมนำสุขมี 2 รูปแบบ คือ เครือข่ายระดับชุมชนหรือเครือข่ายเชิงพื้นที่ และเครือข่ายระดับบุคคล ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของบุคคลหรือกลุ่มที่สนใจทำกิจกรรมร่วมกัน มีเป้าหมายเดียวกัน คือการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชนโดยมีขั้นตอนการสร้างเครือข่าย คือ การตระหนักถึงปัญหาและสำนึกความเป็นเครือข่ายมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สร้างความไว้วางใจกัน และสร้างแนวร่วมภาคีเครือข่าย ส่วนแนวทางการจัดตั้งเครือข่ายมี 2 ขั้นตอน เพื่อสร้างองค์กรเครือข่ายให้มั่นคง ประกอบด้วย ขั้นตอนการกำหนดบทบาทหน้าที่ของภาคีเครือข่าย สร้างความรู้สึกร่วม จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วม จัดระบบข้อมูลข่าวสารในการสื่อสารร่วมกัน และขั้นตอนการรักษาความต่อเนื่องของการเป็นเครือข่ายด้วยกิจกรรมต่อเนื่องที่สร้างความเสมอภาค รักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และให้ความร่วมมือช่วยเหลือกัน⁵⁷

ภัทรวรรณ นิลแก้ววรวิทย์ ได้เสนองานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” พบว่ารูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย (1) กระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่ รู้ถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย ประสานงานขององค์กรเครือข่าย สร้างพันธสัญญาร่วมกัน บริหารจัดการเครือข่าย พัฒนาและรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง (2) องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ 5 ประการ ได้แก่ กิจกรรมเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานร่วมกัน วิธีการพัฒนาสมาชิกในเครือข่าย กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ คุณลักษณะที่ดีของผู้นำและสมาชิกในเครือข่าย การปฏิบัติงานและสะท้อนผลของเครือข่าย (3) ขอบข่ายด้านวิชาการ 7 ภารกิจ ได้แก่ พัฒนาหลักสูตร พัฒนากระบวนการเรียนรู้ พัฒนาการวัดและประเมินผล พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี พัฒนาระบบการนิเทศติดตาม

⁵⁶ ศาลิมาญ์ เกิดกลิ่นหอม, “แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเทศบาลนครนครศรีธรรมราช” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2562, หน้า 144.

⁵⁷ พระดาเวเนอ บุตรสีทา, “การสร้างเครือข่ายและการจัดการเครือข่ายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของชุมชนบ้านพชรธรรมนำสุข อำเภอกู่เหล็ก จังหวัดสุโขทัย”, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2557, หน้า 153-156.

พัฒนาระบบประกันคุณภาพ และพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษา (4) ผลลัพธ์การทดลองใช้รูปแบบ และพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ⁵⁸

จากหลักฐานงานวิจัยที่กล่าวมานั้น เห็นว่าการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมเพื่อเป็นชุมชนปลอดขยะ มีความร่วมมือระหว่างเครือข่ายที่เป็นภาครัฐและภาคเอกชน ช่วยทำให้ชุมชนเข้มแข็งและบริหารจัดการขยะได้สำเร็จตามความมุ่งหมายตั้งแต่ต้นทาง โดยให้ทำการคัดแยกขยะ 4 ประเภท คือ ขยะรีไซเคิล ขยะเปียก ขยะทั่วไป และขยะอันตราย เพื่อลดปริมาณขยะ เพิ่มคุณค่า และสร้างรายได้ ส่วนขั้นตอนของการเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะ เริ่มจากการวางแผน ปฏิบัติการ ประเมินและติดตามผลโดยมีแผนงานในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบ มีการคัดเลือกพื้นที่ชุมชนต้นแบบ มีการดำเนินงานและสนับสนุนให้เรียนรู้จากชุมชนต้นแบบที่ได้จัดระบบรีไซเคิลหรือแปรรูปขยะให้นำกลับมาใช้ใหม่ เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

⁵⁸ ภัทรวรรณ นิลแก้ววิชัย, “รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” คุษณินพนธ์, บัณฑิตย วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา 2559, หน้า 186-195.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “เครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (2) เพื่อเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (3) เพื่อวิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีกระบวนการศึกษาวิจัยที่มุ่งเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนให้กับบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

1) การสัมภาษณ์ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม หัวหน้าสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล กำนันตำบลบ้านป้อม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านมะขามเทศ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 บ้านป้อม อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มสตรี กลุ่มจิตอาสา จำนวน 10 คน

2) การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนปลอดภัยต้นแบบ 9 ชุมชน จำนวน 9 คน ได้แก่ ชุมชนบ้านดอนกลอย จังหวัดนครราชสีมา ชุมชนบ้านรางพลับ จังหวัดราชบุรี ชุมชนบ้านหัวถนน จังหวัดขอนแก่น ชุมชนบ้านโนนกล้วยหอม จังหวัดขอนแก่น ชุมชนบ้านทุ่งศรี จังหวัดแพร่ ชุมชนตลาดหนองแรม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ชุมชนบ้านโป่งศรีนคร จังหวัดเชียงราย ชุมชนบ้านไร่ จังหวัดลำพูน และชุมชนบ้านป่าตึงงาม จังหวัดลำพูน เพื่อให้ทราบแนวปฏิบัติในการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

3) ประมวลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้เห็นกระบวนการจัดการขยะในอดีตและแนวทางที่คาดหวังในอนาคต เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและสร้างเครือข่ายที่เสริมสนุนให้เกิดความยั่งยืนสืบไป

3.1.2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนทั้งในตำบลบ้านป้อมและนอกเขตตำบลบ้านป้อม ดังนี้

ลงพื้นที่ปฏิบัติการเพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยเชิญชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล ลงนามเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

1) การพัฒนาชุดความรู้เรื่องการจัดการขยะตามหลัก 3Rs เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงผลดีผลเสียของการจัดการขยะ ให้แก่เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

2) การถวายเป็นบุญเรื่องการจัดการขยะตามหลัก 3Rs ให้เจ้าอาวาสวัดพระงาม วัดขนอน วัดธรรมาราม วัดกษัตราธิราช วัดท่าการ้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการเทศนาสั่งสอนญาติโยม นอกจากนี้ได้เข้าเยี่ยมและแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องการจัดการขยะกับผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม โรงเรียนวัดกษัตราธิราช หน่วยงานการกุศล ในตำบลบ้านป้อม และกำนันตำบลภูเขาทอง กำนันตำบลสำเภาล่ม

3) การจัดเสวนาเรื่องเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ องค์การบริหารส่วนตำบล ในวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2565 โดยเชิญผู้ใหญ่บ้านในตำบลบ้านป้อม มารับฟังเรื่องการบริหารจัดการขยะตามหลัก 3Rs ของบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 จนประสบความสำเร็จเป็นต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของตำบลบ้านป้อม ในโอกาสนี้ มีชุมชนหมู่ที่ 1, 4, 5, 6, 9, 11 ตำบลบ้านป้อมเข้าร่วมเป็นเครือข่าย

4) การเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นความร่วมมือตามหลัก “บวร” คือ ชุมชน วัด โรงเรียน ในตำบลบ้านป้อม นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานการกุศล ตำบลภูเขาทอง และตำบลสำเภาล่ม ซึ่งการเป็นเครือข่ายนี้ แบ่งเป็นเครือข่ายในพื้นที่และเครือข่ายนอกพื้นที่ตำบลบ้านป้อม และยังแบ่งตามหน้าที่ คือ เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมและเครือข่ายที่เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5) วิเคราะห์องค์ความรู้ กระบวนการ และผลลัพธ์ของการกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนทั้งในและนอกเขตตำบลบ้านป้อม

3.2 พื้นที่และองค์กรในการศึกษาวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยเป็น 3 ระดับ โดยมีความสำคัญดังนี้

3.2.1 ระดับประเทศ พื้นที่ชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ต้นแบบชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดใหญ่ กลาง เล็ก และปัจจุบันได้จัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) เพื่อเรียนรู้วิธีการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

1) ชุมชนบ้านดอนกลอย หมู่ที่ 7 ตำบลด่านขุนทด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เป็นชุมชนปลอดขยะชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดเล็ก ประจำปี พ.ศ. 2562

2) ชุมชนบ้านรางพลับ หมู่ที่ 1 ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เป็นชุมชนปลอดขยะชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดใหญ่ ประจำปี พ.ศ. 2562

3) ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 เทศบาลตำบลร่องก้าง อำเภอร่องก้าง จังหวัดแพร่ เป็นชุมชนปลอดขยะชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดกลาง ประจำปี พ.ศ. 2555

4) ชุมชนบ้านหัวถนน หมู่ที่ 5 เทศบาลตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นชุมชนปลอดขยะต้นแบบรางวัลชนะเลิศระดับประเทศ ในโครงการชุมชนปลอดขยะ เฉลิมพระเกียรติ 88 พรรษา 88 ชุมชน ประจำปี พ.ศ. 2558

5) ชุมชนบ้านโนนกล้วยหอม หมู่ที่ 6 เทศบาลตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น เป็นชุมชนปลอดขยะชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดกลาง ประจำปี พ.ศ. 2562

6) ชุมชนบ้านไร่ หมู่ที่ 8 เทศบาลตำบลโม่ง อำเภอมือง จังหวัดลำพูน เป็นชุมชนปลอดขยะชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดใหญ่ ประจำปี พ.ศ. 2563

7) ชุมชนตลาดหนองแขม แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนปลอดขยะชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดเล็ก ประจำปี พ.ศ. 2563

8) ชุมชนบ้านป่าดงงาม หมู่ที่ 3 เทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เป็นชุมชนปลอดขยะชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดเล็ก ประจำปี พ.ศ. 2560 และเป็นหมู่บ้านสารสนเทศต้นแบบ เป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ประจำปี พ.ศ. 2562

9) ชุมชนบ้านโป่งศรีนคร หมู่ที่ 11 ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย เป็นชุมชนปลอดขยะชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดเล็ก ประจำปี พ.ศ. 2558

3.2.2 ระดับชุมชน วัด โรงเรียน ในพื้นที่ของตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา 6 หมู่บ้าน 6 วัด 2 โรงเรียน และ 1 องค์การการกุศล

1) บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

2) บ้านป้อม หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

3) บ้านป้อม หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

4) บ้านวัดธรรมาราม หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

5) บ้านวัดทองช่อง หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

- 6) บ้านโรงราช หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา
- 7) วัดพระงาม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา
- 8) วัดขนอน หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา
- 9) วัดท่าการ้อง หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา
- 10) วัดกษัตราธิราชวรวิหาร หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา
- 11) วัดธรรมาราม หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา
- 12) วัดไชยวัฒนาราม หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา
- 13) โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา
- 14) โรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรวิสาหการบำรุง) หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

15) สมาคมอยุธยาธรรมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยา ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

3.2.3 ระดับตำบล นอกพื้นที่ของตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยามี 2 ตำบล

- 1) ตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- 2) ตำบลสำเภาล่ม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.3 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

การวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้แบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

3.3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเชิงคุณภาพ เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญของชุมชนตลอดระยะต้นแบบ 9 ชุมชน ประกอบด้วย

- 1) นายศักดิ์ดา แห่ลงอุโมงค์ ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านไร่ ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
- 2) ปลัดอำเภอวิฑูรย์ ณ นคร ชุมชนบ้านป่าตึงงาม ตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
- 3) ผู้ใหญ่บ้านสมคิด ขอบสะอาด ผู้ใหญ่บ้านดอนกลอย ตำบลด่านขุนทด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา
- 4) คุณวิเชียร โสภา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและประธานชุมชนบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
- 5) ผู้ใหญ่บ้านไพโรจน์ กำธร ชุมชนบ้านโนนกล้วยหอม ตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

6) ผู้ใหญ่บ้านกุดทาส ปทุมศรีปัญญา ผู้ใหญ่บ้านหัวถนน ตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

7) คุณธีรวัฒน์ ต๊ะวิกา ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

8) คุณพรพิมล ผลอำนวย ประธานชุมชนตลาดหนองแขม แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร

9) กำนันมานพ ชัยบัวคำ ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านโป่งศรี นคร ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในฐานะบุคคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม

1) จิตภัสสร ปานเฟื่อง ปลัดสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม

2) กมลทิพย์ มีพจนา รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม

3.3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเชิงปฏิบัติการ เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญของเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ประกอบด้วย

1) นายศักดิ์ชัย คงรอด ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

2) นายสุเทพ สุทธิลักษณ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

3) นายนาวัน คงดี นายกสมาคมอยุธยาธรรมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยา ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

4) พระมหาอาทร จิตตสุโก เจ้าอาวาสวัดพระงาม ตำบลบ้านป้อม

5) พระครูโสภณธรรมวิบูล เจ้าอาวาสวัดขนอน ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

6) พระอธิการประสาธ เหมปัญญา เจ้าอาวาสวัดธรรมาราม ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

7) พระราชานันทราจารย์ เจ้าอาวาสวัดกษัตราธิราชวรวิหาร ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

8) พระพิพัฒนศาสนกิจวิธาน เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

9) นายอาทร หาสียา ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

10) นางสาวสรลพัศ คงมณี ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรวิหารการบำรุง) ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

11) นายอิสระพงษ์ พิงสุข กำนันตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา

12) นายศราวุธ อินทโร กำนันตำบลลำเถาถ่ม อำเภอยะนิงครศรีอยุธยา

3.3.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในฐานะพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม

- 1) จิตภัสสร ปานเฟื่อง ปลัดสำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม
- 2) กมลทิพย์ มีพจนา รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม

3.4 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ประการ ดังนี้

3.4.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก คณะผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักการทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย
- 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) สร้างคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ โดยคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended questions)
- 4) นำเสนอร่างคำถามการสัมภาษณ์ต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบและแก้ไข
- 5) แก้ไขร่างคำถามการสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
- 6) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกตามคำถามที่ได้กำหนดไว้

อย่างไรก็ตาม อาจมีการปรับคำถามหรือมีคำถามอื่นเพิ่มเติมอีกในระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึกตามความเหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะขออนุญาตถ่ายภาพและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้

3.4.2 การประชุมเสวนาวิชาการ การประชุมเสวนาเรื่อง “การสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยมีจุดประสงค์เพื่อการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในตำบลบ้านป้อม

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- 1) ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะและการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยต้นแบบที่มีผู้ทำวิจัยไว้ เพื่อความเข้าใจเรื่องการจัดการขยะอย่างถูกวิธีตามหลัก 3Rs
- 2) ติดต่อเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้นำชุมชนปลอดภัยต้นแบบ 9 ชุมชนเพื่อเรียนรู้กิจกรรมและแนวปฏิบัติการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
- 3) นำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นชุดความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ดำเนินการลงพื้นที่ตำบลบ้านป้อมเพื่อสร้างเครือข่ายชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล และเครือข่ายพื้นที่นอกตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

5) มอบเอกสาร “ชุดความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ” และอธิบายกิจกรรมพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการอยู่ ณ บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้กลุ่มภาคีเครือข่ายเป้าหมายได้รับรู้ร่วมกัน

6) เครือข่ายชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศลในตำบลบ้านป้อมและเครือข่ายนอกตำบลบ้านป้อม ได้ตกลงและลงนามเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการสัมภาษณ์และลงพื้นที่ปฏิบัติการแบบกระบวนการให้ความรู้และส่งเสริมการทำกิจกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ดังนี้

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์แนวคิด ความหมาย ความรู้ และแนวปฏิบัติเรื่องการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของพื้นที่ต้นแบบชุมชนปลอดขยะ 9 ชุมชน

2) วิเคราะห์รูปแบบและวิธีการสร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติเรื่องการสร้างความรู้เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้จัดการขยะ บริการให้ความรู้แก่ชุมชนอื่นและหน่วยงานอื่นที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานหรือร่วมสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้การจัดการขยะดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพ

3) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มาวิเคราะห์สร้างองค์ความรู้และแนวทางในการสร้างเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติการ คณะผู้วิจัยวิเคราะห์จากการลงพื้นที่ในตำบลบ้านป้อมมีชุมชน วัด โรงเรียน องค์กรการกุศล และพื้นที่นอกตำบลบ้านป้อม คือตำบลภูเขาทองและตำบลสำเภาล่ม เพื่อเชิญให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1) มอบเอกสาร “ชุดความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ”

2) อธิบายกิจกรรมพัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ ครั้วเรือนต้นแบบ หน้าบ้านนำมอง การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล Line BCG กรอกปริมาณขยะรีไซเคิลในครั้วเรือนทุกวัน สร้างรายได้ครั้วเรือน และบ้านสวยเมืองสะอาด

3) เชิญชวนชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล ตำบลภูเขาทอง และตำบลสำเภาล่ม ให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

4) การลงนามเข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยการเสริมสร้างเครือข่ายใน 2 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับสนับสนุนส่งเสริมให้ทำกิจกรรมในพื้นที่ ประสานงาน และให้คำปรึกษาแนะแนวปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเป็นชุมชนปลอดภัย (2) ระดับกิจกรรม เน้นกระบวนการทำงานในพื้นที่ มีการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง พึ่งพาตนเอง และใช้ทรัพยากรในพื้นที่

3.7 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การนำเสนอข้อมูล ในลักษณะการนำเสนอข้อมูลในเชิงคุณภาพ ประกอบการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายและแนวปฏิบัติเรื่องการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อให้เห็นรูปแบบ กระบวนการเรียนรู้และทำกิจกรรม รวมทั้งแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายในและนอกพื้นที่ตำบลบ้านป้อมนำไปสู่การขยายผลและการประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดการขยะให้ยั่งยืน โดยมีผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) ผลการศึกษาวิจัยเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยการสัมภาษณ์ชุมชนปลอดภัยต้นแบบ 9 ชุมชน มีรูปแบบการสร้างเครือข่าย มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ มีกระบวนการเรียนรู้และทำกิจกรรมจนเกิดเป็นเครือข่ายชุมชนต้นแบบปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

2) ผลการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ยึดหลักบวรเป็นฐานคิด โดยลงพื้นที่ในและนอกตำบลบ้านป้อมเพื่อเชิญให้ผู้นำชุมชนเข้าร่วมเป็นเครือข่ายแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมและเครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการขยายผลและประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องขยะ

3) ผลการวิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ด้วยการวิเคราะห์ “SWOT” หรือสภาพแวดล้อมและศักยภาพของชุมชน เพื่อหาแนวทางพัฒนาเป็นต้นแบบชุมชนปลอดภัยที่มีกิจกรรมสร้างรายได้ครัวเรือนและบ้านสวยเมืองสะอาด

3.8 การขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้คำนึงถึงสิทธิและเคารพศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมถึงการป้องกันมิให้เกิดผลเชิงลบต่อผู้ให้ข้อมูล จึงได้กำหนดแนวทางด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบและปฏิบัติตาม รวมทั้งได้ดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลหลัก มีกระบวนการดังนี้

1) ขั้นตอนการยื่นขอรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เริ่มจากการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารโครงการวิจัยและเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบ

คุณภาพแล้ว นำไปยื่นขอรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อได้รับการอนุมัติแล้ว จึงจะเริ่มขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มจากคณะผู้วิจัยทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้กับผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมทั้งระยะเวลาของการดำเนินการเก็บข้อมูล ประโยชน์ที่จะได้รับการร่วมโครงการวิจัย และอธิบายว่าข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักจะถูกเก็บเป็นความลับ จะไม่มีการเปิดเผยชื่อนามสกุล และการนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจะเป็นผู้ตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัยและตอบข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ด้วยความสมัครใจ ผู้ให้ข้อมูลหลักมีสิทธิที่จะปฏิเสธการให้ข้อมูลหรือไม่เข้าร่วมโครงการระหว่างการดำเนินการวิจัยได้ตลอดเวลา และมีสิทธิที่จะทราบผลของการวิจัยหลังจากการวิจัยได้สิ้นสุดลง หากผู้ให้ข้อมูลหลักตัดสินใจเข้าร่วมโครงการวิจัยจึงให้เซ็นชื่อยินยอมในแบบฟอร์มการเข้าร่วมโครงการวิจัย ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะขออนุญาตบันทึกภาพ เสียง รวมถึงที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ เพื่อความสะดวกในการนัดหมายเข้าร่วมโครงการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยที่วางไว้แล้ว ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

4.1 ผลการศึกษาเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ในหัวข้อนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ชุมชนต้นแบบปลอดขยะ 9 ชุมชนเพื่อให้ได้รูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ผลการสัมภาษณ์ปรากฏดังนี้

4.1.1 เครือข่ายของชุมชนบ้านไร่

ชุมชนบ้านไร่ ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เป็นชุมชนปลอดขยะชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดใหญ่ ประจำปี พ.ศ. 2563 ปัจจุบันได้จัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนปลอดขยะต้นแบบ ตามแนวคิดการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) ด้วยการใช้หลัก 3Rs คือ ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ (Reduce Reuse Recycle)¹

ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านไร่ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นเครือข่ายของชุมชนบ้านไร่ไว้ว่า

“ชุมชนบ้านไร่” ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลในการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมของชุมชนตามแนวทางเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนกับภาคีเครือข่าย มีกลุ่มอาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน กลุ่มสรวัดรยะชุมชนบ้านไร่ คณะกรรมการชุมชนเข้มแข็ง ครั้วเรือนตัวอย่าง ร้านค้าต้นแบบลดใช้โฟมและถุงพลาสติก หอพักจัดการขยะที่ดี มาช่วยสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมการจัดการขยะของชุมชน ส่วนกิจกรรมที่เป็นต้นแบบการจัดการขยะให้กับชุมชนที่เข้ามาศึกษาดูงานได้เรียนรู้ ทางศูนย์ได้จัดทำฐานเรียนรู้ 22 ฐาน ได้แก่ ฐานศูนย์บริหารจัดการขยะ ฐานหอพักจัดการขยะ ฐานน้ำหมักธรรมชาติ ฐานเลี้ยงไส้เดือนดิน ฐานถังขยะเปียกลดโลกร้อน ฐานโก้นมั้งลดโลกร้อน ฐานผักปลอดสารพิษ ฐานน้ำหมักชีวภาพ ฐานลำไยอบแห้ง ฐานครัวเรือนสะอาด ฐานสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุรีไซเคิล ฐานหอพักสะอาด ฐานงานบุญลดขยะ ฐานร้านค้าลดโลกร้อน

---

¹ ไทยรัฐออนไลน์, ชุมชนบ้านไร่ ตำบลอุโมงค์ “ชุมชนต้นแบบคัดแยกขยะต้นทาง”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/1178624/> [18 เมษายน 2565].

ฐานสารวัตรขยะ ฐานสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติ ฐานธนาคารขยะบุญ ฐานเสวียนลดโลกร้อน ฐานคลองสวยน้ำใส ฐานเปลือกกล้วย ฐานบ้านไร้มือสอง ฐานร้านวนแพ็คเก็จ”²

4.1.2 เครือข่ายของชุมชนบ้านป่าดงงาม

ชุมชนบ้านป่าดงงาม ตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เป็นชุมชนปลอดขยะ ชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดเล็ก ประจำปี พ.ศ. 2560 และได้เป็นหมู่บ้านสารสนเทศต้นแบบที่ผ่านกระบวนการพัฒนาร่วมกับส่วนราชการและภาคีที่ได้พัฒนาต่อเนื่องเป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ประจำปี พ.ศ. 2562 และปัจจุบันได้จัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนปลอดขยะต้นแบบ ตามแนวทางการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste)³

ประธานชุมชนบ้านป่าดงงาม ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นเครือข่ายของชุมชนบ้านป่าดงงามไว้ว่า

“ตำบลป่าสักมี 2 หมู่บ้านที่ได้รับรางวัลระดับประเทศ คือ บ้านน้ำพุ หมู่ที่ 7 ได้รับรางวัลของรัชกาลที่ 9 บ้านป่าดงงามได้รับรางวัลของรัชกาลที่ 10 นะครับ ก่อนได้รับรางวัล บ้านป่าดงงามก็ไปศึกษาดูงานจากที่บ้านน้ำพุ เป็นพี่เลี้ยงให้กับหมู่บ้าน 18 หมู่บ้าน พอหมู่บ้านป่าดงงามได้รับรางวัลก็ไปเป็นพี่เลี้ยง โดยมีคณะวิทยากรบ้านป่าดงงามไปเป็นพี่เลี้ยงให้กับหมู่บ้านอื่นอีกไม่น้อยกว่า 5-6 หมู่บ้านนะครับ แล้วก็ได้รับรางวัลระดับประเทศด้วย เราไปช่วยกันร่วมกันต่อสู้ ใช้เวลาประมาณ 3 เดือน หมู่บ้านป่าสัก หมู่ที่ 6 ก็ได้รับรางวัลระดับประเทศครับ ปัจจุบันศูนย์เรียนรู้ได้ขยายไปสู่หมู่บ้านทั่วไปในตำบลอื่นของจังหวัดลำพูน ถ้าคณะดูงานหรือผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชนมาขอความร่วมมือ ก็ยินดีให้ความร่วมมือครับ”⁴

ประธานชุมชนบ้านป่าดงงาม ได้ให้สัมภาษณ์ต่อไปอีกว่า

“ยุคแรก ๆ มีแค่เทศบาลป่าสัก แล้วก็อำเภอ เดิมนั้นทุกหน่วยงาน ตอนผมเป็นปลัดอำเภอใหม่ ๆ เราจะออกพื้นที่กัน 4 กระทรวงหลัก มีสาธารณสุข มีศึกษา มีพัฒนาชุมชน มีเกษตร ยังมีปกครอง ที่ออกไปไหนก็ไปด้วยกันครับ เดิมนั้นหน่วยงานเหล่านั้นเราเลิกรากันไปพักหนึ่งแล้วตอนนี้กลับมาเริ่มต้นกันใหม่ครับ หน่วยงานต่าง ๆ จะต้องออกไปด้วยกันเสมอครับ ทุกกรม ทุกกระทรวง โดยเฉพาะพัฒนาชุมชน ปกครอง เกษตร แล้วก็ยังมีหน่วยงานที่เพิ่มมาก็คือกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้มาจุดประกายและเชื่อมความสำคัญของการจัดการขยะมีเครือข่ายท้องถิ่นกับท้องถิ่นต่าง ๆ โดยเฉพาะ

² สัมภาษณ์ผ่านชุมชน ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านไร่ ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2565.

³ ไทยรัฐออนไลน์, 'บ้านป่าดงงาม' แชมป์ 'Zero Waste' ชุมชนรุ่นเล็ก แปรขยะสร้างสวัสดิการ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/news/local/north/1102374> [18 เมษายน 2565].

⁴ สัมภาษณ์ผ่านชุมชน ประธานชุมชนบ้านป่าดงงาม ตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2565.

องค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนองค์กรเอกชน เรามีเครือข่ายพัฒนาศูนย์ นิคมอุตสาหกรรม ภาคเหนือ ออกมาช่วยเหลือให้ความร่วมมือเป็นประจำ โดยเฉพาะห้างร้านต่าง ๆ ที่บ้านป่าดงงาม ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดเคยนำเจ้าของห้างสรรพสินค้าที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดลำพูนมาบ้านป่าดงงาม เพื่อทำ MOU ความร่วมมือไม่ใช่โฟม ทำให้จังหวัดลำพูนปราศจากโฟมครับ”⁵

4.1.3 เครือข่ายของชุมชนบ้านดอนกลอย

ชุมชนบ้านดอนกลอย ตำบลด่านขุนทด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ชุมชนปลอดขยะชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดเล็ก ประจำปี พ.ศ. 2562 ปัจจุบันเป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) เพื่อเป็นชุมชนต้นแบบร่วมขยายผลจัดการปัญหาขยะชุมชนอย่างยั่งยืนและเป็นพื้นที่ศึกษาดูงานของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร และชุมชนอื่น ๆ

ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านดอนกลอย ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นเครือข่ายของชุมชนบ้านดอนกลอยไว้ว่า

“ทีมงานของผมนี้อจะเป็นชาวบ้าน มีปลัด อบต. องค์การบริหารตำบลด่านขุนทด ที่แถมมาปลูกบ้านในชุมชนผมนะครับ มาประมาณปี 57 มาปลูกบ้านอยู่ที่นี่ และแถมเป็นกำลังขับเคลื่อนสำคัญด้วยเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้วย และเป็นตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะให้ข้อมูล ข่าวสาร แนะนำชาวบ้าน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ผมบอกว่าเมื่อก่อนผมอยู่ในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นพี่ เป็นน้อง เป็นลูก เป็นหลานกัน เวลาจะพูดเรื่องวิชาการให้ชาวบ้านเชื่อถือเนี่ย บางครั้งเป็นไปได้ยาก เนื่องจากเขาเห็นเรามาตั้งแต่เกิดว่า เราลูกตาสี ตาสา ลูกชาวไร่ชาวนา ที่จะนำวิชาการมาเล่าสู่กันฟังมันเป็นเรื่องที่เขาไม่มั่นใจครับ ก็ได้ท่าน อบต. แม่นลิทธิ สุวรรณ คือว่าท่านเป็นคนที่มีความรู้และเป็นข้าราชการด้วย คำพูดตรงไหนที่เป็นหลักวิชาการ คำพูดไหนที่ทำให้ชาวบ้านมั่นใจ เวลาประชุม ชาวบ้านก็เข้ามาช่วยด้วย การตั้งศูนย์เรียนรู้ การขับเคลื่อนเครือข่าย หลัก ๆ เลยส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านล้วน ๆ ไม่ว่าฐานการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นวิทยากรอบรม ก็เป็นชาวบ้านทั้งหมด”⁶

4.1.4 เครือข่ายของชุมชนบ้านรางพลับ

ชุมชนบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เป็นชุมชนปลอดขยะชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดใหญ่ ประจำปี พ.ศ. 2562 ปัจจุบันจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste)⁷

⁵ สัมภาษณ์ผ่านชุมชน ประธานชุมชนบ้านป่าดงงาม ตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2565.

⁶ สัมภาษณ์ผ่านชุมชน ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านดอนกลอย ตำบลด่านขุนทด อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2565.

⁷ สยามรัฐ, สส. ยกชุมชน ‘บ้านรางพลับ’ เป็นต้นแบบจัดการขยะครบวงจรแห่งแรกไทยโพสต์, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://siamrath.co.th/n/178860> [18 เมษายน 2565].

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านรางพลับ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นเครือข่ายของชุมชนบ้านรางพลับไว้ว่า

“เครือข่ายที่มาร่วมกับเรา เห็นว่าเราทำชุมชนปลอดขยะเนี่ย มันส่งผลจริงว่าเราทำจริงจึงไม่ได้ทำเพื่อการประกวด เพื่อเอาหน้า หรือทำให้จบโครงการเท่านั้น วันนี้ถามว่าเรามีเครือข่ายเยอะไหม คือทุกหน่วยงานของจังหวัดราชบุรี เวลาที่มีโครงการต่าง ๆ จะส่งมาที่ชุมชนบ้านรางพลับเลย เพราะความพร้อมในทุกด้านจึงมีเครือข่ายมาก มีกระทรวงเกษตร ว่าการอำเภอ ธาราкар ธกส. บริษัทโตโยต้า บริษัท SCGP ที่มีบริษัท CSR โรงไฟฟ้าที่อยู่ใกล้ 5 กิโลเมตร ชุมชนเรา ส่งผลดีกับบริษัททำเรื่องสิ่งแวดล้อมประสบผลสำเร็จด้วย ได้ขยายเครือข่ายคือทุกหน่วยงานนะครับ ถ้าเราทำจริงจัง ภาคีเครือข่ายจะทยอยเข้ามาเอง โดยที่เราไม่ต้องไปร้องหาเลยครับ วันนี้เรามีเครือข่ายเยอะมากไม่ว่าภาครัฐหรือภาคเอกชนที่สนับสนุนชุมชนเรา การเป็นพี่เลี้ยงให้กับตำบลของตัวเองนะครับ 11 หมู่บ้าน 12 ชุมชน คือเป็นพี่เลี้ยงให้กับชุมชนบ้านหนองสองห้อง ในปี 64 ได้ถ้วยพระราชทานในไซส์เล็ก วันนี้เราเรียกว่าโครงการชุมชนไร้ขยะของอำเภอบ้านโป่ง เราเป็นต้นแบบของอำเภอบ้านโป่ง เป็นที่ศึกษาดูงานของอำเภอบ้านโป่ง 183 หมู่บ้าน ต้องเข้ามาศึกษาดูงานที่บ้านรางพลับแล้วนำไปปรับใช้กับชุมชนของตัวเอง เมื่อส่งประกวดโครงการต่าง ๆ ก็เห็นผลว่า ดำเนินการได้ดีและประสบผลสำเร็จด้วยครับ”⁸

4.1.5 เครือข่ายของชุมชนบ้านโนนกัลยหอม

ชุมชนบ้านโนนกัลยหอม ตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น เป็นชุมชนปลอดขยะชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดกลาง ประจำปี พ.ศ. 2562 ปัจจุบันจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste)⁹

ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านโนนกัลยหอม ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นเครือข่ายของชุมชนบ้านโนนกัลยหอมไว้ว่า

“คำแนะนำสำหรับมือใหม่หัดคัดแยกขยะ ถ้าให้เริ่มต้น คนที่ทำงานต้องมีใจก่อนและศึกษาดูแล้วมาปรึกษากับท่านอดีตนายกบุญทรงที่เป็นต้นแบบ ทำให้ผมสะดวกในหัวใจว่า เค้าทำแล้วดูสะอาดสวยงาม สะอาดหู สะอาดตา มันก็เลยโดนใจผม ผมก็เลยไปศึกษากับท่านก่อน 1-2 ปี นะครับ ไปถามข้อมูลก่อนแล้วค่อยมาปรึกษากับชุมชนว่าเค้าจะเอาด้วยไหม ที่แรกเค้าก็ไม่พูดหรอก แม้ถึงขยะมีทุกครัวเรือน มันยังทะเลาะกัน ถ้าเอากล้งขยะออกแล้ว จะอยู่กันอย่างไง จะเอาไปทิ้งไหน นี่คือน้ำถามแรกที่เค้าถาม เราต้องให้คนรู้จริงมาแนะนำ เอาบริหารท้องถิ่นมาช่วย

⁸ สัมภาษณ์ผ่านชุมชน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและประธานชุมชนบ้านรางพลับ ตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2565.

⁹ สยามรัฐ, สส.ขยายผลชุมชนจัดการขยะยั่งยืน ชุมชนโนนกัลยหอม ศูนย์เรียนรู้ Zero Waste, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://siamrath.co.th/n/178209> [18 เมษายน 2565].

เอามาเสนอและให้งบประมาณซื้อสิ่งของมาแจก มีถัง มีกระสอบปุ๋ย มีไม้กวาด และอธิบายนวนทางให้ แล้วตกลงว่าจะทำ เราจะทำ แค่นี้ก็โอเค”¹⁰

4.1.6 เครือข่ายของชุมชนบ้านหัวถนน

ชุมชนบ้านหัวถนน ตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นชุมชนปลอดภัยระดับแบบรางวัลชนะเลิศระดับประเทศในโครงการชุมชนปลอดภัยเฉลิมพระเกียรติ 88 พรรษา 88 ชุมชน ประจำปี พ.ศ. 2558 ปัจจุบันจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ที่ให้ความรู้เรื่องกระบวนการและวิธีการดำเนินงานในด้านการจัดการขยะ สุขภาพอนามัย พลังงาน และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง¹¹

ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านหัวถนน ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นเครือข่ายของชุมชนบ้านหัวถนนไว้ว่า

“ส่วนของเครือข่าย เราเริ่มตั้งแต่ตอนแรกในการจัดการ เราใช้คณะกรรมการหมู่บ้านกับอสม. จากนั้นจะดึงกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มร้านค้า กลุ่มร้านอาหาร เจ้าหน้าที่ อปพร. (อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น) อาสาทั้งหลาย ดึงเข้ามาเป็นภาคีเครือข่ายเพื่อเป็นส่วนร่วมด้วยกัน ที่นี้เราถือว่าเราเข้มแข็งแล้ว ยังมีสิ่งแวดล้อมจังหวัด เราพยายามดึงเครือข่าย โดยพยายามดึงกลุ่มร้านค้า ห้างร้านเอกชน มาร่วมกับเราเพื่อเป็นเครือข่าย และบางเครือข่ายเค้ามีอะไรมาสนับสนุนเรา บางเครือข่ายที่ไม่มีก็เอาความรู้มามอบให้ ยกตัวอย่างกรณีของร้านค้าของบริษัทโตโยต้า ประสานการมีส่วนร่วมเป็นการได้ผลประโยชน์ร่วมกัน ตัวอย่างร้านค้าเครือข่ายที่มาสนับสนุนผม สัปดาห์นี้ผมจัดกิจกรรมงดรับถุงพลาสติกทุกร้านค้า ทั้งหมด 14 ร้านค้า และผมขอให้ร้านค้าสนับสนุนผม อันนี้เป็นการสร้างเครือข่ายด้วยกัน เขาก็ให้น้ำตาลผมมาถุงละ 1 กิโล จำนวน 50 กิโลกรัม เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านนำไปจัดกิจกรรมลดขยะ โดยที่ใครปฏิเสธถุงพลาสติกจะได้คุปองไป เขียนชื่อนามสกุลของคุณส่งคืนเจ้าของร้านไปเดี๋ยวนั้นเลย พอครบอาทิตย์ ผมก็จะเอาคุปองทั้ง 14 ร้านค้า มาขยี้รวมกันจับฉลากประกาศออกผ่านหอกระจายข่าวเพื่อมารับของสนับสนุนคุณ น้ำตาล 1 กิโล ทุกวันนี้มีเครือข่ายมาสนับสนุนช่วยเหลือกัน ให้ได้ผลประโยชน์ไปด้วยกัน”¹²

¹⁰ สัมภาษณ์ผ่านชุมชน ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านโนนกล้วยหอม ตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2565.

¹¹ การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน, ชุมชนบ้านหัวถนน จังหวัดขอนแก่น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://community.onep.go.th/location/ban-hua-tanon-khonkaen> <https://siamrath.co.th/n/178209> [18 เมษายน 2565].

¹² สัมภาษณ์ผ่านชุมชน ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านหัวถนน ตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2565.

เมื่อบ้านหัวถนนเป็นศูนย์เรียนรู้แล้ว ได้มีชุมชนในตำบลและภาคีรัฐส่วนต่าง ๆ เข้ามาเรียนรู้ด้วย ดังที่ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านหัวถนน ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“เราเป็นศูนย์เรียนรู้ในปี 2558 ในศูนย์การเรียนรู้ของเรา มีผู้มาเรียนรู้ทั่วประเทศ ทุกส่วนราชการจากทั่วประเทศ ศูนย์เรียนรู้เราสามารถขยายไปชุมชนที่มาแลกเปลี่ยน หลายชุมชนประกวดได้รับรางวัลระดับประเทศ เราก็ก็คือว่าเป็นการสร้างเครือข่าย ตอนนี้ตำบลพระลับเราขยายได้อีก 3 หมู่บ้าน ส่วนอีก 15 หมู่บ้านยังทำไม่ได้ ผมขอยกตัวอย่าง ผมเคยไปชักชวนผู้ใหญ่บ้านท่านหนึ่งเหมือนสนิทกัน ชักชวนเขาทำเรื่องขยะ ผมว่าทำแล้วมันดีนะ สิ่งแวดล้อมดี ปลอดภัย ปลอดภัย แล้วยังได้เงินด้วย พอผมพูดจบครับ เขาตอบมาสั้น ๆ ว่า ทำไม่ได้หรอก เขาไม่เอาเลย นี่เป็นเหตุที่ทำให้ตำบลพระลับเรายังขยายไม่ได้ทั้งตำบล มีอีกตัวอย่าง คือ ถ้าหมู่บ้านไหน ผู้ใหญ่บ้านกับ อสม. ไม่ถุกกัน การจัดการขยะก็ยากเอาเรื่องเหมือนกัน ส่วนคำถามที่ว่า ตำบลพระลับมีต้นแบบในพื้นที่อยู่แต่ ๆ แต่ไม่สามารถขยายไปทั้งตำบล อันนี้ถ้าย้อนไปจริงผมมองว่าการจัดการขยะ ผู้นำสำคัญมาก ผู้นำนี้ไม่ใช่ผู้ใหญ่บ้านนะครับ ต้องมองระดับตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำ อสม. ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ ผมมองว่าผู้นำนี้มีความสำคัญครับ”¹³

4.1.7 เครือข่ายของชุมชนบ้านทุ่งศรี

ชุมชนบ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ เป็นชุมชนปลอดขยะชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดกลาง ประจำปี พ.ศ. 2555 ปัจจุบันจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการขยะ เพื่อถ่ายทอดความรู้ไปยัง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน ชุมชนต่าง ๆ ที่ต้องการมาศึกษาดูงานเพื่อนำไปปรับใช้กับท้องถิ่นตนเอง¹⁴

ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านทุ่งศรี ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นเครือข่ายของชุมชนบ้านทุ่งศรีไว้ว่า

“สำหรับเครือข่าย อยากจะบอกว่ามันเป็นต้นทุนนะ ต้นทุนของตัวเองเองคือ ส่วนหนึ่งเราโชคดีที่มีภาคส่วนราชการเป็นรุ่นพี่รุ่นน้องแม่โจ้ครับ เวลาเสนอแผนงานโครงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นท่านเกษตรอำเภอ ท่านผู้อำนวยการพัฒนาที่ดินจังหวัด ท่านผู้อำนวยการวิจัยพันธุ์สัตว์ต่างๆ จึงเป็นความโชคดีที่เรารู้จักหลายคน เลยมีโอกาสดึงเครือข่ายต่าง ๆ มาเข้าหนุนเสริมครับ โชคดีที่ท่านนายอำเภอตอนนั้นมีความใส่ใจเกี่ยวกับการทำงานของหมู่บ้าน ได้เข้ามาอย่างต่อเนื่องและที่ขาดไม่ได้ก็คือทางมหาวิทยาลัยแม่โจ้ครับ ทั้งรุ่นพี่รุ่นน้องทั้งอาจารย์หลายสาขา ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาชุมชน การศึกษา ได้เอาเรื่องการตลาดมาสอนชาวบ้าน เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ หรือสาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาการจัดการท่องเที่ยวอะไรพวกนี้ครับ ก็เข้ามาแลกเปลี่ยน

¹³ สัมภาษณ์ผ่านชุมชน ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านหัวถนน ตำบลพระลับ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2565.

¹⁴ การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน, ชุมชนบ้านทุ่งศรี จังหวัดแพร่, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://community.onep.go.th/location/ban-toong-sri-phrae/> [18 เมษายน 2565].

เรียนรู้ที่หมู่บ้าน เอนักเรียนมาเรียนรู้และสอบถามชาวบ้านอย่างที่เราคิดว่าชาวบ้านเค้าคือชาวบ้าน เป็นเกษตรกร ปัจจุบันโชคดีที่มีนักศึกษาหลายสาขามาทำงานวิจัยและทำวิทยานิพนธ์ในหลาย ๆ ครั้ง บางสาขาก็มาสัมภาษณ์ชาวบ้านจนวันนี้ ชาวบ้านสามารถให้ข้อมูลได้แล้ว ถือว่าเครือข่ายต่าง ๆ ที่เข้ามาส่งเสริมนี้ นอกจากจะเป็นเครือข่ายของการเป็นพี่น้องแล้ว เป็นเครือข่ายของการเป็นจิตอาสาที่มี การที่เราไปเป็นจิตอาสาต่าง ๆ ทั้งของพัฒนาชุมชน หลายหน่วยงานที่เราอาสาไปเป็นคณะทำงาน คณะกรรมการระดับจังหวัด เราย่อมหนุนเสริม เป็นความโชคดีที่เราได้มีเครือข่ายทั้งจังหวัดนะครับ”¹⁵

4.1.8 เครือข่ายชุมชนตลาดหนองแขม

ชุมชนตลาดหนองแขม แขวงหนองแขม เขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนปลอดขยะชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดเล็ก ประจำปี พ.ศ. 2562 และ 2563 ปัจจุบันจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste)¹⁶

ประธานชุมชนตลาดหนองแขม ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นเครือข่ายของชุมชนตลาดหนองแขมไว้ว่า

“เครือข่ายที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุน มีสโมสรโรตารี มีภาคเอกชน มีพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สนับสนุนให้เราไปดูแลผู้สูงอายุ เป็นอาสาชุมชน เป็นอาสาดีเด่น และทางสโมสรโรตารีจัดระดับประเทศให้เราว่าดูแลชุมชนได้เป็นอย่างดี และก็มีของทางสำนักงานเขตให้รางวัลเป็นสตรีดีเด่นระดับเขต 50 เขตนะค่ะ”¹⁷

4.1.9 เครือข่ายของชุมชนบ้านโป่งศรีนคร

ชุมชนบ้านโป่งศรีนคร ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย เป็นชุมชนปลอดขยะชนะเลิศการประกวดระดับประเทศ ประเภทชุมชนขนาดเล็ก ประจำปี พ.ศ. 2558 ปัจจุบันจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste)¹⁸

กำนันชุมชนบ้านโป่งศรีนคร ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นเครือข่ายของชุมชนบ้านโป่งศรีนครไว้ว่า

¹⁵ สัมภาษณ์ผ่านZoom ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอวังยาง จังหวัดแพร่ เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2565.

¹⁶ นิติสารสารคดี, หนองแขม ชุมชนเข้มแข็ง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.sarakadee.com/2020/12/03/> [18 เมษายน 2565].

¹⁷ สัมภาษณ์ผ่านZoom ประธานชุมชนตลาดหนองแขม แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2565.

¹⁸ การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน, ชุมชนบ้านโป่งศรีนคร จังหวัดเชียงราย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://community.onep.go.th/location/ban-pong-sri-na-khon-chiangrai/> [18 เมษายน 2565].

“ผมนำเรียนตั้งแต่ตอนแรกว่า เราเริ่มต้นจาก สสส. ก่อน เราตัวเอง เราเขียนจดหมายไปคุยกับ สสส. เรื่องปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน แล้ว สสส. ให้ทุนเรามา หลังจากนั้น สสส. ก็มาติดตามประเมินผล ปรากฏว่า เค้าบอกว่าถ้าใครอยากเรียนรู้ อยากเห็นกระบวนการบริหารจัดการชุมชนให้มาดูที่โป่งศรีนคร เริ่มมีเครือข่ายเกิดขึ้น หลังจากนั้น สสส. ก็เปิดให้เราเป็นศูนย์เรียนรู้ หลังจากนั้น ธกส. ก็มาเปิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง พอเราได้รับรางวัล Zero Waste กรมส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมก็มาเปิด แล้วที่นั่นหลายต่าง ๆ อย่างแม่ฟ้าหลวง อย่างมหิดล อย่างราชภัฏฯ อย่างมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่ทำเรื่องสิ่งแวดล้อมก็นำคนเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่โป่งศรีนคร ก็มีเครือข่ายขึ้นไปเรื่อย ๆ ครับ ทั้งทั่วประเทศและทางคนในชุมชนเราก็ไปบรรยายให้ความรู้ในต่าง ๆ บ้าง เครือข่ายก็เพิ่มขึ้น ๆ”¹⁹

จากการที่คณะผู้วิจัยได้นำเสนอบทสัมภาษณ์มาทั้งหมด สามารถสรุปเครือข่ายของชุมชนต้นแบบปลอดภัยะได้ดังนี้

ตารางที่ 2 สัมภาษณ์เครือข่ายของชุมชนต้นแบบปลอดภัยะ

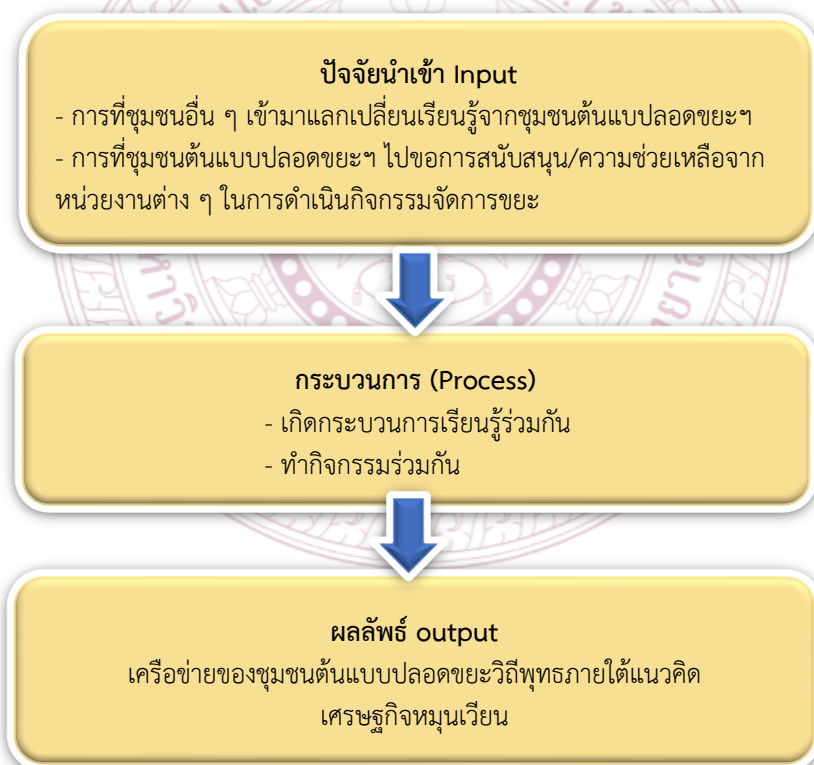
ชุมชนต้นแบบ	เครือข่ายของชุมชนต้นแบบปลอดภัยะ
ชุมชนบ้านไร่ จังหวัดลำพูน	เทศบาล อาสาสมัครท้องถิ่นรักโลก อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สารวัตรขยะชุมชนบ้านไร่ คณะกรรมการชุมชนเข้มแข็ง คริวเรือนตัวอย่าง ร้านค้าลดใช้โฟมและถุงพลาสติก หอพักจัดการขยะที่ดี
ชุมชนบ้านป่าตึงงาม จังหวัดลำพูน	เครือข่ายชุมชนบ้านน้ำพุ ภาครัฐ สาธารณสุข ศึกษาธิการ พัฒนาชุมชน เกษตร กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เครือข่ายท้องถิ่น, องค์การบริหารส่วนจังหวัด บริษัทในเครือสหพัฒน์ปิบล นิคมอุตสาหกรรม ภาคเหนือ ห้างร้านณรงค์ไม่ใช้โฟม
ชุมชนบ้านดอนกลอย จังหวัดนครราชสีมา	เครือข่ายที่เป็นสมาชิกชุมชน อบต. แม่่นสีธิ สุวรรณ วิทยากรเชี่ยวชาญมากฝีมือเป็นผู้ที่ชาวบ้านเชื่อถือ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
ชุมชนบ้านรางพลับ จังหวัดราชบุรี	เครือข่ายทุกหน่วยงานในจังหวัด กระทรวงเกษตร ว่าการอำเภอ ธนาकर ธกส. บริษัทโตโยต้า บริษัท SCGP ความสำเร็จทำให้เครือข่ายเข้าหาเรา
ชุมชนบ้านโนนกล้วย หอม จังหวัดขอนแก่น	เครือข่ายชุมชนต้นแบบให้คำแนะนำ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นช่วยดูแลเรื่องงบประมาณจัดซื้อจัดหา เครือข่ายเยาวชนต้นกล้าจิตอาสาให้ความรู้เรื่องขยะ ร้านค้าให้ความร่วมมือช่วยลดการใช้กล่องโฟมและถุงพลาสติก
ชุมชนบ้านหัวถนน จังหวัดขอนแก่น	คณะกรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ อปพร., อสม. กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มร้านค้า กลุ่มร้านอาหาร ร้านค้าของบริษัทโตโยต้า สิ่งแวดล้อมจังหวัด

¹⁹ สัมภาษณ์ผ่านชุมชน กำนันชุมชนบ้านโป่งศรีนคร/ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านโป่งศรีนคร ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2565.

ชุมชนต้นแบบ	เครือข่ายของชุมชนต้นแบบปลอดภัย
ชุมชนบ้านทุ่งศรี จังหวัดแพร่	ส่วนราชการ เกษตรอำเภอ ผู้อำนวยการ พัฒนาที่ดินจังหวัด ผู้อำนวยการวิจัยพันธุ์สัตว์ต่างๆ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และนักศึกษา ทำงานวิจัย กลุ่มจิตอาสาต่าง ๆ
ชุมชนตลาดหนองแวง กรุงเทพมหานคร	ภาคเอกชน สโมสรโรตารี กรมพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อาสาชุมชน สำนักงานเขต วัด โรงเรียน
ชุมชนบ้านโป่งศรีนคร จังหวัดเชียงราย	เครือข่าย สสส. มหาวิทยาลัย

4.1.10 รูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ หมุนเวียน

จากการนำเสนอการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนต้นแบบปลอดภัย 9 ชุมชน ทำให้คณะผู้วิจัยได้
รูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ดังนี้

ภาพที่ 5 แผนภาพกระบวนการสร้างเครือข่าย

ตามแผนภาพกระบวนการสร้างเครือข่าย สามารถอธิบายได้ว่า

1) ชุมชนต้นแบบปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เปิดศูนย์การเรียนรู้
วิธีการจัดการขยะเพื่อให้ชุมชนอื่น ๆ เข้ามาศึกษาดูงานหรือชุมชนต้นแบบเข้าไปขอการสนับสนุนจาก
หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้กิจกรรมการจัดการขยะดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ชุมชนต้นแบบปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนกับชุมชนอื่น/หน่วยงานต่าง ๆ เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน

3) ท้ายที่สุด ก็จะเป็นเครือข่ายของชุมชนต้นแบบปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

สรุปว่า ชุมชนต้นแบบปลอดขยะ 9 ชุมชนที่คณะผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนการสัมภาษณ์เป็นชุดความรู้เรื่องรูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน มีรูปแบบเครือข่ายที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกลุ่มคนและองค์กรที่มีเป้าหมาย กิจกรรม และผลประโยชน์ร่วมกันเกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะให้ชุมชนอื่นได้เข้ามาศึกษาดูงานหรือขอการสนับสนุนในกิจกรรมที่ทำ และมีรูปแบบของเศรษฐกิจหมุนเวียนที่สร้างรายได้และปรับเปลี่ยนการใช้ทรัพยากรในระบบการผลิตให้นำมาใช้ใหม่ แปรรูปใหม่ ประดิษฐ์เป็นสินค้าใหม่ เพื่อรับมือกับทรัพยากรที่จะขาดแคลนในอนาคตและสภาวะขยะล้นโลก ดังนั้นเศรษฐกิจหมุนเวียนจึงมุ่งเน้นที่คุณค่าของผลิตภัณฑ์และความสำคัญของการบริหารจัดการขยะจากการผลิตและการบริโภคด้วยการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

4.2 ผลการเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

เนื่องด้วยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 บ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ดำเนินการอยู่ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการประสานงานระหว่างชุมชน วัด โรงเรียน และหน่วยงานการกุศลให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน นอกจากนี้ยังต้องอาศัยความร่วมมือของเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐคือองค์กรปกครองท้องถิ่นและข้าราชการในระดับท้องถิ่นช่วยสนับสนุนการจัดการขยะ พร้อมด้วยกลุ่มจิตอาสา ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และกลุ่มสตรีในตำบลบ้านป้อม

การเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ได้ยึดหลักบวรคือชุมชน วัด โรงเรียน เป็นฐานคิดในการดำเนินงาน คณะผู้วิจัยจึงได้ลงพื้นที่ในตำบลบ้านป้อม คือ หมู่ที่ 1 บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 11 บ้านโรงราช โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) โรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรวิหารการบำรุง) วัดพระงาม วัดখনอน วัดธรรมาราม วัดกษัตราธิราชวรวิหาร วัดท่าการ้อง วัดไชยวัฒนาราม สมาคมอยุธยาธรรมใจหน่วยกู้ภัยอยุธยา และลงพื้นที่นอกตำบลบ้านป้อมคือตำบลภูเขาทองและตำบลลำไทร เพื่อเชิญชวนชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล ดังมีชื่อที่ว่านี้ให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1) มอบเอกสาร “ชุดความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ”

2) อธิบายกิจกรรมพัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ (1) ครั้วเรือนต้นแบบ (2) หน้าบ้านน้อมอง (3) การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล Line BCG กรอกรปริมาณขยะรีไซเคิลในครัวเรือนทุกวัน (4) สร้างรายได้ครัวเรือน (5) บ้านสวยเมืองสะอาด

3) เชิญชวนชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล ให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

4) ชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล ลงนามเข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

จากการที่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนด้วยการประสานงานกับชุมชน โรงเรียน วัด หน่วยงานการกุศล เพื่อเข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เครือข่าย 2 ลักษณะจึงเกิดขึ้นดังมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริม

เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริม หมายถึง เครือข่ายที่คอยขับเคลื่อนให้กิจกรรมการพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และคอยชี้ทางให้ชุมชนอื่นดำเนินกิจกรรมตามบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ซึ่งเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมมีดังนี้

1) วัดชนอน

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวัดชนอน

วัดชนอน ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านป้อม ปัจจุบันมีพระครูโสภณธรรมวิบูล เป็นเจ้าอาวาส และชาวบ้านหมู่ที่ 2 นิยมมาทำบุญฟังธรรมทุกวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ภายในวัดดูร่มรื่นและสะอาดตา

วันลงนามเป็นเครือข่าย

ในวันที่ 22 มิถุนายน 2565 คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปยังวัดชนอนเพื่อขอความร่วมมือจากวัดชนอนให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เมื่อคณะผู้วิจัยไปถึงวัดชนอน คณะผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมพัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่กำลังดำเนินการอยู่ และคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้เจ้าอาวาสวัดชนอนเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ฉะนั้นก่อนที่เจ้าอาวาสวัดชนอนจะลงนามเป็นเครือข่าย เจ้าอาวาสวัด

খননได้กล่าวถึงการเทศน์ให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะแก่ญาติโยมไว้ว่า “เป็นการสร้างจิตสำนึกไม่ให้ยุ่งยาก ฝึกการบริหารตัวเองด้วย”²⁰ ต่อจากนั้นเจ้าอาวาสวัดখনนจึงได้ลงนามเป็นเครือข่าย

หน้าที่ของเครือข่าย

เมื่อเจ้าอาวาสวัดখনนได้ลงนามเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนแล้ว วัดখনนนำโดยท่านเจ้าอาวาสจึงมีหน้าที่รณรงค์ให้ชาวบ้านในหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หรือหมู่อื่น ๆ ที่ใกล้เคียงคัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs ทำกิจกรรมหน้าบ้านน้อมอง และทำกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน) และในขณะเดียวกันคณะผู้วิจัยได้นำป้ายรณรงค์ไปติดไว้ ณ วัดখনน เพื่อเป็นการย้ำเตือนให้ชาวบ้านที่เข้ามาทำบุญที่วัด ขอนนดำเนินการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขอเชิญชวน ญาติโยม
ช่วยกันคัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3 Rs (ลดใช้ ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่)
รักษาความสะอาดหน้าบ้าน พัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ ลดปัญหาขยะกองโต

พระครูโสภณธรรมวิบูลย์
เจ้าอาวาสวัดখনน

เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

QR Code Line BCG
www.bcgbymcu.com

ผศ. ดร.แม่ชัชฌา รักษาโณ และคณะทีมวิจัย ผู้รับผิดชอบโครงการวิจัย

ภาพที่ 6 ป้ายรณรงค์ให้ชาวบ้านดำเนินการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง ณ วัดখনน

2) วัดพระงาม

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวัดพระงาม

วัดพระงาม ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม ปัจจุบันมีพระมหาอาหาร จิตตสุโก เป็นเจ้าอาวาส ชาวบ้านหมู่ที่ 3 นิยมมาทำบุญฟังเทศนาธรรมทุกวันพระและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา สิ่งสำคัญภายในวัด มีพระอุโบสถที่มีประตูหน้าต่างประดับเป็นซุ้มทรงยอดปราสาท สร้างตามแบบประเพณีนิยมที่สืบทอดมาจากสมัยอยุธยาตอนปลาย คูวิจิตรตรงดงาม²¹ รูปปั้นหลวงพ่อดิษ อดีตเจ้า

²⁰ สัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดখনน ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2565.

²¹ วัดพระงาม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/868271> [4 กรกฎาคม 2565].

อาวาสที่ชาวบ้านเคารพเลื่อมใส ประดิษฐานอยู่ภายในหอหลวงพ่อดิษ และต้นโพธิ์อายุกว่าร้อยปีขึ้น
ครอบงำเจดีย์ที่ตั้งอยู่ด้านหลังพระอุโบสถ

วันลงนามเป็นเครือข่าย

ในวันที่ 22 มิถุนายน 2565 คณะผู้วิจัยเดินทางไปยังวัดพระงามเพื่อขอความร่วมมือจาก
วัดพระงามเข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเมื่อ
คณะผู้วิจัยไปถึงวัดพระงาม คณะผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมพัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดภัยวิถีพุทธ
ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่กำลังดำเนินการอยู่ และคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้เจ้า
อาวาสวัดพระงามเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ฉะนั้น เจ้าอาวาสวัดพระงาม จึงได้ลงนามเป็นเครือข่าย และ
เจ้าอาวาสวัดพระงามได้กล่าวถึงการเทศน์รณรงค์ให้ญาติโยมคัดแยกขยะไว้ว่า

“อาศัยวันพระนี้เป็นโอกาสที่จะได้กระจายความรู้สู่ชุมชน ปกติแล้วจะเน้นเรื่องหลักธรรมเป็น
สำคัญ แต่ก็ยินดีที่มีโครงการดี ๆ อย่างนี้ เพราะว่าการแยกขยะนอกจากช่วยเรื่องสิ่งแวดล้อม
แล้วยังมีประโยชน์หลายอย่าง อาตมาเชื่อว่าญาติโยมมีโอกาสฝึกตนไปด้วยนะ มันได้ประโยชน์
หลายอย่าง แต่ต้องวางใจไว้ว่าผู้ฟังจะปฏิบัติตามหรือไม่ อาตมาจะอาศัยช่วงวันพระเป็นช่วง
ถ่ายทอดความรู้เป็นเรื่องธรรมะและการดำเนินชีวิต มีโครงการอย่างนี้เข้ามาก็ยังเป็นเรื่องดี”²²

หน้าที่ของเครือข่าย

เมื่อเจ้าอาวาสวัดพระงามได้ลงนามเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิด
เศรษฐกิจหมุนเวียนแล้ว วัดพระงามนำโดยท่านเจ้าอาวาสจึงมีหน้าที่รณรงค์ให้ชาวบ้านในหมู่ที่ 2 และ
หมู่ที่ 3 หรือหมู่อื่น ๆ ที่ใกล้เคียง คัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs ทำกิจกรรมหน้าบ้านนามอง
และทำกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน) และในขณะเดียวกันคณะผู้วิจัยได้นำ
ป้ายณรงค์ไปติดไว้ ณ วัดพระงาม เพื่อเป็นการย้ำเตือนให้ชาวบ้านที่เข้ามาทำบุญที่วัดพระงามดำเนิน
กิจกรรมการจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง

²² สัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดพระงาม ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน
2565.

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขอเชิญชวน ญาติโยม
ช่วยกันคัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3 Rs (ลดใช้ ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่)
รักษาความสะอาดหน้าบ้าน พัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ ลดปัญหาขยะกองโต

เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

QR Code Line BCG
www.bcgbymcu.com

ผศ. ดร.แม้นกฤษณา รักษาโณ และคณะทีมวิจัย ผู้รับผิดชอบโครงการวิจัย

ภาพที่ 7 ป้ายรณรงค์ให้ชาวบ้านดำเนินกิจกรรมจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง ณ วัดพระงาม

3) วัดธรรมาราม

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวัดธรรมาราม

วัดธรรมาราม ตั้งอยู่หมู่ 6 ตำบลบ้านป้อม ปัจจุบันมีพระอธิการประสาท เขมปญฺญ เป็นเจ้าอาวาส วัดนี้เป็นวัดโบราณในสมัยอยุธยา ตั้งอยู่ริมแม่น้ำตรงข้ามเจดีย์พระศรีสุริยทัยและวัดกษัตราธิราชวรวิหาร พระอุโบสถเป็นศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย ก่อผนังหุ้มกลองหน้าหลังเชื่อมผนังเป็นหน้าบันยื่นนอกกำแพง มีปูนปั้นเป็นรูปลายเครือเถา ประดับถ้วยชามและปั้นปูนลวดลายในส่วนที่เป็นซุ้มฟ้าใบระกา ภายในวัดเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานพระอุบาลี ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเล่าเรื่องราวของพระอุบาลีและพระอริยมุนีมหาเถระ ได้รับแต่งตั้งจากสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์แห่งวัดพุทธโสธรวรวิหารให้เป็นพระอุปัชฌาย์เดินทางไปลังกาทวีปในปี พ.ศ. 2296 ให้อุปสมบทกุลบุตรชาวลังกาเนื่องจากพระพุทธศาสนาได้เสื่อมหายไป ตามพระราชโองการของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ จึงทำให้พระพุทธศาสนาได้ฟื้นคืนมาในลังกาทวีป และเป็นการเฉลิมฉลอง 260 ปี (พ.ศ. 2556) แห่งการสถาปนาพระพุทธศาสนาสยามนิกาย และน้อมระลึกถึงพระอุบาลีมหาเถระผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ถูกยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกแห่งปี ในพิพิธภัณฑสถานแบ่งเป็น 7 โซนที่แสดงแนวคิดหลักในการนำเสนอ “ธรรมพลี” ของพระอุบาลีมหาเถระ ความเสียสละ ความวิริยะ อุตสาหะ ผลงานการกอบกู้ฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในศรีลังกา²³

²³ วัดธรรมาราม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://watportal.com/th/wat/region/detail/id/3/iid/26027> [4 กรกฎาคม 2565].

วันลงนามเป็นเครือข่าย

ในวันที่ 22 มิถุนายน 2565 คณะผู้วิจัยเดินทางไปยังวัดธรรมารามเพื่อขอความร่วมมือจากวัดธรรมารามเข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เมื่อคณะผู้วิจัยไปถึงวัดธรรมาราม คณะผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมพัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่กำลังดำเนินการอยู่ และคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้เจ้าอาวาสวัดธรรมารามเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ฉะนั้น เจ้าอาวาสวัดธรรมาราม จึงได้ลงนามเป็นเครือข่ายพร้อมกันนั้น เจ้าอาวาสวัดธรรมาราม ได้กล่าวถึงการจัดการขยะและรักษาความสะอาดภายในวัดตลอด 33 ปีไว้ว่า

“เรายึดเป็นนโยบายไปแล้ว คือ ร่มรื่น สะอาด เรียบร้อย และทุกคนที่อยู่ในวัดนี้ต้องปฏิบัติตามนี้ ร่มรื่น ต้นไม้เราปลูกเอง เป็นนโยบายแรกเลย ต้องไม่ฟัน ใครฟันก็อยู่ไม่ได้ แล้วก็ถือข้อนี้มาตลอด 33 ปี ไม่ตัดต้นไม้ และสมภารต้องอยู่วัด เดินตรวจบ่อย ๆ”²⁴

หน้าที่ของเครือข่าย

เมื่อเจ้าอาวาสวัดธรรมารามได้ลงนามเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนแล้ว วัดธรรมารามนำโดยท่านเจ้าอาวาสจึงมีหน้าที่รณรงค์ให้ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 หรือหมู่บ้านอื่น ๆ ที่ใกล้เคียง คัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3 Rs ทำกิจกรรมหน้าบ้านน้อมอง และทำกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน)

4) วัดกษัตราธิราชวรวิหาร

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวัดกษัตราธิราชวรวิหาร

วัดกษัตราธิราชวรวิหาร ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านป้อม มีพระราชาธิบดีท้าว (สุชาติ ฐานิสโร) เจ้าคณะอำเภอบ้านแพรก เป็นเจ้าอาวาส วัดนี้เป็นวัดโบราณสมัยอยุธยา ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก สันนิษฐานว่าเป็นวัดที่พระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์ในสมัยอยุธยาทรงสร้าง ถูกทิ้งร้างครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอนุรักษ์เทเวศร์ (ทองอิน) กรมพระราชวังบวรสถานพิมุข (กรมพระราชวังหลัง) ได้บูรณะวัดนี้และเปลี่ยนชื่อเป็นวัดกษัตราธิราช ในสมัยรัชกาลที่ 2 สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนอิศราธิราช (ยศ) ต้นราชสกุลอิศรางกูร ได้ปฏิสังขรณ์พระอารามในปี พ.ศ.2349 ปัจจุบันวัดนี้เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร ในพระอุโบสถประดิษฐานพระพุทธกษัตราธิราช ปางมารวิชัย ขนาดองค์พระสูง 2.99 เมตร ฐานกว้าง 2.09 เมตร ใบหน้ารูปสี่เหลี่ยม เม็ดพระศกมีขนาดเล็ก เหนือจากพระอุษณีย์คือเกตุมาลาเป็นรัศมีเปลว ครองจีวรห่มเฉียง เปิดพระอังสาขวา ชายจีวรยาวจรดพระนาภี ปลายแยกเป็นเชี้ยวตะขาบ กลางฐานชุกชีทำเป็นผ้าทิพย์ป็นลายประเพณีราชวัตร ประดับประดาจำลาย ปั้นเป็น

²⁴ สัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดธรรมาราม ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2565.

ลายก้านขด ออกลายเป็นสัตว์หิมพานต์ ด้านล่างเป็นลายกรวยเชิงลักษณะคล้ายผ้าทิพย์ ชาวบ้านให้ความเคารพเลื่อมใสเป็นอย่างมาก²⁵

วันลงนามเป็นเครือข่าย

ในวันที่ 22 มิถุนายน 2565 คณะผู้วิจัยเดินทางไปยังวัดกษัตราธิราชวรวิหารเพื่อขอความร่วมมือจากวัดกษัตราธิราชวรวิหารเข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เมื่อคณะผู้วิจัยไปถึงวัดกษัตราธิราชวรวิหาร คณะผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมพัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดภัยวิถีพุทธ ฯ ที่กำลังดำเนินการอยู่ และคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้เจ้าอาวาสวัดกษัตราธิราชวรวิหารเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ก่อนที่เจ้าอาวาสวัดกษัตราธิราชวรวิหารจะลงนามเป็นเครือข่าย ท่านได้เล่าถึงสถานการณ์ขยะในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและการบริหารจัดการขยะไว้ว่า

“กรอบใหญ่คือการย้ายขยะจากบ้านป้อมไปบางบาล ทาง อบต. มีความกังวลว่าขยะกองโตจะเกิดขึ้นอีก เพราะคนในพื้นที่มีเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่มีการแก้ไข เดิมกองขยะอยู่ที่บ้านป้อมเป็นภูเขาเลย สมัยนั้นเจ้าของโครงการมาคุยว่ามีเตาเผา แล้วเตาเผาไม่มี เกิดภูเขาขยะขึ้นมาใหม่ ครั้งที่แล้วมีโอกาสเรื่องพื้นที่ เรื่องมวลชนที่ตอบรับ ที่ต่อต้าน ทางบ้านป้อมดีใจ ทางมหาพรหมไม่พอใจ แต่ก็ไปได้ โอกาสข้างหน้าจะหาวันเวลาสถานที่อย่างนี้ อดมาว่ายาก”

“การจัดการขยะ เรายังไม่ต้องถึงบ้าน แค่ศาสนสถาน ตามวัดวา อดมาคิดว่าหยาบกว่านี้จะไม่ปนเปื้อน เพียงแต่จะจับมารวมกันก่อน ทำให้หน้าบ้านสะอาด วัดสะอาด แล้วค่อยไปแยกขยะ ในภาคราชการ เราคิดอย่างไรกับสิ่งที่เกิดขึ้น ที่ว่าประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ คงไม่ใช่ประชาชนอยากดูต้นแบบ เราเป็นชาวพระนครศรีอยุธยา เป็นเมืองการศึกษา เป็นเมืองมหาวิทยาลัย แต่ประชาชนไม่เข้มข้น ไม่เป็นผู้นำ เรื่องของผู้เฒ่า ต้องปลูกฝังให้มีจิตอาสา”²⁶

หน้าที่ของเครือข่าย

เมื่อเจ้าอาวาสวัดกษัตราธิราชวรวิหารได้ลงนามเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนแล้ว วัดกษัตราธิราชวรวิหารนำโดยท่านเจ้าอาวาสจึงมีหน้าที่รณรงค์ให้ชาวบ้านในหมู่ที่ 7 หรือหมู่อื่น ๆ ที่ใกล้เคียง คัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs ทำกิจกรรมหน้าบ้านน้อมอง และทำกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน)

²⁵ วัดกษัตราธิราชวรวิหาร, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://ww2.ayutthaya.go.th/travel/detail/> 38 [4 กรกฎาคม 2565].

²⁶ สัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกษัตราธิราชวรวิหาร ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2565.

5) วัดท่าการ้อง

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวัดท่าการ้อง

วัดท่าการ้อง ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านป้อม ปัจจุบันมีพระพิพัฒนศาสนกิจวิธาน (ประยูร สุทธิบุญโญ) รองเจ้าคณะอำเภอพระนครศรีอยุธยา เป็นเจ้าอาวาส วัดนี้เป็นวัดเก่าสมัยอยุธยา ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาทางทิศตะวันตก อยู่ท่ามกลางชุมชนอิสลาม 2 หมู่บ้านคือบ้านท่าและบ้านการ้อง นักท่องเที่ยวนิยมแวะมาสักการะบูชาพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ “พระพุทธรัตนมงคลหรือหลวงพ่อยิ้ม” สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยอยุธยาตอนต้น ตอนบ้านเมืองสงบร่มเย็น พระพุทธรูปจึงมีพุทธลักษณะงดงาม พระพักตร์ยิ้ม มีเมตตา ส่วนบริเวณด้านนอกวัดได้ตกแต่งกระถังไม้ดอกไม้ประดับเป็นจำนวนมากดูเป็นระเบียบและร่มรื่น บริเวณด้านหลังวัดจัดเป็นตลาดน้ำ จำหน่ายอาหารคาวหวานเปิดให้บริการทุกวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์²⁷

วันลงนามเป็นเครือข่าย

ในวันที่ 3 กรกฎาคม 2565 คณะผู้วิจัยเดินทางไปยังวัดท่าการ้องเพื่อขอความร่วมมือจากวัดท่าการ้องเข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เมื่อคณะผู้วิจัยไปถึงวัดท่าการ้อง คณะผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมพัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่กำลังดำเนินการอยู่ และคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้เจ้าอาวาสวัดท่าการ้องเข้าร่วมเป็นเครือข่าย เจ้าอาวาสวัดท่าการ้องจึงได้ลงนามเป็นเครือข่าย พร้อมกันนั้นเจ้าอาวาสวัดท่าการ้องจึงได้กล่าวถึงเรื่องการจัดการขยะไว้ว่า

“ขยะทำให้ปวดหัวมาก ขยะที่วัดเป็นขยะท้องถิ่นที่ชาวบ้านนำมาทิ้งที่ถังขยะภายในวัดช่วงค่ำจนถึงรุ่งเช้า เนื่องจากบ้านเรือนแถววัดไม่มีถังขยะ และไม่กล้ามาทิ้งขยะช่วงกลางวัน อาตมาเห็นว่าการแยกขยะมีประโยชน์ แต่คนไม่ยอมแยก ขยะมีคุณค่า ขายได้ตั้งด้วย ตั้งเป็นกองทุนชุมชนได้สบาย ๆ ตำบลบ้านป้อมอาภัพ ในอดีตเคยเป็นที่ตั้งทัพของพม่า ค่ายท่าการ้อง จากนั้นเป็นชุมชนใหม่ที่เข้ามาอยู่ ทำให้ไม่รักชุมชน สมัยก่อนที่นั่งอยู่ที่นี่ เป็นทุ่งนา เป็นที่ทิ้งขยะ การเป็นชุมชนใหม่ ทำให้ชุมชนไม่เข้มแข็ง ขาดความสามัคคี ความพร้อมเพรียง ที่นี้มีคนพุทธ 6 หลังคาเรือน และขนาดด้วยมุสลิม 2 ชุมชน เราต้องทำจิตอาสา ทำศาลาสงเคราะห์ การทำอะไร ขอให้ทำต่อเนื่อง เราต้องพัฒนาตัวเอง ถ้าขัดข้องอะไรให้ถาม แล้วเดินตาม เดินต่อ ทำให้สังคมเข้มแข็ง”²⁸

²⁷ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://ww2.ayutthaya.go.th/travel/detail/43>[4 กรกฎาคม 2565].

²⁸ สัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2565.

หน้าที่ของเครือข่าย

เมื่อเจ้าอาวาสวัดท่าการ้องได้ลงนามเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนแล้ว วัดท่าการ้องนำโดยท่านเจ้าอาวาสจึงมีหน้าที่รณรงค์ให้ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 หรือหมู่อื่น ๆ ที่ใกล้เคียง คัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs ทำกิจกรรมหน้าบ้านน้อมอง และทำกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน)

6) วัดไชยวัฒนาราม

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวัดไชยวัฒนาราม

วัดไชยวัฒนาราม มรดกโลกทางวัฒนธรรม ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านป้อม ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของสำนักอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา วัดโบราณนี้ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตกนอกเกาะเมือง เป็นวัดที่พระเจ้าปราสาททอง กษัตริย์กรุงศรีอยุธยาองค์ที่ 24 (พ.ศ. 2173-2198) โปรดให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2173 ได้ชื่อว่าเป็นวัดที่งดงามมากแห่งหนึ่งในกรุงศรีอยุธยา²⁹

วันลงนามเป็นเครือข่าย

ในวันที่ 22 มิถุนายน 2565 คณะผู้วิจัยเดินทางไปเพื่อเข้าพบผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ในการขอความร่วมมือจากอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เมื่อคณะผู้วิจัยไปถึงอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา คณะผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมพัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่กำลังดำเนินการอยู่ และคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเข้าร่วมเป็นเครือข่ายและผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้ลงนามเป็นเครือข่าย

หน้าที่ของเครือข่าย

เมื่อผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้ลงนามเป็นเครือข่าย จึงมีหน้าที่รณรงค์ให้ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวลดการก่อขยะ ทั้งขยะลงถัง ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด และใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก

7) โรงเรียนวัดพระงาม (อรรณพคุณประชารัฐ)

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโรงเรียนวัดพระงาม (อรรณพคุณประชารัฐ)

โรงเรียนวัดพระงาม (อรรณพคุณประชารัฐ) ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งสิ้น 110 คน ปัจจุบันมีนายอาทร หาสียา เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ปรัชญาของโรงเรียน คือ “เรียนดี มีวินัย ใฝ่คุณธรรม เป็นผู้นำที่ดี” ส่วนวิสัยทัศน์ คือ “มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ และมี

²⁹ Amazing Thailand, วัดไชยวัฒนาราม, ออนไลน์, แหล่งที่มา: [https://thai.Tourismthailand.org/Attraction/\[18 กรกฎาคม 2565\]](https://thai.Tourismthailand.org/Attraction/[18 กรกฎาคม 2565])

พื้นฐานการวิชาชีพ ก้าวทันเทคโนโลยี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความภูมิใจในท้องถิ่น ดำรงชีวิตอย่างพอเพียง”³⁰

วันลงนามเป็นเครือข่าย

ในวันที่ 26 มิถุนายน 2565 คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปยังโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ ประชารัฐ) เพื่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) เข้าร่วมเป็นเครือข่าย ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เมื่อคณะผู้วิจัยไปถึงโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) คณะผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมพัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่กำลังดำเนินการอยู่ และคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) เข้าร่วมเป็นเครือข่าย ก่อนที่ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) จะลงนามเป็นเครือข่าย ผู้อำนวยการได้กล่าวถึงกิจกรรมจัดการขยะและ สัมมาชีพในโรงเรียนไว้ว่า

“โรงเรียนเพิ่งเปิดธนาคารขยะเมื่อต้นมิถุนายนนี้ มีวัตถุประสงค์ที่คิดไว้ตั้งแต่เริ่มต้นก็คือลด ปริมาณขยะที่สามารถรีไซเคิลได้ในโรงเรียนและในชุมชนคือให้นักเรียนนำขยะจากบ้านมาขายที่ โรงเรียน โดยรับทั้งขวดแก้ว ขวดพลาสติก โลหะ เราสืบราคาท้องตลาดมาแล้ว ได้ตั้งราคาให้พอ มีกำไรเข้าธนาคารเมื่อนำไปขายต่อให้ร้านขายส่ง ทางโรงเรียนจะทำต่างจากที่อื่นคือให้คัด ประเภทขยะที่ใช้ได้และขยะคัดทิ้ง เราไม่สามารถแยกถังแยกประเภทได้เพราะเมื่อเราแยก 4 ถัง 4 สีแล้วก็จะถูกรวมกันโดยรถขยะ เพราะฉะนั้นเราจึงแยกอันไหนขายได้ อันไหนทิ้งรวมกัน การ คิดแบบนี้ โรงเรียนไม่เสียเวลาไปแยกประเภทของขยะ เราคัดที่ใช้ได้และที่ทิ้ง ส่วนเศษอาหารก็ นำไปเป็นอาหารของไก่ไข่ ทำให้ประหยัดค่าอาหารไก่ได้มาก และที่ใช้ได้ก็นำมาแยกประเภท เป็นขวดพลาสติก ขวดแก้ว กระป๋อง”

“โรงเรียนเน้นให้ความรู้และทำกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจพอเพียง เราได้บง จากเกษตรจังหวัด แต่ตอนน้ำท่วมหายหมด ยังฟื้นฟูได้บ้าง มีไก่ไข่เหลือ 7 ตัว เมื่อไรมีงบมาจะ ลงไก่ไข่เพิ่ม มีโรงเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน ปลุกผักสวนครัว เน้นขายให้โครงการอาหารกลางวัน ของโรงเรียน ผมให้แต่ละห้องเรียนช่วยกันรับผิดชอบแต่ละฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปลุกผักสวน ครัว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ดูแลไก่ไข่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดูแลกุ่มฝอยหอยขม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รับผิดชอบธนาคารขยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดูแลฟาร์มเห็ด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำหัตถกรรม แปรรูป ผลิตภัณฑ์ ชั้นอนุบาล ปลุกผักเล็ก ๆ น้อย ๆ มีครูประจำชั้นเป็นพี่เลี้ยง ทั้งหมดนี้เพื่อให้นักเรียน รู้จักอาชีพสุจริต”

“เราส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมโดยเป็นสมาชิกของธนาคารขยะ มีสมุดคู่มือขยะ เพื่อสะสมจำนวนขยะให้มีปริมาณมากขึ้นเพื่อจะได้ขายเป็นเงิน เมื่อสะสมเกินกว่า 20 บาทก็ ถอนได้หรือตามดุลพินิจของครูผู้ดูแลโครงการ เราสร้างแรงจูงใจให้โรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้

³⁰ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://data.bopp-obec.info/web/index_view_history.php? School_ID=1014310020&page=law [4 กรกฎาคม 2565].

เศรษฐกิจพอเพียง เราใช้ชีวิตประจำวันอังคารและวันพฤหัสบดี และเป็นโรงเรียนเน้นอ่านออกเขียนได้”³¹

หลังจากที่ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประจักษ์) ได้กล่าวถึงกิจกรรมจัดการขยะและสัมมาชีพในโรงเรียนแล้ว จึงลงนามเป็นเครือข่าย

หน้าที่ของเครือข่าย

เมื่อผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประจักษ์) ลงนามเป็นเครือข่ายโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประจักษ์) นำโดยผู้อำนวยการและครูจึงหน้าที่รณรงค์ให้นักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนคัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs ทำกิจกรรมหน้าบ้านน้อมอง และทำกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน)

8) โรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรวิหารการบำรุง)

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรวิหารการบำรุง)

โรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรวิหารการบำรุง) ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านป้อม เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 มีนักเรียน 53 คน เป็นมุสลิมถึง 90 เปอร์เซ็น ส่วนศูนย์เด็กเล็กมี 15 คนอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม มีนางสาวสรลพิศ คชนัน เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน

วันลงนามเป็นเครือข่าย

ในวันที่ 26 มิถุนายน 2565 คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปยังโรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรวิหารการบำรุง) เพื่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรวิหารการบำรุง) เข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เมื่อคณะผู้วิจัยไปถึงโรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรวิหารการบำรุง) คณะผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมพัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่กำลังดำเนินการอยู่ และคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกษัตราธิราชเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกษัตราธิราชจึงได้ลงนามเป็นเครือข่าย พร้อมกับเล่าถึงการจัดการขยะและการสร้างเครือข่ายของโครงการต้นแบบชุมชนปลอดขยะของตำบลบ้านป้อมว่า

“ทางปลัดเคยพูดให้ฟังตอนไปประชุมที่ อบต. ครั้งที่แล้วว่าทางมหาจุฬาได้มาทำโครงการและได้เห็นโปสเตอร์ติดอยู่หน้าห้องประชุมค่ะ เรื่องการจัดการขยะในอดีต ชุมชนมุสลิมจะเก็บขยะใส่ถุงรอรถขยะมาเก็บ ตอนแรก ๆ ก็มีการเผาขยะ เมื่อมีการร้องเรียน จึงสั่งห้ามเผาขยะเด็ดขาด ส่วนการจัดการขยะของโรงเรียน เรามีธนาคารขยะให้เด็ก ๆ นำขยะพลาสติกจากบ้านมาขายที่โรงเรียน โดยคุณครูจะช่วยเหลือแนะนำการแยกขยะที่ขายได้ กิโลกรัมละ 5 บาท และสอน

³¹ สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประจักษ์) ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2565.

การบันทึกรายรับรายจ่ายด้วย ขยะรีไซเคิลเก็บไว้ขาย ขยะเปียกใส่ถุงดำฝากรถขยะไปทิ้ง แต่ตอนนี้แม่บ้านโรงเรียนได้อาเศษอาหารไปเลี้ยงสัตว์เลี้ยงที่บ้าน และคุณครูได้นำไปทำเป็นน้ำหมักไว้ใช้เอง”³²

หน้าที่ของเครือข่าย

เมื่อผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกษัตราธิราชลงนามเป็นเครือข่าย โรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรวิสาหการบำรุง) นำโดยผู้อำนวยการและครูจึงทำหน้าที่รณรงค์ให้นักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนคัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs ทำกิจกรรมหน้าบ้านน้อมอง และทำกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน)

9) สมาคมอยุธยารวมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยา

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสมาคมอยุธยารวมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยา

สมาคมอยุธยารวมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยา เป็นองค์กรสาธารณกุศล ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านป้อม ก่อตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดบนท้องถนน อาคาร บ้านเรือน รวมถึงอัคคีภัย วาตภัย โดยมีการบริหารงานที่มีหลักการ วางแผน เป้าหมาย วิสัยทัศน์ และภารกิจชัดเจน ซึ่งความรู้ความสามารถที่ได้รับมาจากการฝึกอบรมอย่างถูกต้อง มีจิตอาสาพร้อมเสียสละเพื่อส่วนรวม มีเครือข่ายการทำงานที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยกเว้นอำเภอวังน้อย (มีหน่วยงานอื่นดูแล) เครือข่ายที่สมาคมดูแลรับผิดชอบมี 15 อำเภอ 34 จุด และมีศูนย์สั่งการตั้งอยู่ทุกอำเภอเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้ทันถ่วงทีเมื่อแจ้งเหตุด่วนเหตุร้ายเข้ามาที่หน่วยกู้ภัยอยุธยา

วันลงนามเป็นเครือข่าย

ในวันที่ 3 กรกฎาคม 2565 คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปยังร้านแอบแซบ ตำบลบ้านป้อม เพื่อเข้าพบนายกสมาคมอยุธยารวมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยา เมื่อคณะผู้วิจัยไปถึงร้านแอบแซบ ตำบลบ้านป้อม คณะผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมพัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่กำลังดำเนินการอยู่ และคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้นายกสมาคมอยุธยารวมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยาเข้าร่วมเป็นเครือข่าย และนายกสมาคมอยุธยารวมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยา จึงได้ลงนามเป็นเครือข่าย พร้อมกับกล่าวว่า

“ผมจะถ่ายรูปกิจกรรมต่าง ๆ แล้วเอาไปลงในกลุ่มไลน์ว่ามีโครงการอย่างนี้ มานะ เมื่อจะทำกิจกรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขอให้อาจารย์แม่ชีช่วยแจ้งล่วงหน้ามาว่าจะทำกิจกรรมที่ไหน มีจำนวนคนกี่คนเข้าร่วม เวลาทำกิจกรรม มีผู้เฒ่าผู้แก่ล้มป่วย ผมจะได้เตรียมรถพยาบาล

³² สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรวิสาหการบำรุง) ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2565.

ที่มีเตียงนอน เครื่องปั๊มหัวใจ และอุปกรณ์อื่น ๆ พร้อม และเจ้าหน้าที่ประจำรถมีความรู้มาคอยดูแลตลอดเวลาที่ทำการกิจกรรม”³³

หน้าที่ของเครือข่าย

เมื่อนายกสมาคมอยุธยาธรรมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยาจึงได้ลงนามเป็นเครือข่าย ส่วนหน้าที่ของหน่วยกู้ภัยอยุธยาคือการเข้าไปช่วยกู้ภัยเมื่อมีอุบัติเหตุในกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน) เพราะการทำกิจกรรมเหล่านี้ ไม่ใช่แค่การกวาดถนนอย่างเดียวแต่จะต้องตัดหญ้า ตัดแต่งกิ่งไม้ด้วย ฉะนั้น เมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้น หน่วยกู้ภัยอยุธยาจึงมีหน้าที่เข้าไปช่วยเหลือ

ตารางที่ 3 สังกะระห์เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริม

ลำดับ	ชื่อเครือข่าย	หน้าที่ของเครือข่าย
1	วัดขนอน ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 1 ตำบลบ้านป้อม	รณรงค์ให้ชาวบ้านในหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หรือหมู่อื่น ๆ ที่ใกล้เคียงคัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs ทำกิจกรรมหน้าบ้านน้อมอง และทำกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน)
2	วัดพระงาม ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม	รณรงค์ให้ชาวบ้านในหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 หรือหมู่อื่น ๆ ที่ใกล้เคียง คัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs ทำกิจกรรมหน้าบ้านน้อมอง และทำกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน)
3	วัดธรรมาราม ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 6 ตำบลบ้านป้อม	รณรงค์ให้ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 หรือหมู่อื่น ๆ ที่ใกล้เคียง คัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs ทำกิจกรรมหน้าบ้านน้อมอง และทำกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน)
4	วัดกษัตราธิราชวรวิหาร ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 7 ตำบลบ้านป้อม	รณรงค์ให้ชาวบ้านในหมู่ที่ 7 หรือหมู่อื่น ๆ ที่ใกล้เคียง คัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs ทำกิจกรรมหน้าบ้านน้อมอง และทำกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน)
5	วัดท่าการ้อง ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 6 ตำบลบ้านป้อม	รณรงค์ให้ชาวบ้านในหมู่ที่ 6 หรือหมู่อื่น ๆ ที่ใกล้เคียง คัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs ทำกิจกรรมหน้าบ้านน้อมอง และทำกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน)

³³ สัมภาษณ์นายกสมาคมอยุธยาธรรมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยา ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2565.

ลำดับ	ชื่อเครือข่าย	หน้าที่ของเครือข่าย
6	วัดไชยวัฒนาราม ตำบลบ้านป้อม	รณรงค์ให้ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวลดการก่อขยะ ทั้งขยะลงถัง ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด และใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก
7	โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม	รณรงค์ให้นักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนคัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs ทำกิจกรรมหน้าบ้านนำมอง และทำกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน)
8	โรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรวิหารการบำรุง) ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 7 ตำบลบ้านป้อม	รณรงค์ให้นักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนคัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs ทำกิจกรรมหน้าบ้านนำมอง และทำกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน)
9	สมาคมอยุธยาธรรมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยา	การเข้าไปช่วยเหลือเมื่อเกิดอุบัติเหตุในการทำกิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด (กิจกรรมพัฒนาชุมชน)

4.2.2 เครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หมายถึง ชุมชนที่คณะผู้วิจัยได้เชิญเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้กิจกรรมการพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนของบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 เกิดการขยายผล การสร้างเครือข่ายในลักษณะที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ดำเนินการอยู่ 2 วิธี คือ (1) การจัดเสวนา (2) การเดินทางไปพบด้วยตนเอง ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) การจัดเสวนาเรื่องการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

การจัดเสวนาในครั้งนี้ ดำเนินการในวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2565 เวลา 13.00 น. ณ ห้องประชุม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม มีผู้ร่วมเสวนา ได้แก่ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม กำนันตำบลบ้านป้อม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 9 คณะผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) ซึ่งการจัดเสวนาในครั้งนี้มีขั้นตอนดังนี้

1) ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนามของหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 ได้นำเสนอกิจกรรมการจัดการขยะในชุมชนและเล่าถึงผลที่ได้รับคือความสำเร็จของกิจกรรมและประสบการณ์ในการทำงานนี้

2) ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) ได้บอกเล่าเรื่องราวกิจกรรมการจัดการขยะ ธนาคารขยะ และกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ผักหักทำจนชำนาญ และใช้เป็นอาชีพสุจริต

3) คณะผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการบริหารชุมชนให้ปลอดภัย

ในช่วงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลป้อมไถกล่าวถึงโครงการวิจัยนี้ว่า

“ทุกคนร่วมด้วยช่วยกัน แต่มีสิ่งหนึ่งที่ป้อมไม่เคยเห็น คือ ความเป็นผู้นำ คนบ้านป้อมมีความเป็นผู้นำคือน้ำหมู น้ำต้อย เอ๋ จูน เมื่อก่อนที่ป้อมพื้นที่ คนส่วนใหญ่จะนั่งฟัง มีน้อยคนจะเป็นผู้พูดผู้นำ แต่เวทีนี้ทำให้เราได้เห็นพลัง เห็นความสามารถของคนในชุมชน ทุกคนเก่งหมด คนกลุ่มนี้เมื่อมีโอกาสก็ได้แสดงออก เป็นสื่อที่ขยายเครือข่าย และเห็นว่าถ้าประชาชนมีความเข้มแข็ง ก็จะมีความยั่งยืน ส่วนข้าราชการก็จะเวียนว่ายตายเกิด ภาพประชาชนในชุมชน ถ้ามีตัวแทนสักหนึ่งคนเป็นแกนแล้วขยายต่อไปเยอะ ๆ เป็นการให้โอกาสหรือมีเวทีหนึ่งที่มาช่วยกัน ทำช่วยกันเป็นตัวแทน เป็นกระบอกเสียง ตัวอย่างทั้ง 4 คนนี้มีโอกาส ขอเชิญชวนให้มาเป็นแกนขาของผู้ใหญ่บ้าน แกนขาของสมาชิก เป็นเครือข่ายทาง อสม. ที่จะแตกไปดูแลลูกบ้าน จะมีความเข้มแข็งมากขึ้นและยั่งยืน”³⁴

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้กล่าวถึงการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนไว้ว่า

“อยากให้โครงการนี้ขยายเครือข่ายเป็นร้อยเปอร์เซ็นต์ของหมู่บ้านต่อไป จะเป็นการช่วยลดขยะและก็เป็นจัดการขยะของ อบต. ให้ลดลงด้วยค่ะ”³⁵

ก่อนสิ้นสุดกิจกรรมการเสวนาเรื่องการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 9 ได้ลงนามเป็นเครือข่าย

2) การเข้าพบผู้นำชุมชนที่ไม่ได้เข้าร่วมเสวนา

หลังจากการจัดเสวนาเสวนาเรื่องการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในวันที่ 26 มิถุนายน 2565 เวลา 13.00 น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม มีผู้นำบางชุมชนไม่ได้เข้าร่วมเสวนา ฉะนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้เดินทางไปยังชุมชนเหล่านั้นคือ

หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ในวันที่ 26 มิถุนายน 2565 คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปยังวัดขนอน ตำบลบ้านป้อม เพื่อเข้าพบผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 เมื่อคณะผู้วิจัยไปถึงวัดขนอน ตำบลบ้านป้อม คณะผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมพัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่กำลังดำเนินการ

³⁴ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม ได้กล่าวในการประชุมเสวนาเรื่องการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2565.

³⁵ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม ได้กล่าวในการประชุมเสวนาเรื่องการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2565.

อยู่และคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 เข้าร่วมเป็นเครือข่าย ฉะนั้น ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 จึงได้ลงนามเป็นเครือข่ายและได้กล่าวว่า “ผมยินดีที่จะประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องขยะกับชาวบ้านครับ และผมก็จะนำเรื่องไปให้ผู้ใหญ่บ้านประกาศด้วย”³⁶

หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ในวันที่ 3 กรกฎาคม 2565 คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปยังหมู่ที่ 11 บ้านโรงราช ตำบลบ้านป้อม เพื่อเข้าพบผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 11 เมื่อคณะผู้วิจัยไปถึงหมู่ที่ 11 บ้านโรงราช ตำบลบ้านป้อม คณะผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมพัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่กำลังดำเนินการอยู่ และคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 เข้าร่วมเป็นเครือข่าย ฉะนั้น ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 จึงได้ลงนามเป็นเครือข่าย พร้อมกันนั้นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 บ้านโรงราช ได้กล่าวถึงการประชาสัมพันธ์เพื่อรณรงค์การคัดแยกขยะ การทำความสะอาดหน้าบ้านและการร่วมพัฒนาชุมชนเดือนละครั้งไว้ว่า

“เป็นเรื่องดี ได้รับรู้โครงการวิจัยนี้ผ่านไลน์กลุ่มเล็ก 44 เป็นกลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มใหญ่ 300 กว่า เป็นกลุ่มนายอำเภอ ซึ่งกำนันดาวได้ส่งภาพกิจกรรมมาประชาสัมพันธ์ให้รู้กันทั่ว ส่วนการบริหารจัดการคัดแยกขยะตามที่แนะนำ ต้องทำประชาคมลูกบ้านก่อน แต่จะรับไว้พิจารณาและทำตามลำดับขั้นตอน โดยรายงานให้กำนันทราบก่อน”³⁷

ตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ในวันที่ 3 กรกฎาคม 2565 คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปยังตำบลภูเขาทองเพื่อเข้าพบกำนันตำบลภูเขาทอง เมื่อคณะผู้วิจัยไปถึงบ้านของกำนันตำบลภูเขาทอง คณะผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมพัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่กำลังดำเนินการอยู่และคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้ กำนันตำบลภูเขาทองเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ฉะนั้น กำนันตำบลภูเขาทองจึงได้ลงนามเป็นเครือข่ายพร้อมกันนั้น กำนันตำบลภูเขาทองได้กล่าวถึงการเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดขยะไว้ว่า

“ส่วนใหญ่ชาวบ้านของเราจะคัดแยกขวดพลาสติกโดยอัตโนมัติ ส่วนเศษอาหารจะทิ้งถังขยะในเบื้องต้น นายอำเภอเพิ่งสั่งมาให้พัฒนาชุมชนทุกวันที่ 5 ของเดือน ซึ่งสอดคล้องกับกรมการปกครองสั่งมาให้ทำเดือนละครั้งในเรื่องความสะอาด ถ้าหากแบ่งเป็นหมู่ ส่วนใหญ่ที่จะทำได้คือ หมู่ 3 และหมู่ 4 ต้องคุยกับผู้นำชุมชนหมู่ 4 ว่าเขาเห็นด้วยหรือไม่ ส่วนหมู่ 3 ผมดูแลเอง”³⁸

³⁶ สัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2565.

³⁷ สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2565.

³⁸ สัมภาษณ์กำนันตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2565.

ตำบลลำเภาล้อม อำเภอยะนิงครศรีอยุธยา

ในวันที่ 3 กรกฎาคม 2565 คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปยังตำบลลำเภาล้อมเพื่อเข้าพบกำนันตำบลลำเภาล้อม เมื่อคณะผู้วิจัยไปถึงบ้านของกำนันตำบลลำเภาล้อม คณะผู้วิจัยได้อธิบายกิจกรรมพัฒนาชุมชนต้นแบบปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่กำลังดำเนินการอยู่และคณะผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ให้ กำนันตำบลลำเภาล้อมจึงได้ลงนามเป็นเครือข่ายพร้อมกันนั้น กำนันตำบลลำเภาล้อมได้กล่าวถึงโครงการคัดแยกขยะและหน้าบ้านน่ามองไว้ว่า

“ที่พูดมาผมทำกันแล้ว ทั้งแยกขยะ ทั้งขยะหมัก ทำหน้าบ้านน่ามอง ทำมาแล้ว แต่ถามว่าประสบความสำเร็จไหม ไม่ครับ ทำแค่โครงการผ่าน เราอบรมมาแล้ว มีวิทยากรมาพูด แต่เราไม่ประสบความสำเร็จ บางที่เราเอาถังขยะไปแยก ขุดหลุมเพื่อเอามาหมัก แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ผมมองว่าชาวบ้านเคยตัว เอาใส่ถุงวางรอให้รถขยะมาเก็บ ส่วนเศษอาหารกองใส่ถุงแล้ววางในถังขยะ” และ

“ที่ผ่านมา อำเภอยะนิงให้ทำเป็นโครงการ บางที่ทาง อบต. มีงบมา 20,000 บาท หมู่บ้านต้องทำกิจกรรม ทำอะไร ส่วนมากก็ทำเกี่ยวกับเรื่องขยะพวกนี้ ส่วนโครงการที่ท่านนำเสนอ ที่นี้ไปไม่ได้ เพราะชาวบ้านรักสบาย พื้นที่นี้เป็นพื้นที่ลุ่ม น้ำท่วมถึง ที่นี้เคยทำโครงการเศรษฐกิจพอเพียง หน้าบ้านน่ามอง ชุม 25 ตำบลประด (เพื่อให้เครือข่ายภาคประชาชนที่อยู่ในทุกพื้นที่คอยเป็นหูเป็นตาแทนเจ้าหน้าที่รัฐในการสกัดกั้นยาเสพติดไม่ให้เข้าสู่พื้นที่) ทำเสร็จก็หายไป แต่เราเป็นเจ้าของพื้นที่ก็ต้องทำต่อไป ต้องดูแลรวมการหมู่บ้าน ซึ่งไม่มีค่าตอบแทน ก็พยายามหาอะไรที่ทำให้พวกเขามีกำลังใจ”³⁹

3) หน้าที่ของเครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 11 ตำบลภูเขาทอง และตำบลลำเภาล้อม

หน้าที่ของเครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ การรับเรื่องกิจกรรมการพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่กำลังดำเนินการอยู่ที่บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 เพื่อให้ผู้นำชุมชนนำกิจกรรมเหล่านี้ไปประชาสัมพันธ์พร้อมกันให้ความรู้เรื่องขยะแก่ชาวบ้านตามเอกสารชุดความรู้ที่คณะผู้วิจัยได้มอบให้

ตารางที่ 4 สังเคราะห์เครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ชื่อเครือข่าย	หน้าที่ของเครือข่าย
หมู่ที่ 1	การรับเรื่องกิจกรรมการพัฒนาต้นแบบปลอดขยะชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่กำลังดำเนินการอยู่ที่บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 เพื่อนำกิจกรรม
หมู่ที่ 4	
หมู่ที่ 5	
หมู่ที่ 6	

³⁹ สัมภาษณ์กำนันตำบลลำเภาล้อม อำเภอยะนิงครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2565.

ชื่อเครือข่าย	หน้าที่ของเครือข่าย
หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 11 ตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา ตำบลสำเภาล่ม อำเภอพระนครศรีอยุธยา	เหล่านี้ไปประชาสัมพันธ์พร้อมกันให้ความรู้เรื่อง ขยะแก่ชาวบ้านตามเอกสารชุดความรู้ที่คณะผู้วิจัย ได้มอบให้

4.2.3 เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมและให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยวิธีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรปกครองท้องถิ่นคือองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และข้าราชการในระดับท้องถิ่นคือกำนันตำบลบ้านป้อม ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 พร้อมด้วยกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และกลุ่มสตรี เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยครั้งนี้ ส่วนประเด็นที่สัมภาษณ์เป็นเรื่องความเป็นมาและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะดังต่อไปนี้

1. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตำบลบ้านป้อม

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ได้บังคับบัญชาของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเป็นผู้บังคับบัญชาสำนักงานปลัด กองคลัง กองช่าง กองการศึกษา ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ควบคุมดูแลข้าราชการประจำขององค์การบริหารส่วนตำบลและส่วนงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย รวมถึงหน้าที่พัฒนาตำบลในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และรักษาความสะอาดของถนน ทางบก ทางน้ำ กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ป้องกันและระงับโรคติดต่อ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และจัดทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล⁴⁰

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการจัดการขยะในตำบลบ้านป้อมไว้ว่า

“ตอนมาเป็นปลัดที่ตำบลบ้านป้อมเมื่อปี 50 ภูเขาขยะก็สูงอยู่แล้ว ตอนนั้นระบบค่อนข้างล้มเหลว ขยะมีเยอะ แต่พื้นที่น้อยแค่ 30 ไร่ ทำให้การบริหารจัดการไม่ทั่วถึง แม้ว่าตามชุมชนบ้านเรือนจะมีการขายขยะรีไซเคิล ส่วนขยะที่เหลือก็บริหารจัดการไม่ได้ เป็นภูเขา ในปี 57 เดือนพฤษภาคม มีคำสั่ง รสช. เข้ามาจัดการประเทศ และปี 58 ขยะจะจัดการอย่างไร เพราะภูเขาขยะโดยรอบมีบ้านจัดสรรสร้างขึ้นโดยไม่มี ครอบ. สภาพบ้านแทบเป็นบ้านร้าง คนไม่ยอมอยู่ได้ขายต่อถูก ๆ ส่วนข้าง ๆ เป็นแปลงนาของ สคบ. น้ำเสียไหลเข้าแปลงนา ทำให้ข้าวเสีย พื้นที่เสีย ชาวบ้านเล่าว่ามีแมลงวันเยอะแทบต้องกางมุ้งกินข้าว ตอนนั้นเทศบาลนครพยายาม

⁴⁰ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://banpom.go.th/public/list/data/index/menu/1147> [22 สิงหาคม 2565].

จะตั้งโรงงานผลิตไฟฟ้าเล็ก ๆ และโรงคัดแยกขยะเล็ก ๆ ในพื้นที่สีเขียว ประกอบกับแผนของ รสช. หรือรัฐบาลได้เข้ามาดำเนินงานให้เรา ช่วงปี 58-60 เราได้ขนขยะไปที่มหาพราหมณ์หมด มีการบูรณาการสร้างบ่อ มีเครื่องจักรช่วยขนขยะ เตรียมทำเรื่องสร้างโรงไฟฟ้าเพื่อใช้ขยะเป็น พลังงานโดยมี อบจ. เป็นผู้ดูแล” และ

“ขยะเริ่มมีปัญหาอีก เป็นขยะจากหลายที่มากองเป็นภูเขาอีก ถ้าโรงงานไฟฟ้าสร้างไม่เสร็จ หรือเสร็จช้า จะมีผลกระทบมากมาย ในช่วงปี 58-64 พื้นที่แห่งนี้ใหญ่มากประมาณ 100 ไร่ มีการฝังกลบและโรยดินเป็นชั้น ทำเป็นระบบ เป็นการจัดการขยะที่ถูกวิธี ในอดีตกระบวนการ จัดการขยะทำให้คนในชุมชนบ้านป้อมต้องชอกช้ำ เจอขยะมานาน 10 ปี ทางจังหวัด หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องระดับท้องถิ่น มวลชน ถ้าไม่ร่วมมือกันลดขยะจากต้นทาง คัดแยกขยะรีไซเคิลไว้ขาย และเหลือขยะปลายทางให้น้อยที่สุด โดยเรามีโอกาสไปอบรมที่ภาคอีสานและที่อื่น ๆ แล้วนำ ความรู้กลับมาพูดคุยกับผู้นำชุมชนเรื่องชุมชนไร้ถัง แต่พื้นที่เราทำยาก ประชาชนคิดว่าเราเสีย ค่าทิ้งขยะเดือนละ 30 บาท ก็ทิ้งไป ส่วนการรณรงค์ชุมชนไร้ถังที่ต้นทาง เราก็สอนให้ชาวบ้าน รู้จักวิถีลดขยะ ครูตามโรงเรียนก็ไปสอนนักเรียนให้รู้จักการคัดแยกขยะ แต่ปัญหาคือประชาชน ชอบความสะดวกสบาย ปกติคิดว่า อบต. เป็นหน่วยงานบริการ ถ้าประชาชนไม่ช่วย ก็ทำลำบาก ทั้งที่ผู้ว่าฯ พยายามทำเป็นเมืองสะอาด”⁴¹

หัวหน้าสำนักงานปลัด ได้กล่าวถึงการจัดการขยะในชุมชนไว้ว่า

“ทางกองช่างเรารับหน้าที่ขนขยะในตำบลบ้านป้อมเพื่อนำไปทิ้งที่เทศบาลนคร วันไหนรถ เสียก็ไม่ได้ไปเก็บ ขยะจะถูกทิ้งไว้ในถังจนล้น ส่วนการเพิ่มบ่อซื้อถังขยะใหม่ ไม่ใช่ทางแก้ที่ดี เรา ควรหันมาสร้างนิสัยการแยกขยะอย่างจริงจัง ไม่ใช่ขี้นมาก็ทิ้ง ขยะหมดก็หยุด” และ

“เมื่อคณะผู้วิจัยเข้ามาในพื้นที่ เราให้ความร่วมมือ ให้ข้อมูล ให้ใช้ห้องประชุมเพื่อทำกิจกรรม ให้ความสะดวกในเรื่องที่ทำได้ เพราะเราคู่กันเคยกับชาวบ้านที่นี่ เราอยากให้มีคนมาช่วยเราคิด ช่วยเราทำจริง ๆ”⁴²

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม ได้กล่าวถึงการสนับสนุนและร่วมมือกัน สร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะไว้ว่า

“อบต. บ้านป้อม ยินดีที่ทีมวิจัย มจร. ได้เลือกตำบลบ้านป้อมเพื่อทำวิจัยเรื่องแพลตฟอร์ม ดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ด้วยความ ร่วมมือกันจะทำให้บ้านป้อมเป็นชุมชนปลอดขยะ แก้ไขปัญหาขยะล้นเมือง พวกเราจะช่วยกัน ทำให้สำเร็จค่ะ”⁴³

⁴¹ สัมภาษณ์ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2564.

⁴² สัมภาษณ์หัวหน้าสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2565.

⁴³ สัมภาษณ์รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2565.

2. ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3

ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน รักษาความสงบเรียบร้อย เมื่อมีเหตุร้ายให้เรียกลูกบ้านมาช่วยป้องกันและระงับก่อนแจ้งกำนัน ทำบัญชีทะเบียนราษฎรในหมู่บ้าน นำประกาศและคำสั่งของรัฐบาลแจ้งแก่ลูกบ้าน ประชุมลูกบ้านเพื่อแจ้งข้อราชการ ส่งเสริมอาชีพ ป้องกันโรคติดต่อ จัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ประชุมกรรมการหมู่บ้าน และปฏิบัติตามคำสั่งของกำนัน ส่วนในทางอาญาผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่แจ้งกำนันเมื่อทราบว่ามีกระทำความผิดกฎหมายในหมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียง เมื่อพบของกลาง/สงสัยว่าทำผิด/หมายสั่งจับ/คำสั่งราชการให้จับผู้ใดให้จับกุมส่งอำเภอหรือกำนัน ส่วนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่บ้าน⁴⁴

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ได้กล่าวถึงความเป็นมาและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะไว้ว่า

“ส่วนที่เราทำไปแล้วก็คือขยะเปียก ลูกบ้านตอบรับ บางบ้านก็ไม่มีสถานที่ อาจเป็นปูนหมดก็ฝังไม่ได้” “ผู้ใหญ่บ้านดาวนี่แหละยกให้เขาเลย ไปฝังถึงรักษโลกให้เขาด้วย แต่เราจะคอยถามความสมัครใจ” และ

“เราก็วิจัย บางคนก็ให้ความร่วมมือ บางคนก็ไม่ให้ความร่วมมือ ก็วิจัยกันไปเอ๊ะ ไม่รู้จะทำอย่างไร ชาวบ้านก็เข้าใจ แต่ไม่เอา ไม่ทำ ประเพณีนี้ เค้าไม่เอา ขยะอะไรก็ได้ แต่บางทีเราก็หาอาชีพ เช่น บางคนตกงาน อยากทำอะไรอย่างนี้ อาชีพเสริมอะไร เราก็ถาม ๆ เค้าบอกว่าได้ ๆ เดี่ยวเค้าก็เลิก บางคนก็ไม่ค่อยพร้อม อะไรอย่างนี้ คือกลุ่มเป้าหมายของเราไม่ใช่จะว่างงานทุกคน บางทีก็เลี้ยงลูก บางคนก็มีฐานะ บางคนแก่แล้วลูกหลานไม่เลี้ยงก็อยากมีอาชีพ บางคนลูกหลานเลี้ยงก็ไม่ทำอะไรเลย ทำไป บางครั้งก็เหนื่อยนะ เราก็เหนื่อยนะ บางคนเข้าใจ บางคนไม่เข้าใจ เค้าก็พยายามติดตามผลงาน แต่เราก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ถามเค้าแล้ว ทั้งอาชีพ ทั้งวิชาเราก็พยายามเสริมให้เขา มันยังไม่ได้เต็มร้อย”⁴⁵

และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ยังได้กล่าวถึงการจัดการขยะที่ทั้งในที่รกร้างไว้ว่า

“ปัญหาขยะมันท่วมประเทศ บางคนไม่มีที่ทิ้งมาทิ้งตามทุ่งตามนา แต่ของเรามันมีที่ทิ้งในสมัยก่อนของเราก็มีเป็นภูเขา แต่ตอนนี้ย้ายไปแล้ว”

“หมู่บ้านเราจึงไม่มีปัญหาอะไร บางครั้งก็แค่ขยะเสียเท่านั้น” และ

“อีกประเภทหนึ่ง พวกเอาขยะที่บ้านมาทิ้งตามกลางทาง ชาวบ้านเห็นเค้าก็ว่าเอา คุณไม่เสียเงินแต่คุณมาทิ้งได้ไง เช่น บ้านอยู่บางบาลนี่แต่เอามาทิ้งที่เรา”⁴⁶

⁴⁴ ประวัติสำนักบริหารการปกครองท้องที่, สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://multi.dopa.go.th/pab/info_organ/about1 [22 สิงหาคม 2565].

⁴⁵ สัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านมะขามเทศ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2565.

⁴⁶ สัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านมะขามเทศ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2565.

3. กำนันตำบลบ้านป้อม (เป็นผู้ใหญ่บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2)

กำนันมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการปกครองราษฎรที่อยู่ในตำบล ตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล ให้ราษฎรปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันภัยอันตราย ส่งเสริมความสุขของราษฎร รับเรื่องร้องทุกข์แจ้งทางราชการ และรับข้อราชการเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย รวมทั้งการปกครองผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ซึ่งกำนันมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้าน ในทางอาญา กำนันมีอำนาจหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย เมื่อมีการกระทำผิดอาญาหรือสงสัยให้แจ้งนายอำเภอ เมื่อพบคนกำลังกระทำความผิดกฎหมาย/เหตุควรสงสัย/มีหมาย/คำสั่งให้จับ ก็ให้จับส่งอำเภอ เมื่อมีคนอาชญากรรมร้าย/คนจรจัดให้เรียกประชุมผู้ใหญ่บ้านเพื่อปรึกษาเอาตัวส่งอำเภอ ผู้ใดปล่อยละทิ้งบ้านให้ชำรุดทรุดโทรม สกปรก ซึ่งอาจเกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือเกิดอัคคีภัย ปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล บังคับให้ผู้นั้นแก้ไข และดูแลรักษาสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ไว้ให้ราษฎรใช้ร่วมกัน⁴⁷

กำนันตำบลบ้านป้อม ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการขยะของตำบลบ้านป้อมไว้ว่า

“ขึ้นอยู่กับ อบต.บ้านป้อม มีพนักงานมาเก็บขยะทุกวันในช่วงเช้า ตรงนี้ได้ข่าวว่ามีปัญหาเพราะรถขยะไม่เพียงพอ ตำบลบ้านป้อมมีรถขยะ 7 คันไว้บริการ 7 พันกว่าคน ๆ ค่อนข้างเยอะนะค่ะ หากรถขยะไปเก็บหมู่ที่ 8 หมู่ที่ 9 ก่อน มีประชากรเยอะ ขยะก็เยอะ จะส่งผลให้หมู่บ้านเล็ก ๆ อย่างเรานี้ก็คือล่าช้าไปด้วย รถขยะไม่เพียงพอค่ะ จากที่วิ่งได้ 2 คัน/วัน วิ่งได้คันเดียวกลายเป็นว่าเหลือแค่ 2 วัน/คัน ขยะเปียกมันมีทุกวันใช่ไหมคะ ก็มีปัญหามากมายนี่” และ

“ถ้ารถเสีย เค้าก็ไม่รู้ ก็มาร้องว่ารถไม่มาเก็บ แต่จริงแล้วเค้าไม่รู้ว่ารถเสีย บางที่เป็นแหล่งชุมชนแล้วไม่มีที่ทิ้งอะไรค่ะ ที่เป็นปัญหาไม่ใช่หมาหรือแต่เป็นคนเก็บของเก่าที่รื้อแล้วฉีก เราต้องออกมาบอกว่าอย่าฉีกนะมันไม่มีอะไรจะให้เอาแล้ว แยกไปหมด”⁴⁸

กำนันตำบลบ้านป้อม ได้กล่าวถึงการเป็นชุมชนต้นแบบปลอดขยะไว้ว่า

“อย่างแรกเลยหนูคิดว่า ถ้าเกิดทางที่มีระบบจัดการมาแนะนำ เราก็สามารถเดินทางต่อไปได้ โดยเราใช้ชาวบ้านของเรานี้แหละเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้ระบบตรงนี้นั้นเกิดขึ้นได้ ถ้าสมมุติภาคไหนมันสำเร็จขึ้นมา เราก็อยากเปิดให้ใครก็ได้ที่สนใจมาศึกษาดูงานได้ อยากเป็นตรงนั้นมากกว่า อยากขยายเครือข่ายหรือต้นแบบในการศึกษาดูงานได้ เป็นพี่เลี้ยงได้ เพราะหมู่บ้านหนูพยายามเข้าร่วมโครงการหลาย ๆ อย่าง เช่น โคกหนองนา ก็กำลังทำอยู่ ชุดบ่อเรียบร้อยแล้ว เข้าร่วมชุมชนพวกโคกหนองนาก็อยากให้หมู่บ้านของเราเป็นศูนย์กลางหลาย ๆ ด้าน” และ

⁴⁷ ประวัติสำนักบริหารการปกครองท้องที่, สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://multi.dopa.go.th/pab/info_organ/about1[22 สิงหาคม 2565].

⁴⁸ สัมภาษณ์กำนันบ้านป้อม/ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านมะขามเทศ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2565.

“ไม่ได้ปิดกัน ทำได้ก็ทำ พยายามทำทุกอย่าง ในอนาคตจำนวนประชากรจะเยอะขึ้น อีก 2 ปี หมู่บ้านหนูจะกระโดดเป็นหมู่บ้านที่มีประชากรเยอะที่สุดในตำบลบ้านป้อม เพราะมีหมู่บ้านขึ้นอีกประมาณ 200 หลังคาเรือน เพราะกำลังก่อสร้างเป็นหมู่บ้านจัดสรร”⁴⁹

นอกจากนี้กำนันตำบลบ้านป้อม ได้กล่าวถึงงานวิจัยที่เคยมาลงพื้นที่และตั้งข้อสังเกตไว้ว่า

“ส่วนใหญ่ที่หนูประสบคือเป็นผู้ใหญ่มา 10 ปี จะมีงานวิจัยต่าง ๆ ให้เราเข้าร่วม แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้เวลานัดพวกเราไปประชุมไม่ได้มีการต่อยอดอะไรอย่างนี้มากกว่า หนูคิดว่าเรางบประมาณมาละลายเล่นกันเฉย ๆ การจัดประชุมมีการซื้อของว่างมากินกันมากกว่า ไม่น่าสนใจอะไร”⁵⁰

4. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชน และได้รับการอบรมหลักสูตรตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด เป็นผู้นำด้านพฤติกรรมสุขภาพ อนามัย (Change agents) สื่อข่าวสารสาธารณสุข แนะนำเผยแพร่ความรู้ วางแผนประสานกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุข ให้บริการสาธารณสุขด้านการส่งเสริมสุขภาพ เฝ้าระวังและป้องกันโรค ช่วยเหลือและรักษาพยาบาลขั้นต้นด้วยยาและเวชภัณฑ์ตามขอบเขตที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ส่งต่อผู้ป่วยไปรับบริการฟื้นฟูสภาพและคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ โดย อสม. รับผิดชอบดูแลครัวเรือนในหมู่บ้าน 10 ครัวเรือน/คน นอกจากนี้ อสม. เป็นผู้สื่อข่าวสาธารณสุขระหว่างเจ้าหน้าที่และคนในหมู่บ้าน เป็นผู้แนะนำถ่ายทอดความรู้และให้บริการสาธารณสุข เฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสาธารณสุขในหมู่บ้าน เช่น กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เป็นผู้นำในการบริหารจัดการวางแผนแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน ชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุข พัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาสังคม และดูแลสิทธิประโยชน์ด้านสาธารณสุข กระตุ้นให้มีการวางแผนและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง⁵¹

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะในงานวิจัยครั้งนี้ไว้ว่า

“ปกติหน้าบ้านใครหน้าบ้านมัน กวาดทุกวัน อสม. จะมาดูแลหรือกำนันจะส่งลูกน้องมาดูแล จะเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คนมาดูแล พวกเรามีหน้าที่ถ่ายรูป ส่งงาน ส่งไลน์ และที่เราสั่งมาทางโทรศัพท์ ตอนนี่ก็เป็นเหมือนแพลตฟอร์มลงข้อมูลแต่ละวันทางโทรศัพท์ ถ้าท่านที่ไม่มีโทรศัพท์หรือใช้ไม่ได้เพราะเป็นระบบดิจิทัลก็ต้องช่วย อสม. เป็นตัวจริงใจ เมื่อเป็นชุมชนปลอดภัยะ กำนันเป็นตัวเสริมช่วยลูกบ้านได้ดีที่สุด ต้องมีผู้นำในระดับประชาชน” และ

⁴⁹ สัมภาษณ์กำนันบ้านป้อม/ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านมะขามเทศ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2565.

⁵⁰ สัมภาษณ์กำนันบ้านป้อม/ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านมะขามเทศ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2565.

⁵¹ อสม. เพื่อสังคม, *คู่มือความรู้สุขภาพจิตชุมชน*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://dmh.go.th/download/ebooks/CM111.pdf> [22 สิงหาคม 2565].

“หัวหน้า อสม. มีบทบาทเยอะในการทำงาน เป็นเครือข่าย ให้กำลังใจเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ ดูแลกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ส่วนมากเป็นโรคเบาหวาน โรคเรื้อรัง ให้ อสม. หยอดทรายทำลายแหล่งน้ำมียุงลายตามแหล่งน้ำ กะลองกะลา หรือให้เขาไปหยอดเอง”⁵²

5. กลุ่มสตรีบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3

กลุ่มสตรี เป็นหน่วยงานอาสาที่ทำหน้าที่แบ่งปันความรู้ ความเข้าใจ และสนับสนุนกิจกรรมบทบาทของสตรีในชุมชน ให้ความช่วยเหลือสถาบันครอบครัว เป็นแบบอย่างที่ดี นำความภาคภูมิใจมาสู่ชุมชน สมาชิกกลุ่มสตรีบ้านมะขามเทศหมู่ที่ 2 ได้กล่าวถึงบทบาทของกลุ่มสตรีที่มีต่อชุมชนในขณะดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ไว้ว่า

“สมาชิกกลุ่มสตรีที่ไปประชุมที่กาญจนบุรี มีบทบาทไปศึกษาดูงาน เอาผลิตภัณฑ์ของแต่ละหมู่บ้านมาสอนชุมชน ฝึกให้ทำ เป็นการเสริมรายได้ เช่น กระซอนทอง หมู่บ้านเราเป็นหมู่บ้านกระซอนทอง เป็นผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อเป็นอันดับหนึ่งของเรา กำนันดาวส่งประกวด คุณประทุมจะมีอุปกรณ์ครบชุด มีการจ้างผูกกระซอนใบละ 2 บาท มีแบบรองกระซอน (ขนาดของกระซอน) ทำเสร็จจะนำไปส่งร้านส่งที่บางปลาหัน เป็นการสร้างรายได้อีกทางหนึ่ง”⁵³

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ตำบลบ้านป้อม พบว่าการจัดการขยะของบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ประชาชนมีการคัดแยกขยะเพื่อขาย เป็นขวดน้ำพลาสติก ขวดแก้ว กระป๋องเหล็ก กระดาษ และมีกิจกรรมส่งเสริมการจัดการขยะที่ได้รับการมอบหมายจากส่วนกลาง ตามระยะเวลาที่กำหนด แต่ไม่ต่อเนื่อง ทำให้ปัญหาขยะยากจะสะสาง ทางตำบลบ้านป้อมมีรถขยะ 7 คันที่ให้บริการใน 11 หมู่บ้าน ทำงานทุกวัน ส่งขยะให้เทศบาลนครนำไปกำจัด ปริมาณขยะจำนวนมากถูกเก็บรวมในรถขยะคันเดียวกัน เกิดขยะเน่าเสียเร็วขึ้น เนื่องจากรถขยะมีไม่เพียงพอขยะเปียกไม่ได้ถูกกำจัดตั้งแต่ต้นทาง และชุมชนไม่เข้มแข็ง

เรื่องเกี่ยวกับขยะ องค์กรปกครองท้องถิ่นและข้าราชการในระดับท้องถิ่น ได้ทำหน้าที่บริหารจัดการขยะ จัดหมู่บ้านให้มีระเบียบเรียบร้อย ทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ส่งเสริมให้ทุกคนมีความสุข ส่วนกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ได้ทำหน้าที่ป้องกันปัญหาสาธารณสุข เป็นผู้นำจัดการวางแผนแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ ชักชวนคนในชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและกระตุ้นให้วางแผนดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สำหรับกลุ่มสตรีได้ทำหน้าที่สนับสนุนกิจกรรมที่สร้างรายได้และส่งเสริมอาชีพในชุมชน การวิจัยครั้งนี้จำเป็นต้องรวมพลังขององค์กรท้องถิ่นต่าง ๆ ให้เป็นเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เมื่อได้ต้นแบบชุมชนปลอดขยะคือบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 โดยมีกระบวนการทำงานของเครือข่ายดังกล่าว ดังนี้

⁵² สัมภาษณ์อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านมะขามเทศ เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2565.

⁵³ สัมภาษณ์กลุ่มสตรีบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2565.

1) คณะผู้วิจัยเข้าพบปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อมและผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านมะขามเทศเพื่อขอความร่วมมือและพูดคุยทำความเข้าใจสถานการณ์ขยะ สภาพชุมชน พฤติกรรมของคนในพื้นที่ตำบลบ้านป้อม ปัญหาข้อขัดข้องในการจัดการขยะ และกำหนดจุดหมายสู่ความสำเร็จ

2) คณะผู้วิจัยจัดทำแผนงานทดสอบแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะให้สมาชิกในชุมชนได้ทดลองใช้ เพื่อให้ทราบถึงปริมาณขยะรีไซเคิลที่เก็บได้ในแต่ละวัน เป็นเวลา 15 วัน (ดูรายละเอียดในโครงการวิจัยย่อยที่ 2) และการสร้างต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 โดยมีสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมทำกิจกรรม 4 ฐาน 5 กิจกรรม (ดูรายละเอียดในโครงการวิจัยย่อยที่ 3)

3) การเป็นเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นองค์กรต่าง ๆ ที่เข้าร่วมทำงาน มีดังนี้

3.1) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อนุญาตให้ใช้ห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อมเพื่อเปิดประชุมพูดคุยระหว่างสมาชิกของบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 บ้านป้อม หมู่ที่ 3 และคณะผู้วิจัย โดยมีเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อมอำนวยความสะดวกในฐานะเจ้าบ้านที่คุ้นเคยและรู้จักสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างดี ได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้สมาชิกในชุมชนเข้ามาเรียนรู้การคัดแยกขยะตามหลัก 3Rs พร้อมแนะนำการบันทึกข้อมูลจำนวนขยะรีไซเคิลในครัวเรือนแต่ละวันลงในแพลตฟอร์มดิจิทัลที่คณะผู้วิจัยจัดทำขึ้นในโครงการวิจัยย่อยที่ 2 และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงการจัดการขยะที่ผ่านมาของชุมชน มีความสำเร็จหรือล้มเหลวมาจากสาเหตุใด และให้ข้อเสนอแนะในการจัดการขยะ โดยขอความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน

3.2) ข้าราชการในระดับท้องถิ่น มีกำนันตำบลบ้านป้อมที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 และผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 ได้ให้สมาชิกในชุมชนทดลองใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อบันทึกข้อมูลขยะรีไซเคิลทำทุกวัน เป็นเวลา 15 วัน ทำให้ทราบปริมาณขยะของแต่ละครัวเรือน และได้ช่วยคัดเลือกครัวเรือนที่เข้ามาทำกิจกรรมเป็นต้นแบบชุมชนปลอดขยะในโครงการวิจัยย่อยที่ 3 นอกจากนี้กำนันและผู้ใหญ่บ้านได้แลกเปลี่ยนข้อมูลการจัดการขยะที่ผ่านมา โดยมีขั้นตอน คือ (1) การนำขยะเปียกไปทิ้งในถังหมักก๊าซชีวภาพหรือชุดหลุมฝังกลบเป็นปุ๋ยในดินหรือนำไปเลี้ยงสัตว์ (2) การทิ้งขยะทั่วไปในถังขยะ และเจ้าหน้าที่เก็บขยะมาเก็บทุกวันเพื่อนำไปกำจัดในบ่อฝังกลบที่ตำบลมหาพรหมณ์ อำเภอบางบาล (3) การคัดแยกขยะรีไซเคิลนำไปขายให้กับผู้รับซื้อขยะในชุมชนเพื่อขายต่อไปยังโรงงานรับซื้อขยะ ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้ ทำได้บ้าง ทำไม่ได้บ้าง มีอุปสรรคระหว่างทาง และมีข้อควรระวัง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นประโยชน์ในการวางแผนงานของคณะผู้วิจัย

3.3) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และกลุ่มสตรี มีสตรีจิตอาสาจำนวนหนึ่งเข้าร่วมเป็นทั้ง อสม. และกลุ่มสตรี เพื่อทำงานด้านสาธารณสุขและสร้างการงานอาชีพให้ชุมชน กลุ่มอาสาสมัครนี้จะคอยสนับสนุนและประสานงานให้การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นไปอย่างเรียบร้อย ช่วยสมาชิกผู้สูงอายุที่ใช้เทคโนโลยีไม่เก่งได้บันทึกข้อมูลไว้ในสมุดบันทึกแล้วกลุ่มอาสาสมัครจะส่งข้อมูลเหล่านั้นเข้าไปในระบบแพลตฟอร์มดิจิทัล นอกจากนี้ยังอธิบายขั้นตอนการทำงานเพื่อให้

บรรลุผลสำเร็จและให้กำลังใจแก่สมาชิก ทำให้การทำงานเต็มไปด้วยความสุข เข้าใจสิ่งที่กำลังทำอยู่ และนัดหมายรวมตัวเพื่อทำกิจกรรมในชุมชนที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้

สรุปว่า ผลลัพธ์ของการสร้างเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อันได้แก่ องค์กรปกครองท้องถิ่น ข้าราชการในระดับท้องถิ่น กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และกลุ่มสตรี ซึ่งเป็นผู้บริหารและสมาชิกในชุมชนที่สนับสนุนส่งเสริมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องขยะของบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ให้เป็นต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ทำให้ได้ประโยชน์จากขยะรีไซเคิลเป็นรายได้สู่ครัวเรือน ขยะเปียกนำไปทำปุ๋ยหรือเป็นอาหารสัตว์เลี้ยง ช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ได้ผลผลิตเป็นพืชผักผลไม้ที่ปลอดสารไว้รับประทาน แจกจ่ายเพื่อนบ้านหรือจำหน่าย เป็นเศรษฐกิจหมุนเวียน และขยายผลไปสู่หมู่บ้านในตำบลบ้านป้อมและหมู่บ้านในตำบลอื่น เพื่อให้เกิดเป็นชุมชนปลอดขยะต่อไปในอนาคต

4.3 ผลการวิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มจากโครงการวิจัยย่อย 3 “ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่องแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยการพัฒนาชุมชนบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และชุมชนบ้านป้อม หมู่ที่ 3 เป็นต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธ ตามแนวทางที่คณะผู้วิจัยได้วางแผนดำเนินการเพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน มีดังต่อไปนี้

4.3.1 วิเคราะห์ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

1) ชุมชนบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ชุมชนบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา มีประชากร 400 คน คิดเป็น 95 หลังคาเรือน ถือเป็นชุมชนขนาดเล็ก มีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ประกอบอาชีพเป็นพนักงานโรงงาน รับจ้าง และทำธุรกิจส่วนตัว มีฐานะทางครอบครัวมั่นคง บ้านเรือนเป็นทรงไทยโบราณ มีผู้สูงอายุมาก ชุมชนมีปัญหาเรื่องขยะ หลังจากการคัดแยกเพื่อขาย เป็นขยะประเภทขวดพลาสติก ขวดแก้ว ลังกระดาษา ส่วนขยะที่เหลือเป็นขยะเปียก ขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป จะถูกนำไปทิ้งรวมกันในถังขยะที่ตั้งไว้บริเวณศาลาอเนกประสงค์หรือทิ้งไว้ข้างทาง เพื่อรอให้รถขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อมมาเก็บทุกเช้า โดยเริ่มเก็บจากชุมชนใหญ่ที่มีปริมาณขยะมากก่อน ส่งผลให้ขยะในชุมชนบ้านมะขามเทศมีการเก็บล่าช้าไม่ตรงเวลา ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่สกปรก เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข

การบริหารจัดการขยะ จำเป็นต้องให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการขยะ ทำได้ด้วยการพูดคุยชี้แจงให้ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนได้ทราบถึงวิธีการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง สร้างความเข้าใจร่วมกัน มีต้นแบบให้เห็น และประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้สมาชิกในชุมชนเข้าร่วมทำความสะอาดบ้านเรือนและคัดแยกขยะให้ถูกต้อง ส่วนกิจกรรมที่จัดขึ้นได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้

เห็นถึงความพร้อมที่จะพัฒนาเป็นต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน สมาชิกบางส่วนมีประสบการณ์ในการคัดแยกขยะรีไซเคิลเพื่อขาย แต่ทำได้ไม่เข้มข้น ไม่ต่อเนื่อง หากมีระบบหรือแผนงานรองรับก็สามารถดำเนินการได้ โดยมีสมาชิกในชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน เป็นเครือข่าย เป็นแหล่งเรียนรู้ ฐาน และเป็นพี่เลี้ยงให้กับชุมชนอื่นได้ เพื่อร่วมกันสร้างชุมชนปลอดขยะที่ยั่งยืนต่อไป

ความพร้อมในการเป็นต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ “SWOT” หรือสภาพแวดล้อมและศักยภาพของชุมชนบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 เพื่อให้รู้จุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน รู้โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า (1) จุดแข็งคือผู้นำชุมชนมีวิสัยทัศน์เปิดกว้าง มีความตั้งใจที่จะทำงานให้สำเร็จ เป็นตัวอย่างที่ดี และเป็นคนในพื้นที่หมู่ที่ 2 กรรมการหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง และสมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีในการทำกิจกรรม (2) จุดอ่อนคือสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ไม่มีความชำนาญในการใช้เครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ ชุมชนไม่มีกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือชุมชน และจำนวนขยะมีไม่มาก เนื่องจากเป็นครัวเรือนขนาดเล็ก อยู่ร่วมกัน 1-2 คนเท่านั้น (3) โอกาสคือองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อมเป็นผู้จัดเก็บขยะ จัดหาถังขยะสีไว้บริการ ทำให้การจัดการขยะทำได้คล่องตัวเพราะมีประชากรน้อยและมีเวลาที่จะเตรียมรับมือกับขยะกองโตที่จะเกิดขึ้นเมื่อบ้านจัดสรรสร้างเสร็จ (4) อุปสรรคคือสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 ทำให้สมาชิกในชุมชนหวาดกลัวและวิตกกังวลหากเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการจัดกิจกรรม

2) ชุมชนบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ชุมชนบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา มีประชากร 340 คน คิดเป็น 140 ครัวเรือน ถือเป็นชุมชนขนาดเล็ก มีบริเวณหมู่บ้านส่วนหนึ่งติดถนน อีกส่วนหนึ่งติดริมน้ำเจ้าพระยา มีเทศหญิงมากกว่าเพศชาย ประกอบอาชีพรับจ้างและเป็นพนักงานโรงงาน มีผู้สูงอายุและแม่บ้านเป็นจำนวนมาก ปัญหาของชุมชนคือขยะที่สมาชิกในชุมชนนำมาทิ้งรวมในถังขยะ หลังจากได้คัดแยกขยะเพื่อรอขาย เช่น ขวดพลาสติก ขวดแก้ว ลังกระดาษ นอกจากนี้ยังมีปัญหาขยะและสภาพแวดล้อมสกปรก เนื่องจากอยู่ใกล้บริเวณก่อสร้าง และชาวบ้านที่ไม่จ่ายค่าธรรมเนียมขยะ แอบนำขยะมาทิ้งในถังขยะของหมู่บ้าน

การบริหารการจัดการขยะ การให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการขยะ เกิดการพูดคุยระหว่างผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชน ชี้แจงให้ทราบถึงวิธีการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง สร้างความเข้าใจร่วมกัน มีต้นแบบให้เห็นและประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้สมาชิกในชุมชนเข้าร่วมทำความสะอาดบ้านเรือนและคัดแยกขยะให้ถูกต้อง โดยจัดกิจกรรม 4 ฐาน 5 กิจกรรมให้สมาชิกในชุมชนได้ปฏิบัติเพื่อพัฒนาให้เป็นต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน สมาชิกส่วนใหญ่รู้จักวิธีการคัดแยกขยะที่ขายได้ แต่การคัดแยกทำไม่สม่ำเสมอ ขาดความต่อเนื่องทั้ง ๆ ที่ชุมชนนี้มีผู้รับซื้อขยะรีไซเคิลอยู่ในหมู่บ้าน ในกรณีนี้ การมีระบบและแผนงานรองรับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะ สมาชิกในชุมชนจะเป็นกลไกขับเคลื่อนสำคัญ เป็นเครือข่าย เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นพี่เลี้ยงให้กับชุมชนอื่น ๆ เพื่อร่วมกันสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ยั่งยืนต่อไป

ความพร้อมในการเป็นต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ “SWOT” หรือสภาพแวดล้อมและศักยภาพของชุมชนบ้านป้อม หมู่ที่ 3 เพื่อให้รู้จุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน รู้โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอกพบว่า (1) จุดแข็งคือผู้นำชุมชนมีความตั้งใจที่จะบริหารจัดการกับขยะให้เป็นรูปธรรม เป็นตัวอย่างที่ดี และเป็นคนในพื้นที่หมู่ที่ 3 ส่วนสมาชิกในชุมชนให้ความสำคัญกับการคัดแยกขยะ ช่วยลดปริมาณขยะให้น้อยลง และพร้อมที่จะทำกิจกรรมต้นแบบชุมชนปลอดขยะ (2) จุดอ่อนคือสมาชิกในชุมชนขาดการจัดการขยะอินทรีย์หรือขยะเปียก เนื่องจากไม่มีอุปกรณ์ในการกำจัดและหลายบ้านไม่มีพื้นดินเพื่อขุดหลุมฝังขยะอินทรีย์ จึงนำไปทิ้งรวมในถังขยะ ชุมชนไม่มีกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือชาวบ้าน (3) โอกาสคือองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อมเป็นหน่วยงานสนับสนุนการจัดการขยะ จัดถังขยะสีมาให้บริการ ทำให้การจัดการขยะมีความคล่องตัว (4) อุปสรรคคือความไม่ต่อเนื่องของบสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อจัดหาถังกำจัดเศษอาหารและการสร้างอาชีพให้สมาชิกในชุมชน

3) แนวทางพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

แนวทางพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ประกอบด้วย 4 ฐาน 5 กิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

1) ฐาน 4 ฐาน ประกอบด้วย (1) ฐานเปิดใจ เป็นฐานรับสมัครกลุ่มตัวอย่างต้นแบบเพื่อร่วมโครงการ (2) ฐานเข้าใจเข้าร่วม เป็นฐานให้ความรู้เรื่องขยะ 4 ประเภท การคัดแยกขยะ การจัดการขยะตามหลัก 3Rs การให้ความรู้เรื่องการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล (Line BCG) และการอบรมเรื่องการจัดการขยะโดยวิทยากรต้นแบบชุมชนปลอดขยะ บ้านรางพลับ จังหวัดราชบุรี เพื่อสร้างแรงจูงใจและให้กำลังใจในการจัดการขยะครัวเรือน (3) ฐานมุ่งมั่นตั้งใจ เป็นฐานพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะ จัดเป็น 5 กิจกรรม (4) ฐานเพื่อนแนะนำเพื่อน เป็นฐานประเมิน “ครัวเรือนต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในเรื่องการจัดการขยะ ได้มอบเกียรติบัตรให้กลุ่มตัวอย่างที่ผ่านเกณฑ์เป็นต้นแบบชุมชนปลอดขยะและช่วยขยายผลสู่ครัวเรือนอื่นและชุมชนอื่นต่อไป

2) กิจกรรม 5 กิจกรรม ประกอบด้วย (1) กิจกรรมครัวเรือนต้นแบบ มุ่งเรื่องการพัฒนาที่ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของขยะ ใช้วิธีจัดการขยะตามหลัก 3Rs คือ การลดใช้/Reduce การใช้ซ้ำ/Reuse การหมุนเวียนมาใช้ใหม่/Recycle (2) กิจกรรมหน้าบ้านน่ามอง มุ่งเรื่องการพัฒนากลุ่มตัวอย่างต้นแบบให้ทำความสะอาดหน้าบ้านทุกวัน เพื่อปรับภูมิทัศน์ให้สะอาดน่ามอง (3) กิจกรรมใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล (Line BCG) มุ่งเรื่องบันทึกข้อมูลปริมาณขยะในครัวเรือนทุกวัน ประเมินความรู้เรื่องจัดการขยะ และเป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อขยะ (4) กิจกรรมสร้างรายได้ครัวเรือน มุ่งเรื่องขายขยะของกลุ่มตัวอย่างต้นแบบและผู้ซื้อขยะในชุมชน (5) กิจกรรมบ้านสวย เมืองสะอาด มุ่งให้กลุ่มตัวอย่างต้นแบบมีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจพัฒนาหมู่บ้านเดือนละครั้ง เพื่อให้ชุมชนสะอาด ปลอดขยะ และสวยงาม

สรุปผลการวิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่าย ในประเด็นเป็นกลุ่มตัวอย่างต้นแบบชุมชนปลอดขยะบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ซึ่งเป็นชุมชนมีปัญหาการจัดการขยะ

ที่ไม่ครบวงจร คัดแยกเฉพาะขยะที่ขายได้ แต่มีปริมาณน้อย ส่วนขยะเปียกหรือขยะอินทรีย์มีปริมาณมากเป็นครึ่งหนึ่งของขยะทั้งหมด ถูกทิ้งรวมกับขยะทั่วไปและขยะอันตราย กลายเป็นขยะปนเปื้อนที่ถูกกำจัดด้วยการฝังกลบและเผาทิ้ง ทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรและสูญเสียมูลค่าทางเศรษฐกิจ เมื่อได้วางแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็น 4 ฐาน 5 กิจกรรม ทำให้กลุ่มตัวอย่างต้นแบบได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการคัดแยกขยะนำรายได้มาสู่ครัวเรือน ได้เรียนรู้วิธีการจัดการขยะหลายประเภท มุ่งมั่นตั้งใจทำกิจกรรมทั้ง 5 ให้น้ำบ้านน้อมองชุมชนบ้านสวยเมืองสะอาด และร่วมด้วยช่วยกันทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตามเป้าหมาย ความสะอาดเรียบร้อยทำให้ชุมชนเกิดความสุข และจะขยายผลไปยังชุมชนอื่นหรือหมู่บ้านใกล้เคียง โดยใช้ชุดความรู้เรื่องการจัดการขยะ ปฏิบัติการ 4 ฐาน 5 กิจกรรม เพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนให้มีความยั่งยืนสืบไป

4.3.2 วิเคราะห์การจัดระบบเครือข่ายและบทบาทหน้าที่

1) การจัดระบบเครือข่าย

การจัดระบบเครือข่าย ทำให้เครือข่ายทำงานได้ราบรื่น เนื่องจากในเครือข่ายมีคนหลายกลุ่มหลายความคิด จึงต้องมีการประสานงานระหว่างสมาชิกในเครือข่าย โดยจัดระบบเครือข่ายดังนี้

- 1) จัดผังงานของเครือข่าย ให้เป็นไปตามเป้าหมาย
- 2) จัดระบบการสื่อสาร ให้เกิดการกระจายความรู้และตระหนักถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้น โดยจัดกระบวนการพูดคุยเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน
- 3) จัดระบบการเรียนรู้ร่วมกัน ให้เครือข่ายเกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาบนฐานของความเป็นจริง ต่อเนื่อง และปรับใช้ได้ตลอดเวลา
- 4) จัดระบบสารสนเทศแบบดิจิทัล ให้หน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่จัดระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้ในการทำงานได้สะดวกขึ้น ในงานวิจัยนี้ได้แบ่งเครือข่ายออกเป็นส่วนสนับสนุนส่งเสริมและส่วนแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2) บทบาทหน้าที่ของเครือข่าย

บทบาทหน้าที่ของเครือข่าย แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่

- 1) ระดับสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้เกิดการทำกิจกรรมในพื้นที่ เป็นผู้ประสานงานและให้คำปรึกษา แนะนำการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนปลอดขยะ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จมากกว่าการมีส่วนร่วมและทำงานเชิงลึก ได้แก่ วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล
- 2) ระดับกิจกรรม เป็นเครือข่ายเน้นกระบวนการทำงานในพื้นที่ มีการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง เน้นการพึ่งพาบุคคลและใช้ทรัพยากรในพื้นที่

3) เครือข่ายของต้นแบบชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ดังนั้น ต้นแบบชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 จึงมีเครือข่าย 2 กลุ่มในช่วงแรกเพื่อสนับสนุนและแบ่งปันประสบการณ์ ได้แก่ เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริม และเครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1) เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริม เป็นเครือข่ายที่สนับสนุนส่งเสริมให้กิจกรรมพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 สามารถขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่อง และชี้แนะให้หมู่บ้านอื่นปฏิบัติตาม ได้แก่ วัดชนอน หมู่ที่ 1 วัดพระงาม หมู่ที่ 3 วัดธรรมาราม หมู่ที่ 6 วัดกษัตราธิราชวรวิหาร หมู่ที่ 7 วัดท่าการ้อง หมู่ 6 โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) หมู่ที่ 3 โรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรวิหารการบำรุง) หมู่ที่ 7 และสมาคมอยุธยาธรรมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยา หมู่ที่ 5 โดยมีเจ้าอาวาสวัดดังกล่าว เทศนาสอนญาติโยมให้รู้จักการจัดการขยะและประโยชน์อันเกิดจากบ้านเรือนสะอาดเรียบร้อย ส่วนผู้อำนวยการโรงเรียนทำหน้าที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการคัดแยกขยะตามหลัก 3Rs หรือรู้จักขยะที่ใช้ได้ขายได้ และขยะที่ใช้ไม่ได้ต้องทิ้งลงถังขยะ รู้จักธนาคารขยะเพื่อการออมขยะรีไซเคิล และสร้างอาชีพจากขยะ ส่วนสมาคมอยุธยาธรรมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยา ทำให้ชุมชนอุ่นใจเมื่อออกไปทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน เพราะมีเจ้าหน้าที่ติดตามไปดูแลความปลอดภัยขณะทำความสะอาดหน้าวัด หน้าโรงเรียน หน้าบ้าน ทำให้เกิดความน่ามองและมีบ้านสวยเมืองสะอาดเกิดขึ้นตามลำดับ

2) เครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยคณะผู้วิจัยได้เรียนเชิญชวนผู้ใหญ่บ้านหมู่อื่นในตำบลบ้านป้อมให้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการขยะของกิจกรรมพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 เพื่อให้เกิดการขยายผล สร้างเป็นเครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยดำเนินการเป็น 2 วิธี คือ (1) การจัดเสวนาเรื่องการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อมมีผู้ร่วมเสวนา ประกอบด้วย รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลป้อม กำนันตำบลบ้านป้อม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 บ้านป้อม หมู่ที่ 4 บ้านป้อม หมู่ที่ 5 บ้านป้อม หมู่ที่ 6 บ้านวัดธรรมาราม หมู่ที่ 9 บ้านวัดลอดช่อง คณะผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) เป็นวิทยากรเล่าเรื่องความสำเร็จของการจัดการขยะ ธนาคารขยะ กิจกรรมสร้างอาชีพสุจริตให้นักเรียนโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) (2) คณะผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเชิญชวนผู้นำชุมชนให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 1 และบ้านโรงราช หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านป้อม กำนันตำบลภูเขาทอง และกำนันตำบลสำเภาล่ม เพื่อแบ่งปันประสบการณ์และทำกิจกรรมพัฒนาต้นแบบปลอดภัยชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 และขอให้ผู้นำชุมชนนำกิจกรรมไปประชาสัมพันธ์ พร้อมให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะแก่ชุมชนตามเอกสารชุดความรู้ที่มอบให้

สรุปผลการวิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่าย ในประเด็นเครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริม ให้ต้นแบบชุมชนปลอดภัยบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 สามารถก้าวเดินไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ประสบการณ์และความรู้เรื่องการจัดการขยะตามหลัก 4 ฐาน 5 กิจกรรมร่วมกับหมู่บ้านอื่นในตำบล บ้านป้อม ตำบลภูเขาทอง ตำบลสำเภาล่ม และกระบวนการสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างเครือข่ายเพื่อการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และมีความสำเร็จเป็นเป้าหมาย โดยส่งต่อความรู้ความเข้าใจไปยังหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 11 ในตำบลบ้านป้อม ตำบลภูเขาทอง และตำบลสำเภาล่ม ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 8 กรอบการจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.4. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิเคราะห์ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 เพื่อหาองค์ความรู้จากงานวิจัยตามแนวทางพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะ 4 ฐาน 5 กิจกรรม โดยกลุ่มตัวอย่างต้นแบบได้ปฏิบัติใน 4 ฐาน คือ (1) ฐานเปิดใจ ให้เข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างต้นแบบ (2) ฐานเข้าใจ ให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะตามหลัก 3Rs และการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล (Line BCG) บันทึกปริมาณขยะครัวเรือนในแต่ละวัน (3) ฐานมุ่งมั่น ตั้งใจ ให้ทำกิจกรรม 5 เรื่อง (4) ฐานเพื่อนแนะนำเพื่อน ให้ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกขยะโดยกลุ่มตัวอย่างต้นแบบจะได้รับเกียรติบัตรแสดงว่าเป็นต้นแบบชุมชนปลอดขยะและจะขยายผล

สู่ครัวเรือนอื่นหรือชุมชนอื่นต่อไป จากการวิเคราะห์พบว่า ฐานทั้ง 4 เกิดได้เพราะใจ เริ่มจากเปิดใจ เข้าใจ ตั้งใจ และป็นใจ จึงสรุปได้เป็นเรื่อง “ความเข้าใจ (Understanding)”

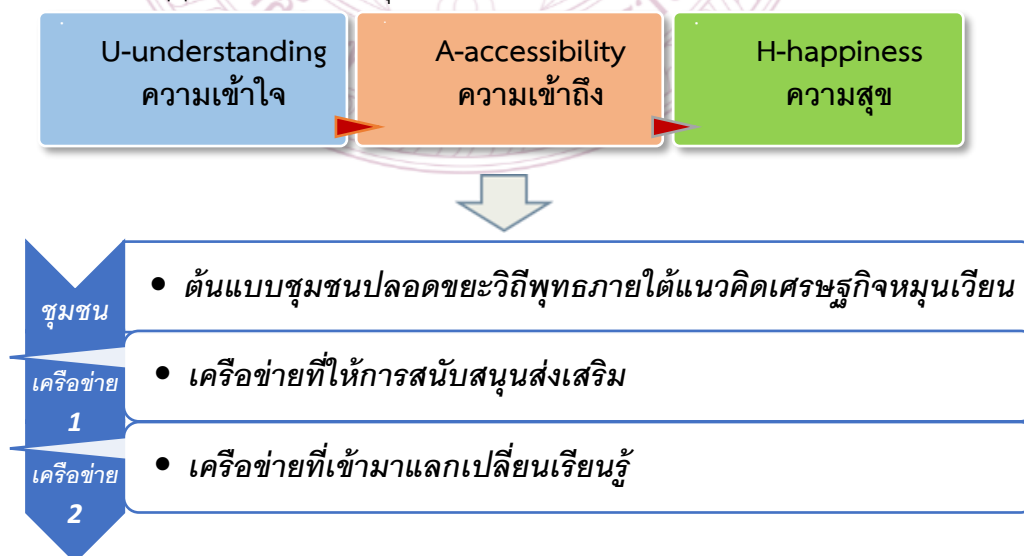
กลุ่มตัวอย่างต้นแบบได้ปฏิบัติใน 5 กิจกรรม คือ (1) ครัวเรือนต้นแบบ ให้จัดการขยะตามหลัก 3Rs ลดการใช้ ซ้ำการใช้ นำมาใช้ใหม่ เป็นวิธีการประหยัดทรัพยากร (2) หน้าบ้านน่ามอง ให้สะอาดทำความสะอาดหน้าบ้านทุกวันให้น่ามอง (3) การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล (Line BCG) ให้บันทึกปริมาณขยะในครัวเรือน ให้ความรู้เรื่องขยะ (4) รายได้ครัวเรือน ให้ขายขยะให้เกิดรายได้ (5) บ้านสวยเมืองสะอาด ให้ร่วมกันพัฒนาชุมชนเดือนละครั้งเพื่อให้บ้านเมืองสะอาดและปลอดภัย จากการวิเคราะห์พบว่ากิจกรรมทั้ง 5 สำเร็จได้เพราะการประพฤติปฏิบัติตามระเบียบที่ได้วางไว้ กระทำไปเรื่อย ๆ จนได้ผลลัพธ์ที่พึงพอใจ จึงสรุปได้เป็นเรื่อง “ความเข้าถึง (Accessibility)” ส่วนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทำให้กลุ่มตัวอย่างต้นแบบตระหนักถึงผลประโยชน์จากการคัดแยกขยะสู่การมีรายได้เข้าครัวเรือน เรียนรู้วิธีการจัดการขยะที่ถูกต้องทำให้ปริมาณขยะลดลง บ้านเรือนสะอาด หน้าบ้านเรียบร้อยน่ามอง ความสำเร็จของบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 เกิดจากความสามัคคี ความช่วยเหลือเกื้อกูลและความสุขที่ทุกคนได้ทำร่วมกัน จึงสรุปได้เป็นเรื่อง “ความสุข (Happiness)” ซึ่งกลุ่มตัวอย่างต้นแบบและผู้นำชุมชนจะขยายผลไปสู่ชุมชนอื่นหรือหมู่บ้านใกล้เคียงให้เป็นเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่มีความยั่งยืนสืบไป

องค์ความรู้ที่ได้รับจากกระบวนการพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน คือ การเสริมสร้างเครือข่ายที่ช่วยให้ชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป คือ “UAH” Model

U = Understanding คือ ความเข้าใจ

A = Accessibility คือ ความเข้าถึง

H = Happiness คือ ความสุข

ภาพที่ 9 องค์ความรู้ได้จากการพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน “UAH” Model

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่าง การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดย ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ หมุนเวียน (2) เพื่อเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (3) เพื่อ วิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการวิจัยแล้ว คณะผู้วิจัยจึงสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ หมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยสรุปว่า

1. เครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนต้นแบบปลอดภัย 9 ชุมชนที่คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกแล้วถอดบทเรียนเป็นชุดความรู้เรื่อง รูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน มีรูปแบบ เครือข่ายที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกลุ่มคนและองค์กรที่มีเป้าหมายเดียวกัน ทำกิจกรรม ช่วยเหลือ และมีผลประโยชน์ร่วมกัน เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้นเป็นศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะให้ชุมชนอื่นหรือผู้สนใจได้เข้ามาศึกษาดูงาน หรือขอการสนับสนุน ในกิจกรรมที่กำลังทำอยู่ และมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เหมือนทั้งความเชื่อ ความสนใจ ความสัมพันธ์ กับหลักยึดของไตรสิกขาว่าด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ในการปฏิบัติตนเพื่ออบรมกายใจให้เรียบร้อยและ เสริมสร้างความรู้เพื่อแบ่งปัน นอกจากนี้ยังมีรูปแบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่สร้างรายได้และปรับเปลี่ยน การใช้ทรัพยากรในระบบการผลิตให้กลับสู่สภาพเดิม นำมาใช้ใหม่ แปรรูปใหม่ ประดิษฐ์เป็นสินค้า ใหม่เพื่อรับมือกับทรัพยากรที่จะขาดแคลนในอนาคตและสภาวะขยะล้นโลก ดังนั้นเศรษฐกิจ หมุนเวียนจึงมุ่งเน้นที่คุณค่าของผลิตภัณฑ์ต้องอยู่ได้นานที่สุด ส่งเสริมการใช้ซ้ำ สร้างของเสียใน ปริมาณต่ำสุด และให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการขยะจากการผลิตและการบริโภค ด้วยการสร้าง เครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

2. การเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ผลการวิจัย พบว่าการยึดหลักบรรพ ชีว คือชุมชน วัด โรงเรียน เป็นฐานคิดในการเสริมสร้างชุมชนปลอดภัยให้เข้มแข็ง และยั่งยืน ด้วยการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างชุมชนปลอดภัยกับเครือข่าย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริม ได้แก่ วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล (2) เครือข่ายที่เข้า

มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ หมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลบ้านป้อม ตำบลภูเขาทอง และตำบลสำเภาล่ม โดยคณะผู้วิจัยได้มอบเอกสาร “ชุดความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ” กิจกรรมการจัดการขยะในชุมชนและเล่าถึงผลที่ได้รับคือความสำเร็จของกิจกรรมและประสบการณ์ในการทำงาน ณ บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้ร่วมกันทำกิจกรรม 5 อย่าง ตั้งใจจริง คือ (1) ครีวเรือนต้นแบบ (2) หน้าบ้านน่ามอง (3) การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล (Line BCG) บันทึกปริมาณขยะรีไซเคิลของครัวเรือนทุกวัน (4) สร้างรายได้ครัวเรือน (5) บ้านสวยเมืองสะอาด โดยมีเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมหน้าที่รณรงค์ขับเคลื่อนให้กิจกรรมพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและแนะนำให้ชุมชนอื่นทำกิจกรรมเหล่านี้ด้วย ส่วนหน้าที่ของเครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำหน้าที่นำกิจกรรมไปประชาสัมพันธ์ พร้อมให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะตามเอกสารชุดความรู้ที่ได้รับมอบ

3. วิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถึพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของต้นแบบชุมชนปลอดขยะบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม เกิดจากความพร้อมเพรียงและศักยภาพของคนในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กลุ่มเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพสต.) กลุ่มสตรี และกลุ่มจิตอาสา ได้เข้ามาช่วยกันประสานงาน เป็นพี่เลี้ยง และให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์ต่อการวิจัย ทำให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะชุมชนในอดีตและคณะผู้วิจัยได้จัดทำแผนโดยใช้กิจกรรมเป็นตัวนำในการละลายพฤติกรรม ทำให้ถูกใจผู้ปฏิบัติที่เป็นกลุ่มคนที่รักความสะอาด รักความสงบ และรักสุขภาพ ทำให้ทุกคนจัดการขยะด้วยความเข้าใจ ด้วยความเข้าใจและมีความสุข โดยวางแนวทางปฏิบัติเป็น 4 ฐาน 5 กิจกรรม โดย 4 ฐาน ประกอบด้วย (1) ฐานเปิดใจ รับสมัครกลุ่มตัวอย่างต้นแบบ (2) ฐานเข้าใจเข้าร่วม เรียนรู้ขยะ 4 ประเภท คัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs และใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล (Line BCG) บันทึกปริมาณขยะประจำวัน (3) ฐานมุ่งมั่นตั้งใจ พัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะด้วย 5 กิจกรรม (4) ฐานเพื่อนแนะนำเพื่อน ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการจัดการขยะและรับมอบเกียรติบัตรเมื่อปฏิบัติผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ส่วน 5 กิจกรรม ประกอบด้วย (1) กิจกรรมครัวเรือนต้นแบบ (2) กิจกรรมหน้าบ้านน่ามอง (3) กิจกรรมใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล (Line BCG) (4) กิจกรรมสร้างรายได้ครัวเรือน (5) กิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด ทั้งหมดนี้มุ่งหวังให้กลุ่มตัวอย่างต้นแบบมีความสามัคคี ร่วมใจกันพัฒนาหมู่บ้านให้สะอาด ปลอดขยะ สวยงาม และขยายผลไปยังชุมชนหรือหมู่บ้านอื่นเพื่อให้ต้นแบบชุมชนปลอดขยะสามารถก้าวเดินไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์และการจัดการขยะเชิงเครือข่ายในตำบลบ้านป้อม ตำบลภูเขาทอง และตำบลสำเภาล่ม และกระบวนการสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ มีแรงจูงใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและให้สำเร็จตามเป้าหมายโดยเครือข่ายวัดและโรงเรียน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน พบว่าคณะผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนการสัมมนาเชิงลึกชุมชนต้นแบบปลอดขยะที่ได้รางวัล Zero Waste เป็นผลลัพธ์เรื่องความรู้ในรูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะ โดยเน้นการประสานงานระหว่างกลุ่มเครือข่ายเพื่อสนับสนุนส่งเสริมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพ และรูปแบบในการดำเนินชีวิตของต้นแบบชุมชนให้มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมดั้งเดิม เป็นวิถีพุทธที่ยึดความเรียบง่ายและแบ่งปันกัน ส่วนรูปแบบทางเศรษฐกิจเป็นแบบที่เรียกว่าเศรษฐกิจหมุนเวียน สามารถสร้างรายได้จากขยะรีไซเคิลและขยะอื่นที่นำมาแปรรูปหรือใช้ซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของระพีพัฒน์ วงษ์ภักดี และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านสวัสดิ์ ตำบลกลันตา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” พบว่าชุมชนบ้านสวัสดิ์ประสบความสำเร็จด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามโครงการ “ชุมชนปลอดขยะ Zero Waste” โดยใช้การบริหารจัดการขยะตามหลักการจัดการ 4M's มีแนวทางบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะทั่วไป ขยะอันตราย และชุมชนยังได้ปฏิบัติตามแนวทางการบริหารการจัดการขยะแบบ 3Rs เพื่อลดปริมาณขยะ คือ การจัดระบบรีไซเคิลหรือรวบรวมนำไปสู่การแปรรูปใหม่ ได้แก่ Reduce (คิดก่อนใช้) Reuse (การใช้ซ้ำ) Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) และประสบความสำเร็จเป็นชุมชนปลอดขยะอย่างสมบูรณ์ เพราะความตระหนักถึงความสำคัญของการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ช่วยลดปริมาณขยะ และสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นหลังรู้จักการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2. การเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน พบว่าหลักบวรคือชุมชน วัด โรงเรียน สามารถเสริมหนุนให้ชุมชนปลอดขยะมีความเข้มแข็งและยั่งยืนยิ่งขึ้นก็คือบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 เป็นต้นแบบชุมชนปลอดขยะตามหลักปฏิบัติ 4 ฐาน 5 กิจกรรม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้วางแนวทางไว้ ส่วนชุมชนอื่นในตำบลบ้านป้อมและตำบลอื่น วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศลในตำบลบ้านป้อม ได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยขับเคลื่อน สนับสนุนส่งเสริม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานของของศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เทศบาลนครนครศรีธรรมราช” พบว่าแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน แบ่งเป็น 2 แนวทาง คือแนวนโยบายการมีส่วนร่วมเพื่อจัดการขยะมูลฝอยชุมชนให้สัมฤทธิ์ผล และแนวทางการปฏิบัติการมีส่วนร่วมเพื่อลดปริมาณ เพิ่มคุณค่า และจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นทางตามแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน (Community Based Solid Waste Management: CBM) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอยโดยเน้นการเสริมสร้างและมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อลดปริมาณขยะ เริ่มจากการวางแผน ปฏิบัติการ ประเมินและติดตามผล โดยคัดเลือกชุมชนเพื่อให้ความรู้ ให้อุปกรณ์ สร้างความเชื่อมั่น ใช้เครื่องมือทางการเงิน และบังคับใช้กฎระเบียบ เพื่อให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3. วิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน พบว่าความสำเร็จของต้นแบบชุมชนปลอดขยะบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม เกิดจากความสามัคคีและศักยภาพของคนในชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานการกุศล กลุ่มจิตอาสา ได้เข้ามาช่วยกันประสานงาน เป็นพี่เลี้ยง และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ทำให้ทุกคนจัดการขยะด้วยความเข้าใจ ด้วยความเข้าใจ และมีความสุข โดยให้วางแนวทางปฏิบัติตามหลัก 4 ฐาน 5 กิจกรรม และต้นแบบชุมชนปลอดขยะจะก้าวเดินไปอย่างมั่นคงและยั่งยืนด้วยความร่วมมือของเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดการขยะ และเครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการขยะตามประสบการณ์ที่มีหรือตามหลัก 3Rs ซึ่งสอดคล้องกับงานของสภากาชาดฯ คณิศร์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนอย่างครบวงจร” พบว่าการจัดการขยะ 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) มุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำให้ชุมชนปลอดขยะ (2) สร้างจิตสำนึกสาธารณะและความรู้สึกเป็นเจ้าของเพื่อให้ชุมชนดำเนินกิจกรรมได้สำเร็จ (3) เชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อเป็นหนึ่งเดียวที่ทำให้ชุมชนมีบทบาทร่วมในกิจกรรมการจัดการขยะชุมชนครบวงจร (4) ใช้หลักการจัดการขยะครบวงจรที่เน้นการลดปริมาณขยะด้วยหลัก 3Rs และหลัก 7Rs รวมทั้งใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยร่วมคิด ตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติ รับประโยชน์ และมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรเป็นต้นทุนทำกิจกรรมจัดการขยะ เช่น ตั้งกลุ่มคัดแยกขยะ ธนาคารขยะ ทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ โดยมีองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนและให้ขยายผลครอบคลุมทุกพื้นที่เพื่อเสริมสร้างเป็นชุมชนปลอดขยะที่สะอาดน่าอยู่

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรนำไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สู่กลุ่ม “บวร” คือ ชุมชน วัด โรงเรียน ให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายไปทุกทิศทุกทาง เพื่อสร้างความร่วมมือ แบ่งปันความรู้และประสบการณ์ เสนอความคิดเห็น ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังที่อาจต้องเผชิญกับสภาวะขยะล้นโลกในอนาคต ซึ่งความร่วมมือของพวกเราจะลดปริมาณขยะได้ในปัจจุบัน

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการทำกิจกรรมรณรงค์ ลด-ละ-เลิก การสร้างขยะและไม่ใช้บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายยากหรือไม่ย่อยสลาย

5.3.3 ข้อเสนอแนะทั่วไป

องค์ความรู้ในงานวิจัยนี้ สามารถประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้ผู้สนใจ ประชาชนทั่วไป นักเรียน นิสิต นักศึกษา ได้เรียนรู้วิธีการจัดการขยะได้ถูกต้อง และขยายผลสู่การสร้างเครือข่ายต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, 2539.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(1) หนังสือ :

ก. ภาษาไทย

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. คู่มือประชาชนเพื่อการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด กชกร พับลิชชิง สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ 2550.

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564). กรุงเทพมหานคร: บริษัท แอคทีฟพรีนซ์ จำกัด 2559.

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรณีการจัดการขยะมูลฝอยสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ, 2553.

กาญจนา แก้วเทพ. เครื่องมือการทำงานแนววัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สภาคทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา 2538.

กันยา สุวรรณแสง. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: อักษรพิทยา 2542.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส มีเดีย 2543.

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี. พรินซ์ (1991) จำกัด 2556.

ดุษฎี ชุมสาย. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช 2508.

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่. (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ดี.เค.ปริ้นติ้งเวิลด์ จำกัด 2553

ประชาคมวิจัยด้านเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว. สมุดปกขาว BCG in Action การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศไทย เพื่อเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว Bio-Circular-Green Economy. 5 พฤศจิกายน 2561.

ประภาศ ปานเจียง. จิตวิทยาทั่วไป. สงขลา: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ 2556.

พระมหาสุทิตย์ อาภากร. เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) 2547.

ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ. มิติใหม่ชุมชนไทยไร้ถัง. กรุงเทพมหานคร: ส. เจริญการพิมพ์ 2552.

- ภรณ์ กิรติบุตร. การประสานงานระหว่างองค์กร. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์ 2522.
- ภาณี คุสุวรรณ. การจัดการสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอ็มพันธ์ 2546.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์และนันทพล กาญจนวัฒน์ “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชน”. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน 2563.
- เสรี พงศ์พิศ. เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาชนเข้มข้น ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์ 2548.
- เสถียร โพธิ์นันทะ. พระพุทธศาสนาในราชอาณาจักรไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย, 2543.
- เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว. Bio-Circular-Green Economy. 5 พฤศจิกายน 2561.
- ข. ภาษาอังกฤษ**
- Allen, R. and Santrock, J.W., Psychology: The Contexts of Behavior. United State of America: Wm. C. Brown Communication 1993.
- (2) วิทยานิพนธ์ :**
- ขวัญชัย วงศ์นิติกร. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของผู้ที่อยู่อาศัยในเขตหมู่บ้านจัดสรรชานเมือง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2542.
- ชื่นใจ บุชาธรรม. “การมีส่วนร่วมอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวบริเวณชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล 2542.
- ถ้วนเปาชี กุจิ. “การบริหารงานภาครัฐในรูปแบบเครือข่าย: กรณีศึกษาสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการภาคใต้”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2554.
- ประหยัด จตุพรพิทักษ์กุล. “เครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน”. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2538.
- พระดาวเหนือ บุตรสีทา. “การสร้างเครือข่ายและการจัดการเครือข่ายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของชุมชนบ้านพชรมนต์สุข อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุโขทัย”. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2557.
- ภัทรวรรณ นิลแก้วบวรวิชัย. “รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ดุษฎีนิพนธ์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา 2559.

ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม “แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เทศบาลนครนครศรีธรรมราช”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2562.

เอกพงศ์ ไทรพุทธทอง. “การพัฒนาเครือข่ายการทำงานสายปฏิบัติการระหว่างองค์กรของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน”. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2549.

(3) บทความ :

กัตตินาฏ สกุลสวัสดิพันธ์ และคณะ. “แนวทางการจัดการขยะ ณ แหล่งกำเนิดของสถานที่ท่องเที่ยวทางทะเลกรณีศึกษาบ่อหินฟาร์มสเตย์ อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง”. **รายงานวิจัย**. (คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช 2561).

จันทร์เพ็ญ มินคร. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม”. **รายงานวิจัย**.

ชนิดา เพชรทองคำ และคณะ. “การบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษา อบต.ไร่ส้ม จ.เพชรบุรี”. **รายงานวิจัย**.

ชัยณรงค์ ขาวเงิน. “การจัดการปัญหาขยะโดยคนในชุมชนตามแนวพุทธจิตวิทยา”. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม 2564).

ณัชพล นิลนพคุณ และคณะ. “แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองไผ่ จังหวัดนครปฐม”. **บทความวิชาการ**.

ระพีพัฒน์ วงษ์ภักดิ์ และคณะ. “การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านสวัสดิ์ ตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์”. **วารสารปัญญา** ปีที่ 27 ฉบับที่ 1. (มกราคม-มิถุนายน 2563)

วิลาวัลย์ เสนารัตน์. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการติดเชื้อและดูแลผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ หมู่ 12 ตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่”. **รายงานวิจัย**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2541.

สกุณา คงจันทร์ และคณะ. “รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนอย่างครบวงจร”. **วารสารปัญญา** ปีที่ 8 ฉบับที่ 2. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2564).

สมนึก ปัญญาสิงห์. การทำงานแบบมีส่วนร่วม. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. ปีที่ 16 (2) 2541.

สันชัย พรหมสิทธิ์. “การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดใหญ่ กลาง เล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2562).

(4) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

กรุงเทพธุรกิจ. กรมอนามัยเตือนอันตรายจากขยะมูลฝอย ผลกระทบต่อสุขภาพ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/social/969205> [30 พฤษภาคม 2565].

- กองส่งเสริมบำรุงความรู้ กรมยุทธศึกษาทหารบก. **การจัดการและการคัดแยกขยะ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://nrei.rmutsv.ac.th/default>files>poprosal> [22 ตุลาคม 2564].
- การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน. **ชุมชนบ้านทุ่งศรี จังหวัดแพร่**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://community.onep.go.th/location/ban-toong-sri-phrae/> [18 เมษายน 2565].
- การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน. **ชุมชนบ้านโป่งศรีนคร จังหวัดเชียงราย**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://community.onep.go.th/location/ban-pong-sri-na-khon-chiangrai/> [18 เมษายน 2565].
- การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน. **ชุมชนบ้านหัวถนน จังหวัดขอนแก่น**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://community.onep.go.th/location/ban-hua-tanon-khonkaen> <https://siamrath.co.th/n/178209> [18 เมษายน 2565].
- จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **อำเภอพระนครศรีอยุธยา**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://ww2.ayutthaya.go.th/amphur_content/cate/11 [15 เมษายน 2565].
- นิตยสารสารคดี. **หนองแขม ชุมชนเข้มแข็ง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.sarakadee.com/2020/12/03/> [18 เมษายน 2565].
- ไทยรัฐออนไลน์. **ชุมชนบ้านไร่ ตำบลอุโมงค์ “ชุมชนต้นแบบคัดแยกขยะต้นทาง”**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/1178624/> [18 เมษายน 2565].
- ไทยรัฐออนไลน์. **‘บ้านป่าติงจาม’ แชมป์ ‘Zero Waste’ ชุมชนรุ่นเล็ก แปรขยะสร้างสวัสดิการ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/news/local/north/1102374> [18 เมษายน 2565].
- พีพีทีวี ออนไลน์. **“ขยะ” อันตรายกว่าคิด กระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพมนุษย์**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/63263> [30 พฤษภาคม 2565].
- ประภัสสร วงศ์ยืน. **ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://web.tcdc.or.th/Articles/Detail/> [20 ตุลาคม 2564].
- เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ **Sustainable Development Goals (SDGs) ฉบับเต็ม**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://e-plan.dla.go.th/activityImage/422.pdf> [20 ตุลาคม 2564].
- แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2021/01/19_NS_18.pdf [15 เมษายน 2565].
- มติชนออนไลน์. **กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) เผยปี 2564 ขยะมูลฝอยลดลง ขยะติดเชื้อ-ขยะอันตรายเพิ่มขึ้น**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_3168455 [15 เมษายน 2565].

- สยามรัฐ. สส.ขยายผลชุมชนจัดการขยะยั่งยืน ชูบ้านโนนกล้วยหอม ศูนย์เรียนรู้ Zero Waste. [ออนไลน์].แหล่งที่มา: <https://siamrath.co.th/n/178209> [18 เมษายน 2565].
- สยามรัฐ. สส.ยกชุมชน ‘บ้านรางพลับ’เป็นต้นแบบจัดการขยะครบวงจรแห่งแรกไทยโพสต์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://siamrath.co.th/n/178860> [18 เมษายน 2565].
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.ayutthayalocal.go.th/frontpage> [15 เมษายน 2565].
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://banpom.go.th/public/list/data/index/menu/1144> [22 ตุลาคม 2564].
- อรรถสิทธิ์ เหมือนมาตย์. โลกที่ถูกถาโถมด้วย “ขยะ” ปัญหาใหญ่และหมักหมมจนยากจะเยียวยา? [ออนไลน์].แหล่งที่มา: <https://www.salika.co/2022/03/28/world-of-waste-big-problem/> [15 เมษายน 2565].
- อาทิตยา พงพรหม. สรุปแนวคิดเครือข่ายเพื่อการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเกษตรกร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.alro.go.th/tech_trans/ewt_dl_link.php?nid=732 [22 ตุลาคม 2564].
- the network. กรุงเทพมหานครกับปัญหาขยะล้นเมือง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.ngobiz.org/home/2019/> [15 เมษายน 2565].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
เอกสารลงนามการเป็นเครือข่าย

1. วัดชนอน ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๗๐		มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๘๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔ www.mcu.ac.th
๑๙ มิถุนายน		
เรื่อง นมัสการ สิ่งที่ส่งมาด้วย	เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ พระครูโสภณธรรมวิบูล เจ้าอาวาสวัดชนอน คู่มือการจัดการขยะ ๑ ชุด	
ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม้นิภาณ รักษาโสม อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย 4 โครงการ ย่อย 1 พัฒนาศูณข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ย่อย 2 พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ย่อย 3 ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา ย่อย 4 เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา งานวิจัยนี้ได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงขอความร่วมมือพระคุณท่านและพระสงฆ์ที่อยู่ภายในวัดเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการขยะด้วยการเทคนิครังค์ประชาชนคัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rsเพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชน จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ในการเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในครั้งนี้ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้		
นมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง		
(ผศ. ดร.แม้นิภาณ รักษาโสม) หัวหน้าโครงการ		
ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973 ผศ.ดร.แม้นิภาณ รักษาโสม โทร 089-898-2862		
พ.ต.ท.พิทักษ์ธรรมอินต. 22 มิ.ย. ๖๕ มีมติให้ดำเนินการร่วมกัน		

2. วัดธรรมาราม ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๗๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๑๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๑๕๒๔ ๘๐๑๔
www.mcu.ac.th

๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ
นมัสการ เจ้าอาวาสวัดธรรมาราม
สิ่งที่ส่งมาด้วย คู่มือการจัดการขยะ ๑ ชุด

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม้นิภา ฤกษ์รักษา โฆษกประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย ๔ โครงการ

ย่อย ๑ พัฒนารูปแบบข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๒ พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

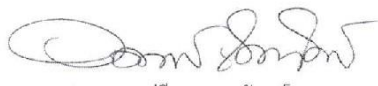
ย่อย ๓ ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๔ เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาด้านแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงขอความร่วมมือพระคุณท่านและพระสงฆ์ที่อยู่ภายในวัดเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการขยะด้วยการเทศน์รณรงค์ประชาชนคัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs เพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชน

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ในการเข้าร่วมภาคีเครือข่ายในครั้งนี้ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(ผศ. ดร.แม้นิภา ฤกษ์รักษา)
หัวหน้าโครงการ

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973
ผศ.ดร.แม้นิภา ฤกษ์รักษา โทร 089-898-2862

22/๖๖/๖๕

๖๖/๖๖/๖๖

3. วัดกษัตราธิราช ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๗๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๘๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๑๔
www.mcu.ac.th

๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ
นมัสการ พระราชทานพรอาจารย์ เจ้าอาวาสวัดกษัตราธิราชวรวิหาร
สิ่งที่ส่งมาด้วย คู่มือการจัดการขยะ ๑ ชุด

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกุณา รักษาโถม อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย 4 โครงการ

ย่อย ๑ พัฒนารูปแบบข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๒ พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๓ ดันแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๔ เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงขอความร่วมมือพระคุณท่านและพระสงฆ์ที่อยู่ภายในวัดเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการขยะด้วยการเทศน์รณรงค์ประชาชนคัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs เพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชน

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ในการเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่าย จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(ผศ. ดร.แม่ชีกุณา รักษาโถม)
หัวหน้าโครงการ

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

4. วัดพระงาม ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๖๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๙๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๙๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ
นมัสการ เจ้าอาวาสวัดพระงาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย คู่มือการจัดการขยะ ๑ ชุด

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย 4 โครงการ

ย่อย 1 พัฒนารูปแบบข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย 2 พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย 3 ดัชนีแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

ย่อย 4 เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาดัชนีแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงขอความร่วมมือพระคุณท่านและพระสงฆ์ที่อยู่ภายในวัดเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการขยะด้วยการเทศน์รณรงค์ประชาชนคัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs เพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อมของวัดและชุมชน

จึงน้อมสักการมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ในการเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่าย จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ)
หัวหน้าโครงการ

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

พระมงคลเทพจิตตาสังฆ
วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๕
ยินดีให้ความร่วมมือ

5. วัดท่าการ้อง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๙๔

มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง นิมนต์เข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ
นมัสการ พระพิพัฒนศาสนกิจวิธาน เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง
สิ่งที่ส่งมาด้วย ชุดความรู้การจัดการขยะ

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย ๔ โครงการ

ย่อย ๑ พัฒนารฐานข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๒ พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

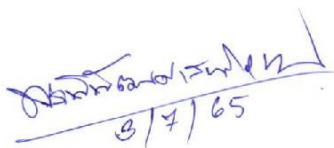
ย่อย ๓ ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

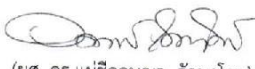
ย่อย ๔ เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับเป็นที่พึงพอใจ ดังนั้นเพื่อให้กิจกรรมพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ หมุนเวียน เกิดการขยายผล ดิฉันและทีมวิจัยจึงขอเรียนเชิญพระเดชพระคุณท่านเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายชุมชน ปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความร่วมมือ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

๑/๗/๖๕

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม)
ผู้อำนวยการแผนงานวิจัยฯ

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. ๐๘๑-๙๒๙-๗๙๗๓

6. อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๗๓

มหาวิทยาลัยมหาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังษี
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ
เรียน ผู้อำนวยการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย คู่มือการจัดการขยะ ๑ ชุด

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโสม อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาลงกรณ์ราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย ๔ โครงการ

ย่อย ๑ พัฒนาระบบข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๒ พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๓ ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๔ เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงขอความร่วมมืออุทยานอุทยานประวัติศาสตร์เข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการขยะด้วยการรณรงค์ให้ประชาชน มีการคัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3 Rs เพื่อรักษาสีงามแวดล้อมอุทยานประวัติศาสตร์และชุมชน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ในการเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในครั้งนี้ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโสม)

หัวหน้าโครงการ

- รศ. ๐๐๐๐๐๐๐๐

๒๒.๖.๒๕

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973
ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโสม โทร 089-898-2862

7. โรงเรียนวัดกษัตราธิราช ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๗๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๕ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๔
www.mcu.ac.th

๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรวิหการการบำรุง)
สิ่งที่ส่งมาด้วย คู่มือการจัดการขยะ ๑ ชุด

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม้นกฤษณา รักษาโฉม อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย ๔ โครงการ

ย่อย ๑ พัฒนารฐานข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๒ พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๓ ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๔ เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาด้านแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงขอความร่วมมือท่านและคณะครู/นักเรียนโรงเรียนวัดกษัตราธิราชเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการขยะด้วยการรณรงค์ให้มีการคัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3 Rs เพื่อรักษาสีสิ่งแวดล้อมและชุมชน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ในการเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในครั้งนี้ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม้นกฤษณา รักษาโฉม)

หัวหน้าโครงการ

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. 081-929-7973

- อดีเจ้าร่วมใจธรรม
๔๕/๖ ๑๖.๖-๑๖.๗ ๑๖.๗

8. โรงเรียนวัดพระงาม ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ที่ อว ๘๐๐๓.๓/๗๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๘๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓๑๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๑๔
www.mcu.ac.th

๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประหารรัฐ)
สิ่งที่ส่งมาด้วย คู่มือการจัดการขยะ ๑ ชุด

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม้นกฤษณา รักษาโฉม อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย ๔ โครงการ

ย่อย ๑ พัฒนารูขี้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๒ พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๓ ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๔ เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงขอความร่วมมือท่านและคณะครู/นักเรียนโรงเรียนวัดพระงามเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการขยะด้วยการรณรงค์ให้มีการคัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3 Rs เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและชุมชน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ในการเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในครั้งนี้ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม้นกฤษณา รักษาโฉม)

หัวหน้าโครงการ

(นายอภิศ ชาติยา)

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร โทร. 081-929-7973

0822399932

9. หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๘๐

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๗ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จ.อยุธยา
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ
เรียน นายทรงพล สุขสมบูรณ์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑
สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ ๑ ฉบับ

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโสม อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย ๔ โครงการ

ย่อย ๑ พัฒนารูปแบบข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อจัดการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๒ พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๓ ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๔ เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการอยู่ในระดับเป็นที่พึงพอใจ

ดังนั้น เพื่อให้กิจกรรมพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เกิดการขยายผล ดิฉันจึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมกิจกรรมการสัมมนา ในวันอาทิตย์ ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๒๐ น. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพื่อเป็นภาคีเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความร่วมมือ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ศก.กฤษณา รักษาโสม

ผู้ร่วมวิจัยในป. 1

อ.ดร.กฤษณา รักษาโสม

ยื่นไว้ในเอกสาร
๒๖ มิ.ย. ๖๕

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโสม)

ผู้อำนวยการแผนงานวิจัยฯ

10. หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๘๑

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จ.๘๑๑๐๑
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ
เรียน นายประเสริฐ รุ่งเรือง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๔
สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ ๑ ฉบับ

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รัชชาโสม อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย ๔ โครงการ

ย่อย ๑ พัฒนารูปแบบข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๒ พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๓ ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

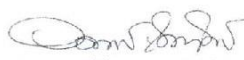
ย่อย ๔ เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการพัฒนาด้านแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานกิจกรรมอยู่ในระดับเป็นที่พึงพอใจ

ดังนั้น เพื่อให้กิจกรรมพัฒนาด้านแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เกิดการขยายผล ดิฉันจึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมกิจกรรมการสัมมนา ในวันอาทิตย์ ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๒๐ น. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพื่อเป็นภาคีเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความร่วมมือ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รัชชาโสม)

ผู้อำนวยการแผนงานวิจัยฯ

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. ๐๘๑-๙๒๔-๗๙๗๓

ฉันเข้าร่วมโครงการ
มาลาดี ๑๖๕๐๖

11. หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๘๒

มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลคำโหร อำเภอบางน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๑๐
โทรศัพท์ ๐ ๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ
เรียน นายบุญนำ ชื่นศักดิ์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕
สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ ๑ ฉบับ

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย ๔ โครงงาน

ย่อย ๑ พัฒนารูปแบบข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๒ พัฒนากลยุทธ์ดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๓ ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

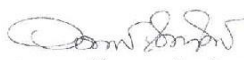
ย่อย ๔ เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการพัฒนาด้านแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานกิจกรรมอยู่ในระดับเป็นที่พึงพอใจ

ดังนั้น เพื่อให้กิจกรรมพัฒนาด้านแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เกิดการขยายผล ดิฉันจึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมกิจกรรมการสัมมนา ในวันอาทิตย์ ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๒๐ น. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพื่อเป็นภาคีเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความร่วมมือ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ)

ผู้อำนวยการแผนงานวิจัยฯ

ขอเชิญชวน รับผิดชอบ
นายบุญนำ ชื่นศักดิ์

12. หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๘๔

มหาวิทยาลัยมหาลาภสงครามราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๓๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๙ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๙ ๘๐๐๔
www.mcu.ac.th

๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ

เรียน นายเนติ ศรีคงคา ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ ๑ ฉบับ

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รัชชาโสม อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย ๔ โครงการ

ย่อย ๑ พัฒนารูปแบบข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๒ พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๓ ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๔ เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการกิจกรรมพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานอยู่ในระดับเป็นที่พึงพอใจ

ดังนั้น เพื่อให้กิจกรรมพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เกิดการขยายผล ดิฉันจึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมกิจกรรมการสัมมนา ในวันอาทิตย์ ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๒๐ น. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพื่อเป็นภาคีเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความร่วมมือ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รัชชาโสม)

ผู้อำนวยการแผนงานวิจัยฯ

ผ.ก.แก่งตา กัมพูชา

ฉันทิรา อ่วมโตงพร

13. หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ที่ ยว ๘๐๐๑.๑/๘๖

มหาวิทยาลัยมหาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๑๑๑๐
โทรศัพท์ ๐ ๙๒๕ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๙๒๕ ๘๐๐๔
www.mcu.ac.th

๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ
เรียน นายธิดา บุญปลอด ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๙
สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ ๑ ฉบับ

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย ๔ โครงการ

ย่อย ๑ พัฒนาระบบข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๒ พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๓ ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๔ เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

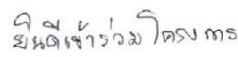
งานวิจัยนี้ได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาด้านแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับเป็นที่พึงพอใจ

ดังนั้น เพื่อให้กิจกรรมพัฒนาด้านแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เกิดการขยายผล ดิฉันจึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมกิจกรรมการสัมมนา ในวันอาทิตย์ ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๒๐ น. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพื่อเป็นภาคีเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความร่วมมือ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ)
ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย

ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ

14. หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพนครศรีอยุธยา

ที่ ขว ๘๐๐๑.๑/๘๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๙ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๙ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ

เรียน นายสุเทพ สุทธิลักษณ์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ ๑ ฉบับ

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รัชชาโสม อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย ๔ โครงการ

ย่อย ๑ พัฒนารูปแบบข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๒ พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๓ ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๔ เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับเป็นที่พึงพอใจ

ดังนั้น เพื่อให้กิจกรรมพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เกิดการขยายผล ดิฉันจึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมกิจกรรมการสัมมนา ในวันอาทิตย์ ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๒๐ น. ณ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเพื่อเป็นภาคีเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความร่วมมือ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รัชชาโสม)

ผู้อำนวยการแผนงานวิจัยฯ

อิมติทชอม รัชชาโสม

ผศ.ดร. รุ่งฤดี รัชชาโสม

๖ กค. ๖๕

15. สมาคมอยุธยาารวมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยา

ที่ อา ๘๐๐๑.๑/๔๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๘๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ
เรียน นายนาวัน คงดี นายกสมาคมอยุธยาารวมใจหน่วยกู้ภัยอยุธยา
สิ่งที่ส่งมาด้วย ชุดความรู้การจัดการขยะ

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แมชีกฤณา รักษาโฉม อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย ๔ โครงการ

ย่อย ๑ พัฒนารูขี้นข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๒ พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๓ ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๔ เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการพัฒนาด้านแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับเป็นที่พึงพอใจ ดังนั้นเพื่อให้กิจกรรมพัฒนาด้านแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ หมุนเวียน เกิดการขยายผล ดิฉันและทีมวิจัยจึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายชุมชน ปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความร่วมมือ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แมชีกฤณา รักษาโฉม)

ผู้อำนวยการแผนงานวิจัยฯ

นางสาว ดงดี
เป็นเครือข่ายชุมชน
ชย 3 ก.๑ 56.

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. ๐๘๑-๙๒๙-๗๙๗๓

16.ตำบलगูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๙๓

มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย
๘๘ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๔
www.mcu.ac.th

๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ
เรียน นายอิสระพงษ์ พึ่งสุข, กำนันตำบลกูเขาทอง
สิ่งที่ส่งมาด้วย ชุดความรู้การจัดการขยะ

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย ๔ โครงการ

ย่อย ๑ พัฒนารูข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๒ พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๓ ดันแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๔ เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาดันแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับเป็นที่พึงพอใจ ดังนั้นเพื่อให้กิจกรรมพัฒนาดันแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ หมุนเวียน เกิดการขยายผล ดิฉันและทีมวิจัยจึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายชุมชน ปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความร่วมมือ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ)

ผู้อำนวยการแผนงานวิจัยฯ

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. ๐๘๑-๙๒๙-๗๙๗๓

รับ ๙๕ ลง ๕/๖๕
๓/๖.๓/๖๕

17. ตำบลลำเภาล้อม อำเภอพรนครศรีอยุธยา

ที่อว ๘๐๐๑.๑/๙๒

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๘๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๑๑๙๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง เชิญชวนเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายการจัดการขยะ
เรียน นายศราวุธ อินทโร, กำนันตำบลลำเภาล้อม
สิ่งที่ส่งมาด้วย ชุดความรู้การจัดการขยะ

ด้วยดิฉัน ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำชุดแผนงานวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” โดยประกอบด้วยโครงย่อย ๔ โครงการ

ย่อย ๑ พัฒนารูปแบบข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการจัดการสู่ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๒ พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการจัดการชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ย่อย ๓ ต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

ย่อย ๔ เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการพัฒนาด้านแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ณ หมู่ ๒ บ้านมะขามเทศ และหมู่ ๓ บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการอยู่ในระดับเป็นที่พึงพอใจ ดังนั้นเพื่อให้กิจกรรมพัฒนาด้านแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ หมุนเวียน เกิดการขยายผล ดิฉันและทีมวิจัยจึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายชุมชน ปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความร่วมมือ จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ)

ผู้อำนวยการแผนงานวิจัยฯ

ประสานงาน: ผศ.พิเศษ ดร.อรชร ไกรจักร์ โทร. ๐๘๑-๙๒๔-๗๙๗๓

3/7/65

ภาคผนวก ข
ภาพกิจกรรมการลงนามเป็นเครือข่าย

1. วัดชนอน ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

2. วัดธรรมาราม ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

3. วัดพระงาม ตำบลบ้านป้อม อำเภอนครศรีอยุธยา

4. วัดกษัตราธิราช ตำบลบ้านป้อม อำเภอนครศรีอยุธยา

5. วัดท่าการ้อง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

6. วัดไชยวัฒนาราม ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

7. โรงเรียนวัดพระงาม ตำบลบ้านป้อม อำเภอนครศรีอยุธยา

8. โรงเรียนวัดกษัตราธิราช ตำบลบ้านป้อม อำเภอนครศรีอยุธยา

9. สมาคมรวมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยา

10. หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

11. หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

12. หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

13. ตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา

14. ตำบลสำเภาล่ม อำเภอพราจีนศรีอยุธยา

ภาคผนวก ค

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์

แบบ สท.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย / ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้าพระมหาดุสิต จิตตสุโก เจ้าอาวาสวัดพระงาม ตำบลบ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา
ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ วัดพระงาม ตำบลบ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา /รหัส ๑๓๐๐๐๐
ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเรื่อง
“เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ภายใต้ชุดโครงการแผนงานวิจัยแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถี
พุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน”
ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม และ คณะ
ได้นำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☐ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☐ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ ๔ มกราคม ๒๕๖๖ จนถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๖ ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งาน
สร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

สามารถนำไปต่อยอดออกแบบตามบริบทของหมู่บ้านในตำบลบ้านป้อม เพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะ
วิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ก่อประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมโดยรอบ

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ พระมหาดุสิต จิตตสุโก

ตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดพระงาม

ตำบลบ้านป้อมพระนครศรีอยุธยา

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

ภาคผนวก ง

หนังสือตอบรับบทความลงตีพิมพ์

ที่ วส. ๑๙๙/๒๕๖๕

สำนักงานโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสันติศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอร้อยชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 099-924-5401 , 035-248-000 ต่อ 8528

๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๕

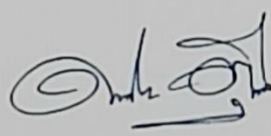
เรื่อง ตอบรับบทความลงตีพิมพ์วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร
เรียน/เจริญพร แม่จิกฤษณา รักษาโสม คุณอรชร ไกรจักร์ และ คุณกรณิการ์ ตั้งสุลานนท์

ตามที่ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “เครือข่ายชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ
หมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” รหัสบทความ ๒๖๓๓๓๔ เพื่อลงตีพิมพ์ใน
วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ประเภท Online ซึ่งเป็นวารสารที่ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากศูนย์ดัชนี
การอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre (TJCI)) โดยได้รับการจัดอันดับในวารสารกลุ่ม
ที่ ๑ (Tier 1) จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ และจะถูกคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ASEAN Citation Index
(ACI) ต่อไป

บรรณาธิการวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ขอแจ้งให้ทราบว่าบทความของท่านได้ผ่านเกณฑ์การ
พิจารณาตรวจสอบรูปแบบในระดับเบื้องต้นของวารสาร และได้รับการประเมินพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ
(Peer Review) จำนวน ๓ ท่านเรียบร้อยแล้ว บทความดังกล่าวจึงได้รับการพิจารณาให้ลงตีพิมพ์ในวารสาร
สันติศึกษาปริทรรศน์ มจร (E-ISSN: 2539-6765, Online) ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๔ (มิถุนายน ๒๕๖๖), Vol.11
No.4 (June 2023)

ทั้งนี้ บทความของท่านอยู่ในขั้นตอนการตรวจสอบต้นฉบับ (Copyediting) และดำเนินการให้เป็นไป
ตามรูปแบบของวารสาร (Production) เมื่อบทความฉบับสมบูรณ์ของท่านปรากฏสถานะออนไลน์เป็น
“Published” ในระบบ Thai Journals Online (ThaJO) ท่านจะสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับ
สมบูรณ์ได้จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace>

จึงเรียน/เจริญพรแจ้งเพื่อทราบ และ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระมหาควมเด่น ฐิตญาโณ, ผศ.ดร.)
บรรณาธิการ วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร

คณะกรรมการบริหารวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร
ศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
(ประธานกรรมการ) ศาสตราจารย์ ดร.ประทีป ปุณณณานนท์
ศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล (รองประธานกรรมการ)

เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน:

อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Buddhist-Oriented Zero Waste Community Network under Circular Economy Concept: Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

แมชีกฤษณา รักษาโฉม, อรชร ไกรจักร์ และกรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์

¹Maechee Kritsana Raksachom, Orachorn Kraichakr

And Kunnikar Tangtulanont

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: Kritsana.rak@mcu.ac.th, pu_2556@yahoo.com,
tangkunnikar@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน 2) เพื่อเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน 3) เพื่อวิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน การวิจัยในครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชนต้นแบบ 9 ชุมชน และใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยลงพื้นที่ปฏิบัติการเพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุมชนต้นแบบปลอดขยะ 9 ชุมชน มีรูปแบบเครือข่ายที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกลุ่มคนและองค์กรที่มีเป้าหมายเดียวกัน ทำกิจกรรม ช่วยเหลือ และมีผลประโยชน์ร่วมกัน เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะให้ชุมชนอื่นหรือผู้สนใจได้เข้ามาศึกษาดูงาน หรือขอการสนับสนุนในกิจกรรมที่กำลังทำอยู่

2. การยึดหลัก “บวร” คือ ชุมชน วัด โรงเรียน เป็นฐานคิดในการเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธให้เข้มแข็งและยั่งยืน การเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธที่ว่านี้ ก่อให้เกิดเครือข่าย 2 ประเภท คือ 1) เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริม ได้แก่ วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล 2) เครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ หมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลบ้านป้อม ตำบลภูเขาทอง และตำบลลำไทร

3. กิจกรรมที่เป็นตัวนำในการละลายพฤติกรรม ทำให้ผู้ปฏิบัติที่เป็นกลุ่มคนที่รักความสะอาด ทำให้ทุกคนจัดการขยะด้วยความเข้าใจ ด้วยความเข้าถึง และมีความสุข โดยวางแผนทางปฏิบัติเป็น 4 ฐาน 5 กิจกรรม เพื่อมุ่งหวังให้กลุ่มตัวอย่างต้นแบบมีความสามัคคี ร่วมใจกัน

พัฒนาหมู่บ้านให้สะอาด ปลอดภัย สวยงาม และการขยายแนวปฏิบัติไปยังชุมชนอื่น ทำให้ต้นแบบชุมชนสามารถดำเนินการต่อไปอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: เครือข่าย; ชุมชนปลอดภัย; วิถีพุทธ; แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

Abstract

In this research, an attempt was purposely made: 1) to study the Buddhist-oriented zero waste community network under the circular economy concept, 2) to strengthen the Buddhist-oriented zero waste community under the circular economy concept, 3) to analyze the waste management of Buddhist-oriented zero waste community under the circular economy concept. The study employs qualitative method to explore in-depth interviews of nine model community leaders and also set up action research to conduct fieldwork to build up the Buddhist-oriented zero waste community network under the circular economy concept. The results are as follows.

1. Nine zero waste model communities employ networking system to coordinate between participant group and organizations who have shared objectives. Joining activities, helping each other and gaining mutual benefits develop learning process which helps communities to improve their quality of life. The communities also become the learning centers for other communities and interested people to learn about waste management or request for supportive help.

2. The “Boworn” principle, the cooperation among houses, temples and schools, is used as a concept idea to strengthen and sustain the Buddhist-oriented zero waste community. The way to strengthen communities leads to the development of two networks. 1) Supportive network: temples, schools and charity sectors 2) Learning exchange network: other villages in Bannpom subdistrict, Phukaothong subdistrict and Sumpaolom subdistrict.

3. The ice breaking activities with 4 Bases 5 Activities satisfy the participants so they can manage waste with more understanding and happiness. The set-up activities mean to establish unity for working together to reduce waste and make their communities beautiful and clean. The expansion of waste management concept to other communities will help the model communities to move forward with sustainability.

Keywords: network; zero waste community; Buddhist way; circular economy concept

บทนำ

ในแต่ละปี ทั่วโลกได้สร้างขยะชุมชนและขยะจากบริษัท อาคาร บ้าน สถานที่สาธารณะ เป็นจำนวน 2,000 ล้านตัน ฐานข้อมูลของธนาคารโลกระบุว่า ปริมาณขยะชุมชนที่แต่ละประเทศผลิต ต่อปีนั้น จีนผลิตขยะชุมชนมากที่สุดคือ 395 ล้านตันต่อปี สหรัฐอเมริกาผลิตขยะชุมชนเป็นที่สองคือ 265 ล้านตันต่อปี และในปี พ.ศ. 2559-2593 คาดว่าขยะทั่วโลกจะเพิ่มถึงร้อยละ 70 หรือ 3,400 ล้านตันที่เกิดจากการเติบโตของประชากร การขยายตัวของเมือง การเติบโตทางเศรษฐกิจ และพฤติกรรมในการจับจ่ายซื้อสินค้าของผู้บริโภค ขยะจำนวนมากที่เกิดขึ้นทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบต้อง จัดการบำบัดและกำจัดขยะให้มีประสิทธิภาพ โดยมีขยะรีไซเคิลไม่ถึงร้อยละ 20 และขยะที่เหลือถูก ส่งไปแหล่งฝังกลบหรือจุดทิ้งขยะแบบเปิดโล่ง ขยะเหล่านี้เป็นอันตรายหากเกิดดินถล่มหรือน้ำท่วมซึ่ง เกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่ยากรับมือ ส่วนภูมิภาคที่ก่อขยะชุมชนมากที่สุดคือเอเชียตะวันออกเฉียงและ แปซิฟิกโดยมีประเทศไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่ผลิตขยะต่อหัว 200-499 กิโลกรัมต่อปี ส่วนสหรัฐอเมริกาผลิตขยะต่อหัวประมาณ 800 กิโลกรัมต่อปี มากกว่าญี่ปุ่น 2 เท่า และเดนมาร์กผลิตขยะใกล้เคียงกับสหรัฐอเมริกา (Atthasit Muenmat, 2018)

ประเทศไทยมีความเจริญทั้งด้านวัตถุและเทคโนโลยี ทำให้วิถีชีวิตของประชากรเปลี่ยนไป เป็นสังคมเมือง การขยายตัวทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเป็นเหตุให้ขยะเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมและ สุขอนามัย (Master Plan under National Strategy, 2017) ถ้ามองผ่านแผนยุทธศาสตร์การจัดการ มลพิษ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะ (พ.ศ. 2559-2564) พบว่า รัฐบาลไทยได้สั่งการให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเร่งแก้ไขปัญหามลพิษตามแผนจัดการขยะของกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยบูรณาการแผนบริหารจัดการขยะของทุกจังหวัดให้สอดคล้อง กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อลดการเกิดขยะที่ แหล่งกำเนิด นำขยะกลับมาใช้ซ้ำและใช้ประโยชน์ใหม่ ลดต้นทุนการผลิตและปริมาณขยะให้เกิดการ จัดการขยะอย่างยั่งยืน (Pollution Control Department, 2016) โดยภาครัฐร่วมขับเคลื่อนการ พัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม (BCG) ซึ่งเป็นแนวทางให้เศรษฐกิจเติบโตไปควบคู่กับสิ่งแวดล้อมอย่าง ยั่งยืน ประกอบด้วย มิติทางเศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-economy) เป็นการนำความรู้ด้านเทคโนโลยีและ นวัตกรรมมาพัฒนาต่อยอดจากฐานทรัพยากรชีวภาพที่ประเทศไทยมีความเข้มแข็ง สร้างมูลค่าให้กับ สินค้ามากขึ้น และมิติการนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าสูงสุด เป็นเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) (Ministry of Industry, 2020) โดยลดปริมาณขยะให้น้อยลงหรือเป็นศูนย์ (Zero Waste) ปรับกระบวนการผลิตที่คำนึงถึงวัสดุนำกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และลด ผลกระทบต่อโลกอย่างยั่งยืน (Green Economy) (Master Plan under National Strategy, 2017)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวิสัยทัศน์ “อยุธยาเมืองมรดกโลก เป็นแหล่งเรียนรู้ น่าเที่ยว น่าอยู่ น่าลงทุน” โดยมีนโยบายขับเคลื่อนพัฒนาไปสู่เป้าหมายเรื่อง “เมืองสะอาด” พยายามใช้ ทรัพยากรธรรมชาติให้คุ้มค่าและจำกัดปริมาณขยะให้น้อยลงทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท เพื่อให้ สัดส่วนของขยะชุมชนถูกใช้ประโยชน์มากกว่า (Local Administration Office, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, 2021) จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2564 สัดส่วนขยะชุมชนมี 1,287 ตันต่อวันถูก นำไปใช้ประโยชน์ร้อยละ 15.31 ถูกนำไปกำจัดถูกต้องร้อยละ 50.04 ถูกนำไปกำจัดไม่ถูกต้องร้อยละ

34.65 และขยะตกค้างในสถานที่กำจัดขยะ 398,683 ตัน นับเป็นจังหวัดที่ยังมีปัญหาวิกฤติด้านการจัดการขยะ (Pollution Control Department, Community waste management information system, 2022)

คณะผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าปริมาณขยะที่ต้องกำจัดมีมาก ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและแมลงพาหะนำโรค ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนและทำลายสุขภาพของคนในชุมชน เมื่อทำโครงการวิจัยเรื่องต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อสร้างต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธในบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 จึงควรขับเคลื่อนให้เกิดเครือข่ายเพื่อสนับสนุนส่งเสริมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ต้นแบบชุมชนปลอดขยะดำเนินการต่อไปอย่างยั่งยืน โดยทำโครงการวิจัยเรื่องเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้เกิดเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
2. เพื่อเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
3. เพื่อวิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชนต้นแบบ 9 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านดอนกลอย จังหวัดนครราชสีมา ชุมชนบ้านรางพลับ จังหวัดราชบุรี ชุมชนบ้านหัวถนน จังหวัดขอนแก่น ชุมชนบ้านโนนกล้วยหอม จังหวัดขอนแก่น ชุมชนบ้านทุ่งศรี จังหวัดแพร่ ชุมชนตลาดหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ชุมชนบ้านโป่งศรีนคร จังหวัดเชียงราย ชุมชนบ้านไร่ และชุมชนบ้านป่าตึงงาม จังหวัดลำพูน

ขั้นตอนที่ 2 ลงพื้นที่ปฏิบัติการเพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยเชิญชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล ลงนามเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน 2 ตำบล 5 วัด 2 โรงเรียน และ 1 หน่วยงานการกุศล ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านป้อม ตำบลภูเขาทอง ตำบลสำเภาล่ม วัดพระงาม วัดขนอน วัดท่าการ้อง วัดกษัตราธิราชวรวิหาร วัดธรรมาราม วัดไชยวัฒนาราม โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) โรงเรียนวัดกษัตราธิราช (ไพจิตรวิหารการบำรุง) และสมาคมอยุธยารวมใจหน่วยกู้ภัยอยุธยา

ขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติการศึกษาและพัฒนาชุดความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจและการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินการลงพื้นที่เพื่อสร้างเครือข่ายกับชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล มีการอธิบายกิจกรรมการพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ดำเนินการอยู่ที่บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 บ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม และเชิญให้ชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล ลงนามเข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือการวิจัย 2 ประการ คือ

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ คือ 1) ศึกษาหลักการทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่าย 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) สร้างคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์โดยคำถามจะมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended questions) 4) นำเสนอร่างคำถามการสัมภาษณ์ต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบและแก้ไข 5) แก้ไขร่างคำถามการสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ 6) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกตามคำถามที่ได้กำหนดไว้ อาจมีการปรับคำถามหรือมีคำถามอื่นเพิ่มในระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึกตามความเหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะขออนุญาตถ่ายภาพและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้

2. การประชุมเสวนาวิชาการเรื่อง “การสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” มีจุดประสงค์เพื่อการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะในตำบลบ้านป้อม

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนต้นแบบ 9 ชุมชนเพื่อกำหนดวัน/เวลาในการสัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนต้นแบบตามเวลาที่ได้นัดหมายเพื่อนำข้อมูลการสัมภาษณ์มาถอดเป็นบทเรียนการสร้างเครือข่าย

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปฏิบัติการ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้ดำเนินการนำบทสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องแบบหลักสามเส้าและวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อให้ได้รูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติการ ได้ดำเนินการนำเสนอบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นเครือข่าย เพื่อทราบถึงบริบทหรือความเป็นมาของชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศลที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อให้เห็นภาพรวมว่าชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศลที่เป็นเครือข่ายมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

ขั้นตอนที่ 7 สรุปและนำเสนอผลการศึกษาวิจัย ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) ศึกษาเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน 2) เสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน 3) วิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนต้นแบบปลอดขยะ 9 ชุมชนที่ คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกแล้วถอดบทเรียนเป็นชุดความรู้เรื่องรูปแบบการสร้าง เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน มีรูปแบบเครือข่ายที่ ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกลุ่มคนและองค์กรที่มีเป้าหมายเดียวกัน ทำกิจกรรม ช่วยเหลือ และมีผลประโยชน์ร่วมกัน เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ชุมชนมี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะให้ชุมชนอื่นหรือผู้สนใจได้เข้ามาศึกษา ดูงาน หรือขอการสนับสนุนในกิจกรรมที่กำลังทำอยู่ และมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เหมือน ทั้งความเชื่อ ความสนใจ ความสัมพันธ์กับหลักยึดของไตรสิกขาว่าด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ในการปฏิบัติตนเพื่ออบรมกายใจให้เรียบร้อยและเสริมสร้างความรู้เพื่อแบ่งปัน นอกจากนี้ ยังมีรูปแบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่สร้างรายได้และปรับเปลี่ยนการใช้ทรัพยากรในระบบการ ผลิตให้กลับสู่สภาพเดิม นำมาใช้ใหม่ แปรรูปใหม่ ประดิษฐ์เป็นสินค้าใหม่เพื่อรับมือกับ ทรัพยากรที่จะขาดแคลนในอนาคตและสภาวะขยะล้นโลก ดังนั้นเศรษฐกิจหมุนเวียนจึง มุ่งเน้นที่คุณค่าของผลิตภัณฑ์ต้องอยู่ได้นานที่สุด ส่งเสริมการใช้ซ้ำ สร้างของเสียในปริมาณ ต่ำสุด และให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการขยะจากการผลิตและการบริโภค ด้วยการ สร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การยึดหลักบรรพ ชุมชน วัด โรงเรียน เป็น ฐานคิดในการเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะให้เข้มแข็งและยั่งยืน ด้วยการสร้างความ เชื่อมโยงระหว่างชุมชนปลอดขยะกับเครือข่าย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) เครือข่ายที่ ให้การสนับสนุนส่งเสริม ได้แก่ วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล 2) เครือข่ายที่เข้ามา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ หมู่บ้านอื่น ๆ ในตำบลบ้านป้อม ตำบลภูเขาทอง และตำบล สำเภาล่ม โดยคณะผู้วิจัยได้มอบเอกสาร “ชุดความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ” กิจกรรม การจัดการขยะในชุมชนและเล่าถึงผลที่ได้รับคือความสำเร็จของกิจกรรมและ ประสบการณ์ในการทำงาน ณ บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้าน ป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้ร่วมใจกันทำกิจกรรมทั้ง 5 อย่างตั้งใจจริง คือ 1) ครั้วเรือนต้นแบบ 2) หน้าบ้านนำมอง 3) การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล (Line BCG) บันทึก ปริมาณขยะรีไซเคิลของครัวเรือนทุกวัน 4) สร้างรายได้ครัวเรือน 5) บ้านสวยเมืองสะอาด โดยมีเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมหน้าที่รณรงค์ขับเคลื่อนให้กิจกรรมพัฒนาต้นแบบ ชุมชนปลอดขยะดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและแนะนำให้ชุมชนอื่นทำกิจกรรมเหล่านี้ด้วย ส่วนหน้าที่ของเครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำหน้าที่นำกิจกรรมไปประชาสัมพันธ์ พร้อมให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะตามเอกสารชุดความรู้ที่ได้รับมอบ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของต้นแบบชุมชนปลอดภัย บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม เกิดจากความพร้อมเพรียง และศักยภาพของคนในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม กลุ่มเครือข่าย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพสต.) กลุ่มสตรี และกลุ่มจิตอาสา ได้เข้ามาช่วยกันประสานงาน เป็นพี่เลี้ยง และให้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ต่อการวิจัย ทำให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการบริหาร จัดการขยะชุมชนในอดีตและคณะผู้วิจัยได้จัดทำแผนโดยใช้กิจกรรมเป็นตัวนำในการ ละลายพฤติกรรม ทำให้ถูกใจผู้ปฏิบัติที่เป็นกลุ่มคนที่รักความสะอาด รักความสงบ และรัก สุขภาพ ทำให้ทุกคนจัดการขยะด้วยความเข้าใจ ด้วยความเข้าถึง และมีความสุข โดยวาง แนวทางปฏิบัติเป็น 4 ฐาน 5 กิจกรรม สำหรับ 4 ฐานนี้ ประกอบด้วย 1) ฐานเปิดใจ รับ สมักรกลุ่มตัวอย่างต้นแบบ 2) ฐานเข้าใจเข้าร่วม เรียนรู้ขยะ 4 ประเภท คัดแยกขยะ จัดการขยะตามหลัก 3Rs และใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล (Line BCG) บันทึกปริมาณขยะ ประจำวัน 3) ฐานมุ่งมั่นตั้งใจ พัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดภัยด้วย 5 กิจกรรม 4) ฐาน เพื่อนแนะนำเพื่อน ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจในการจัดการขยะและรับมือภัยพิบัติร เมื่อปฏิบัติผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ส่วน 5 กิจกรรมประกอบด้วย 1) กิจกรรมครัวเรือนต้นแบบ 2) กิจกรรมหน้าบ้านน่ามอง 3) กิจกรรมใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล (Line BCG) 4) กิจกรรม สร้างรายได้ครัวเรือน 5) กิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด ทั้งหมดนี้มุ่งหวังให้กลุ่มตัวอย่าง ต้นแบบมีความสามัคคี ร่วมใจกันพัฒนาหมู่บ้านให้สะอาด ปลอดภัย สวยงาม และขยาย ผลไปยังชุมชนหรือหมู่บ้านอื่นเพื่อให้ต้นแบบชุมชนปลอดภัยสามารถก้าวเดินไปได้อย่าง มั่นคงและยั่งยืนด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์และการจัดการขยะ เชิงเครือข่ายในตำบลบ้านป้อม ตำบลภูเขาทอง และตำบลสำเภาลม และกระบวนการ สนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการขยะ อย่างมีประสิทธิภาพ มีแรงจูงใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและให้สำเร็จตาม เป้าหมายโดยเครือข่ายวัดและโรงเรียน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิเคราะห์ต้นแบบชุมชนปลอดภัยวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ หมุนเวียน บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 เพื่อหาองค์ความรู้จากงานวิจัย ตามแนวทางพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดภัย 4 ฐาน 5 กิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

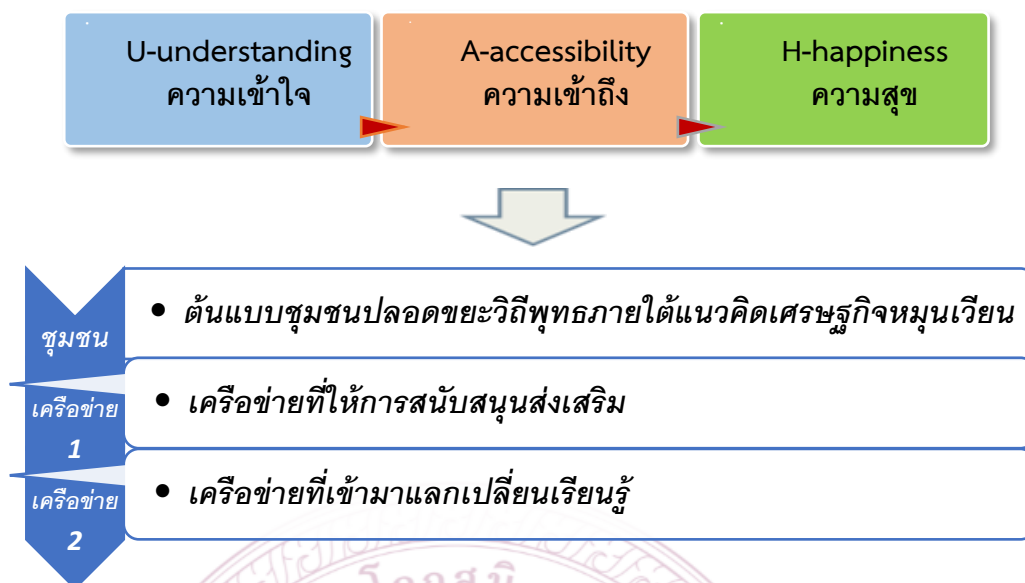
1. กลุ่มตัวอย่างต้นแบบได้ปฏิบัติใน 4 ฐาน คือ 1) ฐานเปิดใจ ให้เข้าร่วมเป็น กลุ่มตัวอย่างต้นแบบ 2) ฐานเข้าใจ ให้รับความรู้เรื่องการจัดการขยะตามหลัก 3Rs และ การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล (Line BCG) บันทึกปริมาณขยะครัวเรือนในแต่ละวัน 3) ฐาน

มุ่งมั่นตั้งใจ ให้ทำกิจกรรม 5 เรื่อง 4) ฐานเพื่อนแนะนำเพื่อน ให้ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจ ในการคัดแยกขยะ โดยกลุ่มตัวอย่างต้นแบบจะได้รับเกียรติบัตรแสดงว่าเป็นต้นแบบชุมชน ปลอดขยะและจะขยายผลสู่ครัวเรือนอื่นหรือชุมชนอื่นต่อไป จากการวิเคราะห์พบว่าฐาน ทั้ง 4 เกิดได้เพราะใจ เริ่มจากเปิดใจ เข้าใจ ตั้งใจ และป็นใจ จึงสรุปได้เป็นเรื่องความเข้าใจ (understanding)

2. กลุ่มตัวอย่างต้นแบบได้ปฏิบัติใน 5 กิจกรรม คือ 1) ครัวเรือนต้นแบบ ให้ จัดการขยะตามหลัก 3Rs ลดการใช้ ซ้ำการใช้ นำมาใช้ใหม่ เป็นวิธีการประหยัดทรัพยากร 2) หน้าบ้านน่ามอง ให้สะอาดทำความสะอาดหน้าบ้านทุกวันให้น่ามอง 3) ใช้แพลตฟอร์ม ดิจิทัล (Line BCG) บันทึกปริมาณขยะในครัวเรือน ให้ความรู้เรื่องขยะ 4) รายได้ครัวเรือน ให้ขยายขยะให้เกิดรายได้ 5) บ้านสวยเมืองสะอาด ให้ร่วมกันพัฒนาชุมชนเดือนละครั้ง เพื่อให้บ้านเมืองสะอาดและปลอดขยะ จากการวิเคราะห์พบว่ากิจกรรมทั้ง 5 สำเร็จได้ เพราะการประพฤติปฏิบัติตามระเบียบที่ได้วางไว้ กระทำไปเรื่อย ๆ จนได้ผลลัพธ์ที่พึง พพอใจ จึงสรุปได้เป็นเรื่องความเข้าถึง (accessibility)

3. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ทำให้กลุ่มตัวอย่างต้นแบบตระหนักถึงผลประโยชน์จากการ คัดแยกขยะสู่การมีรายได้เข้าครัวเรือน เรียนรู้วิธีการจัดการขยะที่ถูกต้องทำให้ปริมาณขยะ ลดลง บ้านเรือนสะอาด หน้าบ้านเรียบร้อยน่ามอง ความสำเร็จของบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 เกิดจากความสามัคคี ความช่วยเหลือเกื้อกูล และความสุขที่ทุก คนได้ทำร่วมกัน จึงสรุปได้เป็นเรื่องความสุข (happiness)

กล่าวโดยสรุป กลุ่มตัวอย่างต้นแบบและผู้นำชุมชนสามารถขยายผลสู่ชุมชนอื่น หรือหมู่บ้านใกล้เคียงให้เป็นเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ หมุนเวียนที่มีความยั่งยืนสืบไป โดยองค์ความรู้ที่ได้รับจากกระบวนการพัฒนาต้นแบบ ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนก็คือการเสริมสร้างเครือข่ายที่ ช่วยให้ผู้ชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนอยู่ได้อย่างมั่นคงและ ยั่งยืนต่อไป คือ “UAH” Model

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน พบว่าคณะผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนการสัมภาษณ์เชิงลึกชุมชนต้นแบบปลอดขยะที่ได้รางวัล Zero Waste เป็นผลลัพธ์เรื่องความรู้ในรูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะ โดยเน้นการประสานงานระหว่างกลุ่มเครือข่ายเพื่อสนับสนุนส่งเสริมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพ และรูปแบบในการดำเนินชีวิตของต้นแบบชุมชนให้มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมดั้งเดิม เป็นวิถีพุทธที่ยึดความเรียบง่ายและแบ่งปันกัน ส่วนรูปแบบทางเศรษฐกิจเป็นแบบที่เรียกว่าเศรษฐกิจหมุนเวียน สามารถสร้างรายได้จากขยะรีไซเคิลและขยะอื่นที่นำมาแปรรูปหรือใช้ซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Rapeepat Wongpakdee and team (2020) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านสวัสดิ์ ตำบลกลันทา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” พบว่าชุมชนบ้านสวัสดิ์ประสบความสำเร็จด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามโครงการ “ชุมชนปลอดขยะ Zero Waste” โดยใช้การบริหารจัดการขยะตามหลักการจัดการ 4M's มีแนวทางบริหารจัดการขยะมูลฝอย แบ่งเป็น 4 ประเภทคือ ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะทั่วไป ขยะอันตราย และชุมชนยังได้ปฏิบัติตามแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบ 3Rs เพื่อลดปริมาณขยะคือการจัดระบบรีไซเคิลหรือรวบรวมนำไปสู่การแปรรูปใหม่ ได้แก่ Reduce (คิดก่อนใช้) Reuse (การใช้ซ้ำ) Recycle (นำกลับมาใช้ใหม่) และประสบความสำเร็จเป็นชุมชนปลอดขยะอย่างสมบูรณ์ เพราะความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ช่วยลดปริมาณขยะ และสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นหลังรู้จักการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน พบว่าหลักบรรพ ชุมชน วัด โรงเรียน สามารถเสริมหนุนให้ชุมชนปลอดขยะมีความเข้มแข็งและยั่งยืนยิ่งขึ้นคือบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ที่เป็นต้นแบบชุมชนปลอดขยะตามหลักปฏิบัติ 4 ฐาน 5 กิจกรรม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้วางแนวทางไว้ ส่วนชุมชนอื่นในตำบลบ้านป้อมและตำบลอื่น วัด

โรงเรียน หน่วยงานการกุศลในตำบลบ้านป้อม ได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยขับเคลื่อน สนับสนุนส่งเสริม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Salimar Kirdklinhom (2019) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เทศบาลนครนครศรีธรรมราช” พบว่าแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน แบ่งเป็น 2 แนวทาง คือ แนวนโยบายการมีส่วนร่วมเพื่อจัดการขยะมูลฝอยชุมชนให้สัมฤทธิ์ผล และแนวทางปฏิบัติการมีส่วนร่วมเพื่อลดปริมาณ เพิ่มคุณค่า และจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นทางตามแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน (Community Based Solid Waste Management: CBM) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอย โดย เน้นการเสริมสร้างและมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อลดปริมาณขยะ เริ่มจากการวางแผน ปฏิบัติการ ประเมินและติดตามผล โดยคัดเลือกชุมชนเพื่อให้ความรู้ ให้อุปกรณ์ สร้างความเชื่อมั่น ใช้เครื่องมือทางการเงิน และบังคับใช้กฎระเบียบ เพื่อให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 วิเคราะห์การจัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน พบว่าความสำเร็จของต้นแบบชุมชนปลอดขยะบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม เกิดจากความสามัคคีและศักยภาพของคนในชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานการกุศล กลุ่มจิตอาสา ได้เข้ามาช่วยกันประสานงาน เป็นพี่เลี้ยง และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ทำให้ทุกคนจัดการขยะด้วยความเข้าใจ ด้วยความเข้าถึง และมีความสุข โดยให้วางแนวทางปฏิบัติตามหลัก 4 ฐาน 5 กิจกรรม เพื่อให้ต้นแบบชุมชนปลอดขยะก้าวเดินไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน ด้วยความร่วมมือของเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดการขยะ และเครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยน เรียนรู้การจัดการขยะตามประสบการณ์ที่มีหรือตามหลัก 3Rs ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Skuna Kongjun and team (2021) ได้ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนอย่างครบวงจร” พบว่า การจัดการขยะ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) มุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำให้ชุมชนปลอดขยะ 2) สร้างจิตสำนึกสาธารณะและความรู้สึกเป็นเจ้าของเพื่อให้ชุมชนดำเนินกิจกรรมได้สำเร็จ 3) เชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อเป็นหนึ่งเดียวที่ทำให้ชุมชนมีบทบาทร่วมในกิจกรรมการจัดการขยะชุมชนครบวงจร 4) ใช้หลักการจัดการขยะครบวงจรที่เน้นการลดปริมาณขยะด้วยหลัก 3Rs รวมทั้งใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ได้ร่วมคิด ตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติ รับประโยชน์ และมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรเป็นต้นทุนในการทำกิจกรรมจัดการขยะ เช่น ตั้งกลุ่มคัดแยกขยะ ธนาคารขยะ ทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ โดยมีองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนและขยายผลครอบคลุมทุกพื้นที่เพื่อเสริมสร้างเป็นชุมชนปลอดขยะที่สะอาดน่าอยู่

สรุป

การถอดบทเรียนสัมภาษณ์เชิงลึกชุมชนต้นแบบปลอดขยะทั้ง 9 ชุมชน ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้การจัดการขยะ อุปสรรคและผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทำให้คุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนดีขึ้น ทำให้เกิดการทำงานร่วมกัน และขับเคลื่อนเป็นเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนในหลายรูปแบบ และด้วยการเสริมสร้างให้ชุมชนตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา เป็นชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ

หมุนเวียน จึงได้ใช้หลักบรรเป็นฐานคิดในการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความร่วมมือ และสามารถทำงานต่อไปได้ โดยการสร้างเครือข่ายเป็น 2 ประเภท คือ เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมและเครือข่ายที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความสำเร็จของชุมชนต้นแบบปลอดขยะบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม เกิดจากการปฏิบัติตามหลัก 4 ฐาน 5 กิจกรรม ทำให้เกิดความพร้อมเพรียงและศักยภาพของชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล ซึ่งสามารถจัดการขยะเชิงเครือข่ายด้วยความเข้าใจ ความเข้าถึง มีความสุข และชุมชนต้นแบบปลอดขยะทั้งสองนี้จะได้แบ่งปันความรู้ในการจัดการขยะและข้อปฏิบัติต่าง ๆ ไปยังชุมชนหรือหมู่บ้านอื่น ๆ ทั้งในตำบลบ้านป้อมและนอกตำบลบ้านป้อม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลวิจัยการศึกษาเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน 9 ชุมชนต้นแบบ โดยได้รูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนปลอดขยะที่มีประสิทธิภาพและควรนำออกเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สู่กลุ่มชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานภาครัฐ และผู้สนใจในพื้นที่และนอกพื้นที่ตำบลบ้านป้อม เพื่อสร้างความร่วมมือ แบ่งปันความรู้และประสบการณ์ เสนอความคิดเห็น ช่วยเหลือเกื้อกูล และเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นใหม่ที่ต้องเผชิญกับสภาวะขยะล้นโลกในอนาคต ปัจจุบันนี้ ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่องในการรณรงค์ ลด-ละ-เลิก การสร้างขยะและไม่ใช้บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายยาก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลวิจัยการเสริมสร้างชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยดำเนินการพัฒนาต้นแบบชุมชนปลอดขยะที่บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม และได้ประสานงานกับชุมชน วัด โรงเรียน หน่วยงานการกุศล และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ให้สนับสนุนส่งเสริมการทำกิจกรรม ส่วนผลลัพธ์ของการสร้างเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมและที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ชุมชนต้นแบบทั้งสองหมู่บ้านได้ประโยชน์จากขยะรีไซเคิลเป็นรายได้ของครัวเรือน ขยะเปียกใช้ทำปุ๋ยและเป็นอาหารสัตว์เลี้ยง ผลผลิตเป็นพืชผักปลอดสารพิษไว้บริโภคและจำหน่ายเป็นเศรษฐกิจหมุนเวียน และขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นในตำบลบ้านป้อม ตำบลภูเขาทอง ตำบลสำเภาล่ม และตำบลอื่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพื่อให้อยุธยาเป็น “เมืองสะอาด” ในอนาคต

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 ผลวิจัยการวิเคราะห์จัดการขยะเชิงเครือข่ายชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยการจัดการขยะเชิงเครือข่ายในประเด็นต้นแบบชุมชนปลอดขยะบ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 2 และบ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตามแนวทางปฏิบัติ 4 ฐาน 5 กิจกรรม ชุมชนจึงตระหนักถึงประโยชน์ของการคัดแยกขยะนำรายได้สู่ครัวเรือน เรียนรู้วิธีการจัดการขยะหลายประเภท และมุ่งมั่นตั้งใจทำ 5 กิจกรรมให้หน้าบ้านน่ามอง ชุมชนบ้านสวยเมืองสะอาด ได้บรรลุเป้าหมายของชุมชนคือความสุข และเริ่มการแบ่งปันให้ชุมชนอื่น โดยใช้ชุดความรู้เรื่องการจัดการขยะ ปฏิบัติการ 4 ฐาน 5 กิจกรรมในการสร้าง

เครือข่ายชุมชนปลอดขยะ ซึ่งกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และความรู้การจัดการขยะ และกระบวนการสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และขยายผลไปยังพื้นที่ในและนอกตำบลบ้านป้อม หน่วยราชการ และผู้สนใจ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยในประเด็นเรื่อง

2.1 นวัตกรรมสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชนจากขยะรีไซเคิลตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน การวิจัยนี้มุ่งศึกษากระบวนการสร้างนวัตกรรมและแนวคิดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากวัสดุรีไซเคิลที่มีจำนวนมากในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนที่มีคุณค่าและมูลค่า

2.2 เครือข่ายต้นแบบชุมชนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สังคมเป็นสุข: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยนี้มุ่งพัฒนากระบวนการสร้างเครือข่ายโดยใช้องค์ความรู้ชื่อ “UAH” Model ประกอบด้วยหลักการ คือ ความเข้าใจ (U-understanding) ความเข้าถึง (A-accessibility) และความสุข (H-happiness) เพื่อสร้างเครือข่ายที่มีคุณภาพและเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นชุมชนปลอดขยะ Zero Waste ในอนาคต

2.3 พุทธนวัตกรรมสร้างสรรค์สุขภาวะสู่การเรียนรู้อย่างมีความสุขภายในโรงเรียน: อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยนี้มุ่งเน้นการนำหลักพุทธธรรมมาปรับปรุงให้เกิดความแปลกใหม่ในเรื่องรูปแบบและคำสอนให้เข้าถึงความเข้าใจของเด็ก ๆ เพื่อให้เกิดการรับรู้ในโลกยุคใหม่และสังคมไทยสมัยใหม่

References

- Atthasit Muenmat. (2021). *The crushed world with waste, the huge problem that it's hard to fix*. Retrieved April 15, 2022, from <https://www.salika.co/2022/03/28/world-of-waste-big-problem/>.
- Master Plan under National Strategy. (2021). *Issue 18 Sustainable Growth*. Retrieved April 15, 2022, from http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2021/01/19_NS_18.pdf.
- Ministry of Industry. (2020). *The development guidelines of Thai industries according to the Circular Economy Concept*. Bangkok: Office of Industrial Economics.
- Office for the Promotion of Local Government. (2022). *Phra Nakhon Si Ayutthaya Province*. Retrieved April 15, 2022, from <http://www.ayutthayalocal.go.th/frontpage>.

- Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. (2022). Phra Nakhon Si Ayutthaya District. Retrieved April 11, 2022, from https://ww2.ayutthaya.go.th/amphur_content/cate/11.
- Pollution Control Department. Ministry of Natural Resources and Environment. (2016). *National Solid Waste Management Master Plan (2016-2021)*. Bangkok: Active Print Company Limited.
- Rapeepat Wongpakdee and team. (2020). Solid Waste Management of Sawasdee Village at Kalantha Sub-District, Muang District Buriram Province. *Journal of MBU LNC*. Vol. 27 No. 1 January-June 2020.
- Salimar Kirdklinhom. (2019). Guidelines for public participation in municipal solid waste management: Nakhon Si Thammarat municipality. (Master's Thesis). Graduate School: National Institute of Development Administration. Bangkok.
- Skuna Kongjun and team. (2021). Integrated Management Model of Community-Based Waste. *Journal of MBU LNC*. Vol. 28 No. 2 May-August 2021.

ประวัติคณะผู้วิจัย

1. ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม

ชื่อนามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Kritsana Raksachom

เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 334xxxxxxxxxx

2. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย

หน่วยงานและสถานที่ติดต่อ บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ พระนคร กรุงเทพมหานคร

3. ที่อยู่ปัจจุบัน วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ 3/3 พระนคร กรุงเทพฯ 10200

4. ประวัติการศึกษา

ธ.ศ.เอก บ.ศ. 9 (บาลี 9 ประโยค) อภิธรรมบัณฑิต

ศศ.บ (ภาษาอังกฤษ) ศษ.บ (ภาษาไทย)

พธ.ม (พุทธศาสนา) พธ.ด. (พุทธศาสนา)

5. ประสบการณ์การทำงาน

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์บรรยายปริญญาโท/ปริญญาเอก

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นิสิตปริญญาโท/ปริญญาเอก

6. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ

ภาษาบาลี

พระไตรปิฎก

พุทธศาสนา

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

1. หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง ศึกษาทัศนคติที่มีต่อการเรียนการสอนหลักสูตรดุขฎิบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์. 2554)
2. หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวในทางพระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ:กระบวนการเปลี่ยนแปลง เส้นทางบุญสู่เส้นทางธรรม (ทุนสกว. 2556)
3. หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคใต้ การสื่อสารคุณค่าและการพัฒนาเชิงบูรณาการ (ทุนวิจัย สกว. 2556) RDG 5550018
4. หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง”สภาพปัญหาและแนวทางการเข้าถึงการศึกษา ระดับสูงของแม่ชีไทย, 2556 (ทุนวิจัยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.)
5. หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง “ประวัติศาสตร์ชุมชนนักบวชหญิงในสังคมไทย (ทุนวิจัยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ๒๕๕๗ มจร.)
6. หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการเชิงเครือข่าย ชุมชนการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน(ทุนวิจัย สกว. 2558)
7. หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบและกระบวนการสร้างจิตสาธารณะเพื่อการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน (ทุนวิจัยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ 2559)
8. หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย(ทุนบัณฑิตวิทยาลัย มจร. 2559)
9. พระมหาสุรศักดิ์ ปจฺจนเสโน, ผศ.ดร.หัวหน้าโครงการ ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน (นักวิจัย) ผศ.ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณม (ผู้ช่วยนักวิจัยโครงการวิจัย) เรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะในการลดปัจจัยเสี่ยงเชิงพุทธบูรณาการ (ทุนวิจัย สสส. 2561)
10. หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่อง จิตในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท” บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ทุนบัณฑิตวิทยาลัย มจร. 2561)

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) อรชร ไกรจักร์

ชื่อนามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Orachorn Kraichakr

เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3xxxxxxxxxx

2. ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ)

อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. ที่อยู่ปัจจุบัน

บริษัท เอส.เมดิคอล เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด โรงพยาบาลสำโรงการแพทย์ 1748 ถนน
สุขุมวิท 78 ต.สำโรงเหนือ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ 10270

4. ประวัติการศึกษา

พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยเกริก

เกียรตินิยมเหรียญทอง Mini M.B.A. in Marketing

Khoo - Khaeng Business School

ประกาศนียบัตรสาขา พระไตรปิฎกศึกษารุ่น 2 มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัย

5. ประสบการณ์การทำงาน

37 ปี ปฏิบัติหน้าที่เริ่มฝึกงาน พ.ศ.2525 ตำแหน่ง พนักงานบัญชีลูกหนี้ พัฒนางานใน
ตำแหน่งต่าง ๆ ตามโครงสร้างบริษัทฯ เจ้าหน้าที่ หัวหน้าหน่วย หัวหน้าแผนกประสานงาน หัวหน้า
แผนกพัฒนาธุรกิจ รองผู้จัดการฝ่ายบริหาร ผู้จัดการฝ่ายพัฒนาธุรกิจ ผู้จัดการสหกรณ์ฯ ผู้ช่วย
ผู้จัดการมูลนิธิสำโรงรวมใจ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ กำกับดูแลนโยบายสู่
ภาคปฏิบัติ เพื่อให้เกิดระบบงานที่ดี และพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปตามนโยบาย พร้อมติดตามภาระ
งานให้เป็นไปตามเป้าหมายของบริษัทฯ ตลอดจนถึง กำกับดูแลบริหารจัดการมูลนิธิสำโรงรวมใจ
สหกรณ์บริการโรงพยาบาลสำโรงการแพทย์

6. สาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่

7. ประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

1. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง “การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางอารมณ์ของพยาบาลวิชาชีพ : หลักการและตัวแบบเชิงพุทธ” บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี งบประมาณ 2559.

2. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง “การสร้างระบบการพัฒนาปัญญาเพื่อพัฒนาสหกรณ์แบบยั่งยืน” บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี งบประมาณ 2560.

3. หัวหน้าโครงการวิจัยพัฒนาสังคมเรื่อง “ชุมชนบางวัว : สร้างต้นกล้าจิตสาธารณะเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน” บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2561

ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) กรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์
 ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Kunnikar Tangtulanont
 เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 310xxxxxxxxx

2. ตำแหน่งปัจจุบัน

นักวิจัย, นักวิชาการอิสระ

3. ที่อยู่ปัจจุบัน

บ้านเลขที่ 1 ซอยพระราม 2 (50) แยกที่ 2 ถนนพระราม 2 แขวงแสมดำ
 เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร 10150

4. ประวัติการศึกษา

บ.บ. (การเงินและการธนาคาร). พธ.ม. (พระพุทธศาสนา) มจร.
 พธ.ด. (พระพุทธศาสนา) มจร.

5. ประสบการณ์การทำงาน

ผู้อำนวยการบริษัทเอกชน

6. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ

พุทธศาสนา

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ผู้ร่วมวิจัยเรื่องรูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมพอเพียงวิถีพุทธ

ผู้ร่วมวิจัยเรื่องพัฒนาฐานข้อมูลและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนรู้มรดกโลก
 ทางวัฒนธรรมในบริบทพระพุทธศาสนา